

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Tarih Devrim Sosyalizm Işığında
İLKEİ SOSYALİZMDEN KAPİTALİZME

- Son Geçiş -

JAPONYA

köXüz

Yayımları

**Tarih Devrim Sosyalizm Işığında
İLKEİ SOSYALİZMDEN KAPİTALİZME
- Son Geçiş -
JAPONYA**

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

köXüz

**Dijital Yayınlar
İndir - Oku - Okut - Çoğalt - Dağıt**

**Bu kitap ilk defa: 2000 Yılında Tarih Bilimi Yayınları
tarafından yayınlanmıştır.**

Bu kitap KöXüz sitesinin dijital yayınıdır.

**Kar amacı olmadan, okumak ve okutmak için, indirmek, dijital olarak
basmak ve dağıtmak serbesttir.**

Alıntılarda kaynak gösterilmesi dilenir.

köXüz

Yayınları

İÇİNDEKİLER

Yayınevinin Notu.....	3
Birinci Bölüm	9
İlkel Japon Toplumunu (Aşağı Barbarlık).....	23
İkinci Bölüm	
Japon Sosyal Hareketi (Arkaik Çağ).....	25
Medeniyete Geçiş (Kore ve Çin).....	27
Kore'den Kovuluş.....	30
Tenno.....	33
Üçüncü Bölüm	
Yukarı Barbarlıktan Geç Medenileşmeye.....	35
Arkaik Japon Toplumunda Şinto-Tenno.....	39
Nara Çağı (710-784).....	44
Heian Çağı (795-1185).....	52
Kamakura Çağı (1185-1332).....	54
Namboku Çağı (1332-1392).....	65
Morumaçi Çağı (1392-1603).....	69
Bezirganlaşma.....	93
Sosyal Politika ve Sosyal Sınıflaşma.....	97

BİRİNCİ BÖLÜM

Yeryüzünde modern kapitalizme kesince ilk giren ülke İngiltere ise, kesince son giren ülke de Japonya'dır.

Japonya'dan sonrada kapitalizme giren ülkeler olmuştur. Ama onların girişi, hiçbir zaman Japon başarısını gösterememiştir.

Neden ?

Japonya 10 yıl içinde kapitalizmin temelini attı; 30 yıl içinde öteki ileri kapitalist ülkeler seviyesine çıktı. Buna, bugün halâ "*Japon Mucizesi*" gibi bakılıyor.

Bütün işi gücü, her yerde her zaman "*mucize*" görmek olan Türkiye'nin, Japonya ile ilgisi Meşrutiyet çağında başladı. Bu ilgi, Japon olayını gerçekçi bir izaha kavuşturamazdı. "*Mucize*"ye en az inanmak isteyen batı düşüncesi de, bütün sosyal konularda yaptığı gibi, Japonya konusunda da, aşırı tek yanlı, eksik ve yanlışlıktan bir türlü kurtulamadı.

Japon başarısının, Japon sosyal yapısından çıktığını söylemek: "*ölmeden bir saat önce yaşıyordu*" diyen, Lapalis'in hakikatidir. Bu sosyal yapının hangi özelliği, Japon harikasını yarattı? Asıl yapılacak iş, bu soruyu objektif ve konkret [somut] ayrıntıları içinde aydınlatmaktır. Aydınlatmak için verilen karşılıklar şaşırtıcıdır.

"*Kültür için kültür*" mânisine en tutkun "Fransız düşüncesi"nin sayılı "enstitü üyesi" şöyle demekten çekinmez: "*Japon devrimi, birkaç Samuray'ın eseri olmuştu.*"(Pierre de Renauvin, s. 99)

Fransız burjuvazisine göre, bir ülkede devrim, birkaç kahraman kişinin eseri olabiliyordu. Yani birkaç yiğit istedi mi, bir ülkenin altını üstüne getirebilirdi.

"Sosyal ve ekonomik" faktörlerin başı üzerine en çok yemin eden Alman düşüncesi ise, Fransızlarınkinden aşağı kalmadı. Okura ürküntü verecek kadar heybetli ve kalabalık Alman bilginler ekibi de şöyle demekten çekinmediler:

"Japon devrimi böyle başladı. Halktan değil, küçük bir gruptan yola çıktı. Bunda Satsumo ve Chasu Daimyoları [derebeyleri] büyük rol oynadılar." (Historia Mundi c.10, s. 364)

Alman burjuva bilimi, bir memleket tarihinde ne toplum bütünü, ne de sosyal sınıfı rol oynar görüyordu: "Küçük bir grup" her şeyi yapmıştı. Hatta o grupçuğun içinde bile Alman Bismark'ını andıran iki buçuk Daimyo (kodaman toprak beyi) kişi, her işi becerivermişti.

Sayın batılı bilginlerin yaptıkları izah, en çok şu paradoks yönünden şaşırtıcı oluyor: Bütün dünyada, herkesin bildiği gibi, KAPİTALİZM, rejim olarak derebeylikleri iktidardan devirerek doğmuştur. Japonya'da bunun taban tabana zıddı bir olayla karşılaşılıyor: İki büyük derebeyi Daimyo, modern kapitalist sınıfı iktidara çıkarıyor!

Resmi batı bilimi bunu yaptıktan sonra, Türkiye gibi geri bir ülkede kültür yüzeyine itelenmiş "düşünücü"lerimizin varmayacakları acayip sonuç kalır mı? Ancak yerli-yabancı bütün tarihi "kahramanlara" yaptırılanların önüne, Türkiye'nin yakın tarihi dağ gibi dikiliyor.

Türkiye'de, Japon Mikado'sunun yerini tutan Halife-Padişah vardı. Padişah-halife, Genç Osman da, Selim III de, en ufak bir sosyal ve politik değişikliğe kalkıştıkları gün, öldürüldüler. Japonya'da savaşçılara "Samuray" veya "Bushi" deniyordu. Türkiye de savaşçılar "Yeniçeri" adını aldılar. Genç Osman'ı da, Selim III'ü de ilerici bir adım attığı için, öldürenler Yeniçeriler oldu. İstersek, Japon Daimyo'larının benzeri olan büyük paşalarımızı, Türkiye yenileşme tarihinde de bulabiliriz. Selim III'ü kurtarmaya koşan Alemdar Mustafa Paşa, pekala bir çeşit Daimyo olan taşra eşrafından "Rusçuk Ayarı" idi. Yeniçeriler, onu da sarayında baruthanesiyle birlikte havaya uçurdular. Tanzimat çağının büyük lideri Mithat Paşa, pek o kadar Daimyo'ya benzetilemez mi? O da kendi eliyle hazırladığı anayasanın bir maddesi gereğince, bir sabah bir ecnebi vapuruna bindirilerek, İtalya'nın Birindizi limanında rıhtıma bırakılıverdi. Türkiye'de kapitalizmi kurmak şöyle dursun, Mithat Paşa kellesini kurtaramadı. Sonunda Tai'f'de boşuldu. O trajedinin acı dersini almaları gereken Enver-Talat-Cemal Paşalar, Türkiye'de Hürriyeti ilan ettiler. Ama modern kapitalizmi geliştiremediler. Mustafa

Kemal Paşa, Cumhuriyet'i ilan etti. Fakat ileri bir kapitalizmi kurup, Türkiye'yi geri ülke olmaktan kurtaramadı. Neden?

Şu Türkiye örneği pek güzel ispat ediyor ki: Öyle iki derebeyinin "büyük rol" oynayıp yahut birkaç savaşçı (samuray)'nın "eser" vermeye kalkışması, bir memleketin en ileri kapitalizme kavuşmasına yetmez.

Japon "HARİKA"sı yahut "MUCİZE"sinin anahtarı: Bütünüyle Japon toplumunun sosyal (tarih ve insan) üretici güçlerinde gizlidir. Gerçek sosyal devrim: Birkaç kişinin veya bir zümrenin eseri olmak şöyle dursun, en belli başlı bir büyük sosyal sınıfın bile, toptan ve bilinçli davranırsa dahi, tek başına kalırsa başara bileceği bir iş değildir. Sosyal devrim: Bir toplumdaki bütün sosyal sınıfların hep birden içine girdikleri dönemcil krizle doğar. Bu basit ve en az yüzyıldan beri açıklanmış hakikat, bütün çok yanlılığıyla ele alınmadıkça, "Japon Mucizesi" üzerine yapılacak iddialar, birbirini tutmaz yakıştırmalar olur.

Japon gelişmesini "mucize" sayanların ve olmayacak nedenlere bağlayanların yanıldıkları başlıca noktalar, şu büyük, görünüşe aldanmalarda toplanabilir:

1) **Ekonomice determinizm yok:** (Sözde ilkel sermaye birikışı) Batıda kapitalizm için yüzyıllarca sürelik bir "sermaye birikışı" yapan ön kapitalizm gelişmesi olmuş, bu birikişten sonra ansızın gelen sosyal devrimlerle kapitalizm doğmuştur. Japonya'da öyle bir birikiş olmaksızın, gökten yıldırım düşercesine, birden bire kapitalizm başlamıştır.

2) **Sosyalce determinizm yok:** (Kapitalist sınıfın bulunuşu) Batıda kapitalizm için yüzyıllarca sürelik oluşum savaşını güderek güneşin altındaki yerini yapmış bir kapitalist sınıfı güçlenmiş ve bu sınıf, batı derebeyliğinin müstebit iktidarlarını iskambilden şatolar gibi birer-birer yıkarak siyasi iktidarı ele geçirmiştir. Japonya'da böyle bir kapitalist sınıfı doğmadan, "akıllı" birkaç ulu derebeyinin yurtseverliği ile 3-5 savaşının (samuray) dahice, kurnaz beceri ve davranışları sayesinde kapitalizm kurulmuştur.

3) **Tarihsel determinizm yok:** Modern dünyada bütün geri kalmış ülkeler, önce sömürge ve yarı sömürge durumuna girdiler. Ondan sonra, dünya işçi sınıfının modern sosyalist devrimlerinden yararlanarak, kendi milli kurtuluşlarını gerçek-

leştirmek zorunda kaldılar. Bütünöyle Amerika(Birleşik Amerika Ülkeleri de içinde) devletleri, bütünöyle Afrika ve bütünöyle Asya ölkeleri, hep ilkin sömürge yahut yarı sömürge oluş prosesini geçirmek zorunda kaldılar. Japonya, sömürgeleşmek-sizin doğrudan doğruya bir bağımsız kapitalizm düzenini kurabilirdi. Çin, Hind, Çinhindi hatta Kore vb. ölkeler, kapitalizm ile temas eder etmez yarı veya tam sömürgeleştiler. Japonya kapitalizme geçti.

4) **Rejim determinizmi yok:** Bugün geri ölkeler, sömürge ve yarı sömürge kurtuluşlarını başarırlarken, dünya işçi sınıfının sosyalist davranışlarından yararlandılar. Milli kurtuluşlarını başarmalarında, sosyalizme girmek bir zaruretmiş gibi öne sürölüyor. Diyelim ki, Birleşik Amerika örneği çok eskidir, işte Japon örneği ortada: Hiç de sosyalizm konağına yan bakmadan, hem milli kurtuluşunu, hem de kapitalizmini yaratıverdi. Öyle geri ölkeler için sosyalizmin kaçınılmazlığı diye bir düzen prensibi ile oyalanmadı. Kalkınmasını kapitalistçe yapıp her millete parmak ısırttı.

Bu ve benzeri "görüş"leri daha çok sıralayıp uzatmayalım. Bütün bu kaotik yapıları, her şeyden önce Japon tarihinin derinliklerinde rol oynayan geniş yığınlardan gelme İnsan ve Tarih üretici güçlerini oldukları gibi kavrayamamaktan ileri gelir. Bu da en başta Japon tarihini ele alırken göze batarca beliren olayları, sanki hiç ele almaya değmez şeylermiş gibi yan yana dizerek, ötede kendi kuru mantığımızla bir sürü tarihsel inşaat yapmaya kalkışmamızdan kaynak alır. Bu tespitten bakacak olursak: Japonya'da daha önce "sözde sermaye birikişi" olmuştur. Kapitalist sınıfı doğmuştur. Ancak rejim konusuna sosyalizm, tıpkı İngiltere'deki gibi *ilkel* biçimi ve kalıntılarıyla rolünü oynamıştır.

Toplumun ancak kabuğu demek olan politikadan daha derinlere inmemiş klasik tarihleri, bir duman perdesi kaplamıştır. O perde, Uç Doğu ölkesi Japonya'yı büsbütün karanlığa boğmuştur. Japonya'da 18.yüzyılın sonlarında görölen olaylar: İlkel Japon toplumundan modern kapitalizme geçiş kavranılmak istenirse; önce Japon tarih öncesi, Morgan'ın bölümleyişine göre geçirdiği konaklarda incelenmelidir. Japon tarihine doku-nan bütün tarihçiler, *Japon tarih* öncesiyle modern Japon kapi-

talizmi arasındaki bağlantılara pek basmakalıp yorumlar yakıştırıyorlar. Bu yorumların biçimsizleştirmelerine yol açan birinci çıkmaz: "medeniyet" sözcüğüyle "kültür" gerçekliğini birbirine karıştıran terim senlibenliliğinden gelir. Medeniyet tarihinde bir ilk çağ, bir orta çağ, bir de modern çağ tanınıyor. Bu çağlar arasına medeniyetlerle barbarlığın münasebeti konulmadıkça:

a) Her 3 çağ arasındaki organik bağlar koparılıyor.

b) "Orta Çağ" denen duruma bir "Feodalizm" adını vermekle her şey izah edilmiş sayılıyor.

Gerçekte her orta çağ, bir antika medeniyet biçiminin yıkılması üzerine doğar. Eğer bir ülkede daha önce "medeniyet" sözcüğünün tam karşılığı olan "sosyal sınıflı toplum" doğmamışsa, orada medeniyetin yıkılması olamayacağı gibi, yıkımın ardından gelen "orta çağ"da, klasik anlamıyla bir orta çağ olmaz. Ona rağmen pek ciddi sosyal tarih denemeleri, Japon tarihini birbirlerine bakarak ele alınca: Orada tarih sırasıyla zincirleme giden akışı, önce paramparça ediyorlar; olaylar arasındaki bütün organik bağları kopararak Japon tarihini, ipliği kopmuş tepsi taneleri gibi darmadağın ediyorlar. O yüzden Japon tarihi sıra halinde "yanlışlıklar komedyası" gibi ardarda gelmiş, niçin öyle olduğu anlaşılmasın bir sürü "derebeylikler" koleksiyonu biçimine sokuluyor.

Historia Mundi'nin bilginleri, bu çeşit anlayışın şaheserini verirler. Onlara göre Japon tarihi, bitmez tükenmez 3 türlü derebeyliğin birbirine kenetlenmiş karışık iplik yumağıdır. Japon tarihinde, kendi tarihi içinde değişebilir fakat arasıra değişse bile kendisi pek az değişen bir savaşçılar tabakası (Kriegerstemo) vardır. Buna BUŞİ adı verilir. Fransızların SAMURAY dedikleri bu toprağın savaşçı tabakası (Buşiler), Japon derebeyliğinin üzerine dayandığı temel idi.

Derebeylik gelişiminde 3 tabaka ayırt edilebilirdi:

"1) *Shōen'ler sistemi üzerine kurulmuş erken derebeylik (Früh Feodalizm);*

2) *Shugo'ca idare edilen eyaletlerdeki orta derebeylik;*

3) *Daimyo topraklarına yaslanan geç derebeylik."*

(Historia Mundi c. 8, s. 199)

Böylece[Historia Mundi'ye göre] Japonya, ebedi ve *ezeli bir* derebeylik dünyasıdır. Shoen çağı da, Shugo çağı da, Daimyo

çağı da, hep birer "derebeylik"tir. Bu hem değişen; hem de değişmeyen derebeylik nasıl bir şeydir? Klasik tarih, kendi meto-
dunun çıkmazı ile darmadağın ettiği tarih olaylarını biraz daha
birbirine karıştırıp çorbaya çevirmekle karşılık verir. Kapitaliz-
minden önceki bütün Japon tarihi, "derebeylik" ise Japon politi-
ka yüzeyinde ikide bir patlak veren alt üstlükler nereden çıkar?
Çünkü Japonya'nın ister siyasi tarihi, ister edebiyat tarihi üye-
rine yazanlar, böyle alt üstlüklerin getirdiğı bir sürü basamak-
lar ayırt etmekten geri kalamıyorlar. Nitekim Japon gazeteci
ve edebiyatçısı Kuni Matsuo ile işbirliğı yapan Kyuko Kawaji ile
Alfred Sonoular'ın Japon tarihinde şu dönemler göze çarpar:

- 1) Arkaik Çağ,
- 2) Nara Çağı,
- 3) Heian Çağı,
- 4) Kamakura Çağı,
- 5) Namboku Çağı,
- 6) Marumaçi Çağı,
- 7) Yedo (Tokugava) Çağı.

Rene Grausette de, büyük "*Doğru Medeniyetleri*"yayınlari-
nda, Japon medeniyetini anlatırken, aşağı yukarı aynı konakları
sayar. Bu konakların sosyal tarihine değil, siyasi tarihine bile,
edebiyat tarihi kadar olsun yer vermez. Bütün o çağlarda, hiç
durmaksızın siyaset de edebiyat da değişmiştir. Toplumun si-
yaset kabuğunda ve kültür cilasında görülen değişiklikler, elbet
daha derin ekonomik ve sosyal yapısındaki değişikliklere para-
leldir. Bu paralellikler nasıl olmuştur? Ona bakılmaz. O zaman
Japon tarihi bulmacalaşır. Objektif ve konkret [somut] kendi
hareketi ile ele alınmadığı için herkesin kendine göre çözmeye
çalıştığı bir "sır" yahut "mucizeler" dergisi haline girmiştir.

Japon tarihini önce kargaşalıktan kurtarmak için bütün in-
sanlık tarihi içinde ki elle tutulur gelişmeler bakımından ince-
lemeliyiz.

Japonya denilen ülkede uzun süre, bir "*Japon Medeniyeti*"
yoktur. Japon medeniyeti adıyla anılan bir çok kültür basamak-
ları vardır. O basamaklarda ilk göze çarpan özellik şudur: Ja-
pon kültürü, coğrafya üretici güçleri bakımından, İngiltere'deki
olaylara şaşılacak veya hiç şaşılmayacak kadar benzer, İngiliz-
ler gibi Japonlar da:

"İngiltere'ninkini andıran bir coğrafya durumunda yerleşmiş, yavaş yavaş fethedilerek her türlü istila teşebbüsüne karşı daima başarıyla savunulmuş bulunan adalarının sığınağında yaşarlar." (Kuni.M. s.8. **Historia** 2 1935)

Bu coğrafya ekonomisi ortamında, Japonya'nın alinyazısını çizmekte başlıca rolü oynayan insan ve tarih üretici güçleri de İngiltere'ninkinden aşağı kalmaz. Daha düne kadar: "İlkel Japonlar ve asılları üzerine hemen hemen hiç bir şey bilmiyoruz" deniliyordu. Ne mitoloji ne arkeoloji, ne neolitik kalıntıları hat-ta ne Linguistik (dil bilim) o bilinemezi çözemiyor.

"Risu-Kiou dili bir yana bırakılırsa, Japon dilinin akrabası yoktur." (Konisoji Kiya s. 28)

Büyük Britanya adalarında olduğu gibi, Japon adaları üzerine rüzgarın her estiği yönden sayılmayacak kadar çeşitli ve pek büyük yığın teşkil etmeyen "perakende", "serpinti" denilebilecek, ikide bir üst üste, karmakarışık dış akınlar gelmiştir. Japonya ahalisi, bu sürekli akınların halitası olmuştur.

"Şurası muhakkakgörünyor:Japonlarınasılları, Malezya'dan, Asya kara kıtasının kuzeyinden, hatta Polenezya'dan veya başka Pasifik adalarından; belki daha başka gruplardan kadim bir çağda, adaları Aynu'ların elinden almaya gelmiş çeşitli ahalinin bir kümeleşmesidir. Ondan sonra Japonya'da Amerikalılar tarzında yavaş yavaş yeni bir ırk, biçimlenmiştir." Kuni, **age.**)

Daha sonra ki arkeoloji araştırmaları,daha başka sonuçlar getirmedi. Japon toprakları üzerinde ilk insanın ayak izleri "kuvvetle Mezolitik belirtili neolitik kültür" (Otto Berkel Bach, s. 183) olarak bulundu.

"İlk Japon kültürünün barındığı yerler henüz bilinmiyor..." "Neolitiklerin toprak kapları vardır... Jömen insanları denilen kimselerin kapları özel çizgili (Sehnur-Matten) seramiktir; Neolitiklerin kendileri, alabildiğine göçebedirler. Hiçbir ekim işleri yoktur. Avcı, balıkçı, derleyici (Sanber)dirler. İş aygıtları,cıvalı taş, kemik ve boynuzdan yapılmadır. Barınak olarak dörtgen veya dörtgen-elips biçiminde mesken çukurlarını kullanırlar. Taş döşemeli zeminin ortasında ocak bulunur. Dam, köşe kazıkları (eckrofoston) biçimindedir. Bu tarz yapı, onu yapanların Japonya'ya daha soğuk bir yerden gelmiş olabileceklerini düşündürüyor." (Otto, s.184)

En elle tutulur belgelere göre Japon tarihi budur. Japonya'da ilk iz bırakan toplum biçimi: Toprak kap kullanan göçebelendir. Bu tip toplum, Aşağı Barbarlık Konağıdır. Avcı ve balıkçılar arasında toplayıcıların bulunuşu, Japonya'da barbarlıktan önceki vahşet çağından kalıntıların da bulunduğunu gösterir. Ancak bütün yeryüzünde olduğu gibi, Japonya'da dahi barbarlık toplumu en aşağı konağında başlar başlamaz; vahşet çağı insanı için, yeryüzünde yaşama alanı kalmamıştır. Problemin sosyal yüzü budur.

Şimdi, Japonya'nın aşağı barbarlık konağı ile başlayan toplum çağının nasıl geliştiği araştırılabilir.

Batı Avrupa İnsanları, barbarlıktan kurtulup da Avrupa'daki antika medeniyet yıkıntıları üzerinde modern kapitalizmi kurdular kuralı; Avrupa'nın coğrafya ve tarih üretici güçleri bakımından belirledikleri bölgelerde yaşayan (ekonomi-dil-zihniyet) birlikli kümeleşmelere Millet adını verdiler. Kapitalizmden önceki toplumlarda en geniş birlik Ümmet idi. Hangi (ekonomi-dil-zihniyet)ten olursa olsun aynı inancı benimseyen toplum insanlarına ümmet deniyordu. Kapitalizm ilk defa Avrupa'da, aynı Hristiyan inancı benimsedikleri halde, (ekonomi-dil-zihniyet) bakımından farklı topluluklara, ayrı milletlere böldü. Demek, bir ülkede *MİLLET'ten* konu açmak orada kapitalizmin geliştiğini gösterir. Kapitalizm bulunmayan bir yerde millet aramak saçmalaktır.

Gelin görün ki, batı bilginleri kapitalist bilginleri oldukları ve kafa yapıları millet kavramı ile doygun bulunduğu için değil çünkü Orta Çağda medeniyet öncesinde bile, "millet aramaktan ve bulmaktan" hoşlanırlar. Japon tarihini mi yokluyorlar? Onlar için en önemli konu: Japonya'da hangi "millet"in bulunduğu, seçmektir. "Japon milleti"nin 1868 yılından sonra oluştuğunu unuturlar. 1868 yılından önce Japonya'ya has bir "millet" bulamayınca kalkıp ırk peşine düşerler. Japon toplumunun sosyal-siyasi yapısını bir yana atıp, hangi ırktan geldiğine saplanırlar. O yüzden her milletin tarih öncesi gibi, Japon toplumunun tarih öncesi de, bulmacalaşır. Dördü büyük olmak üzere 500 adadan derleşik Japonya ülkesinde, kimler oturdu? Etnoloji araştırmaları "Hipotez"den öteye geçmez.

Japon bilginlerinden Tsubai'ye göre, Japonya'da Neolitikler (barbarlar), iki başka ırkı içlerine aldılar:

*"Birisi RÎU-KÎU ile Formoza'yı tutmuştu. Bunlar başka etnografya karakteristikleri arasında **taştan** ok **ucu** yapmayı biliyorlardı. Hondo, Yeza adasında oturan ahali ise, daha ileriydi. Taş balta imal ediyorlardı. Kemik ve geyik boynuzunu işliyorlardı. Topraktan insan biçimcikleri yapıyorlardı. Taş baltalar, güney adalarında çeşitli biçimler alıyordu."* (Eugene Pitiart, **Les Races et L'histoire**, s. 498, Paris: 921)

Bu açıklama, Japon tarih öncesi kültürünün, Çin'den atama olduğunu gösterir. Bildiğimiz gibi, ilk Çin kültürü, Batı "İpek Yolu"ndan Sarı Irmak (Huang Ho) boyunca geldiği için, Kuzey Çin'de açıldı. Kuzey Çin'in, Kore aracılığıyla tam karşısına düşen yer, Kuzey Japonya'dır. Güney Çin, medeniyete çok sonraları girdiği için, Güney Japonya da, kültür etkilerine Kuzey Japonya'dan sonra girmiştir. Onun için Riu-Kiu ve Formoza'da aşağı barbarlıktan bile geri toplumların bulunması tesadüf değildir.

Japon takım adalarında, Japonlardan önce Aynu'lar; onlardan önce; Koropokgurular, hatta Charency'ye göre, Koropokgurulardan da önce; Kuzey Amerika yerlileriyle akraba olan Pit-Dweller'ler, onlardan da önce, Negritolar oturuyorlardı. Tek sözle Japonya -dünyanın her yeri gibi- sayısı belirsiz "IRK'ların mozaïği"dir. Varlığı en iyi ispat edilmiş en ilk Japon yerlileri, Aynular'dır. Bunlar henüz Mısır tarih öncesindeki Merimdeler gibi deniz kabuklularını yemekle geçinme (kjökkenmodding) çağında idiler.

"Bu kabukluların çeşitli devrelere ait birikimleri Kuzeye git-tikçe daha az kadim görünürler. Yenilmiş kabuklu yığınları, Aynu göçlerinin gittiği güney-kuzey yolu üzerinde konulmuş Jalonlar (yol göstericiler) gibidirler." (E.P. **age**, s. 499)

Baelz ve başka Japon, Amerikan ve Avrupa bilginlerine göre:

"Aynular, Japon nüfusunun substratum'ını (en ilk ve yoğun temelini) oluştururlar. Bunlar, Kafkaslı uluslara akraba olan bir uluslar topluluğundandır. Bu uluslar topluluğunu, Türk-Moğolların gelişi parçaladı. Parçalanan nüfusun bir bölümü batıya yürüdü. Böylece bir bölük Ruslar, bunların halefi oldular; Öbür bölük, Pasifik kıyılarına vardılar. Denizi geçip, Japon takım adalarına yerleştiler." (E.P. **age** s:500)

"Aynuların dil ve etnografyaları kendilerini Japonlardan tamamiyle ayırır." (**age**, s. 501)

"Özellikle, Japonlar Kore'de, Çinli elemanlara karışarak, Hristiyan çağının ilk zamanlarında Nippon [Japon] adalarına yerleştiler." (**age** s. 500)

M. Ramstedt der ki:

"Eski Japonca ile Korece ve Altay'lı dilleri arasında akrabalık görürüz."

M. Matsumoto Nobuhiro ise:

"Daha başarılı bir ispatlama yaparak, Japonca ile Austroasiatique (Malezyaca, Hintçe, Çince) dilleri arasında Avustralya folkloruyla, Japon mitolojisi arasında akrabalık kaydeder."

(Rene Grousset, **Les Civilisation de L'orient**, cilt 4 Le Japon, Paris MCM XXX s: 7)

Dr. Magel'in bulunduğu bir atasözü der ki: "İyi bir samuray olmak için, insanın damarlarında yarı yarıya kara kan bulunmalıdır." (E.P, s. 502)

"Hristiyan çağında, İsa'nın doğum yılında, Avustralyalı, Malezyalı, Hintli, Çinli gibi yarı yarıya kara kanlı insan: belki de Hint, Malezya toplumlarından Japonya'ya gelmiş insanların melezleşmesi olabilir."

Bugünkü Japonya'nın insanları 2 tiptirler:

1) İnce-şehirli Japon tipi; üst sınıftır, daha uzunca boylu, dolikosefal (uzun kafalı), lephoprosope (çıkık dudaklı) olur.

2) Kaba- köylü Japon tipi; alt sınıftır, daha kısa boylu daha az uzun kafalı ve yassı burunlu olur.

İnce tip "*ahali bölüğü içinde bazı kadınlar hariç, göz çekikliği yoktur.*" (E.P. **age**, s: 497) denildiğine göre, sonradan gelen fatih tipler, hiç değilse barbar usulü ile kadın alarak eski yerli Japonlara karışmış bulunurlar.

Klasik tarihe göre Aynular, Doğu Sibiry'a'dan göçmüş, birbirine düşman aşiretler durumundadırlar. Zamanla, Kyuşu adasına Malezler sokulurlar. Japon'un kan bakımından siyah Malez'inki gibi; dil bakımından hem Moğolca hem Malezce karışığı olması bu karışıma bağlanabilir.

Kargaşalı ırklar ortamında Japon ülkesi -bütün tarih öncesi toplumları ve ülkeleri gibi- toptan bir Tanrılar toplumunu taşır. Japon mitolojisi, Irak ve Mısır tarih öncelerinde gördüğümüz tarihin başlangıç masallarını kısaca tekrarlar:

"Dünyanın yaratılışından önce, birçok tanrı kuşakları gelmiştir. En sonuncu tanrı çifti, güneş tanrıçası İzanagi ile İnazami'den takım adalarının çeşitli ataları doğdu." (H.G Des cilt. III s:381)

Güneş tanrıçası İzanagi'den, güneş tanrıçası Amaterasu ile kızgın erkek tanrı Susa-Neo dünyaya geldi. Bu geliş ilk Japon toplumunun, aşağı barbarlık konağında egemen olan anahallik düzeninde yaşadığını gösteriyor. Çünkü toplum gibi tanrılık da ana hukuku kurallarınca geliyor.

Demek, İsa doğumuna bağlanan yıllarda, Japonya'nın tarih öncesi, aşağı barbarlık konağını henüz aşmış görünüyor. Belki aşağı barbar toplumunun üzerine akın edenler orta barbarlık konağına erişmişlerdir. Çünkü o sıralar Japonya'da tarih, bir takım merkezleşmeler buluyor. Kajiki ve Nihangi, geleneklerin sosyal yapısını anlatamıyor. Japonya'da henüz Grek dünyasının yukarı barbar kentleri şöyle dursun; Huangno (Sarı) Irmağın orta mendireğinde belirmiş kentler bile yoktur. Onun için "Japon merkezleşmeleri"ni, olsa olsa keşfedilmeden önceki Amerika yerli kan ve aşiret teşkilatlarına benzetebiliriz. Hepsinin ayrı tanrıları vardır. En büyük Japon adası Honda veya Honşo merkezi, güneş tanrıçası Amaterasu'ya tapar. Buraya, Tenno sülalesi yahut "*Gökyüzünün Hükümdarları*" adını alan ve Japon birliğini kuran, gene bir kadın olan Yamato'nun sülalesi bağlanır.

Bay R.Grousset, bir yanda bu merkezleri üçe indirir; ötede şöyle yazar:

"Kyûşû adası aşiretleri içinde, Kumaso, Hayate gibi başka merkezler oluştu. Bu sonuncular, Satsuma ve Hiuga eyaletlerinde oturuyorlar ve çeşitli denizcil mezheplere tapıyorlardı. Bay Matsuma'ya göre Japon mitolojisi, o çeşitli mezheplerin kaynaşmasından ve Yamato prensliğinin başka aşiretlere dayattığı, Amaterasu'ya, aşiretlerin boyun eğmelerinden sonuç olarak doğdu. Birleşme işi, Aynu barbarlarına karşı yapılan ırkçıl (etnik) savaşla ahenkli olarak halledilmiş olmalıdır. Nitekim efsaneler bize Yamatotake prensini (İ. S. 81-113), güneyde Kyûşû'lu Kumasoların ayaklanmalarını bastırdıktan sonra, kuzeyde Aynuların üzerine gidip Kanto (şimdi ki Tokyo)yu fethederken gösteriyor. O sıralar, artık Kore'ye karşı deniz seferleri de başlamıştır.

Milli göreneklere göre, bu seferlerden birincisi, imparatoriçe Jin-go-Kogo'nun eseri imiş." (R. Grousset, **age**, s. 8)

Burjuva bilgininin eğilimi böyledir. Nerede bir insan kültürü görse, ona hemen "*medeniyet*" damgasını vurduğu gibi, nerede bir otorite görürse, ona da hemen bol keseden "*imparatorluk*" sıfatını vermekte sakınca bulmuyor. Japonya'da imparatorluk ve imparatoriçe sözcüklerinin kullanılışı, o alışkanlığın yarattıklarıdır. Bu hesaba kalırsa: Yabancı bir aşireti yenen her askeri aşiret şefi, hemen bir "imparator" olur. Yalnız ,modern imparatorların tersine, Japonya'da ilk imparatorluğu kuranlar gibi, sonra fütühat yapan ünlü kişilerin de, neden hep kadın imparatoriçe olduğu üzerinde hiç durulmaz. Aşiretin egemenliği nerelere dek yayılırsa, oraları da derhal birer "imparatorluk" oluverir.

Burjuva biliminin bilerek bilmeyerek yaptığı terim kakafo-nileri ile başımız dönmezse, klasik tarihin anlattıklarını, şöyle sıralayabiliriz:

O çağlarda, Japon toplumu, henüz aşağı barbarlıktan orta barbarlığa geçmek üzeredir. Onun için, aşağı barbarlıktaki CİNSEL İŞ BÖLÜMÜ içinde, erkek cinsi yavaş yavaş ağır basmaya kalkışmıştır.

Klasik tarih, bunu, şöyle anlatır:

"Kız kardeş ile oğlan kardeş, uzun bir ihtilafa düştüler. Bunda, şüphesiz Japon halkını biçimlendirmiş bulunan göç akıncıları arasındaki mücadelenin anılarını görmek gerekir. En sonunda iktidar Amaterasu'nun nesline teslim olundu. Halefleri, Kyûşû adasına yerleştiler. Bunların döllerini, ilk "insancıl" imparator olan Komu-Yamato'ya vardı. Bu imparatorun daha çok bilinen ölümünden sonraki adı JİMMU TENNO'dur; O, Japonya'da hala egemen olan sülalenin kurucusudur" (H.G. d **age**.)

Sözde "imparator" Jimmu, besbelli Kyûşû adasının oymak askeri şeflerinden biridir. Osaka körfezinin, Yamato bölgesine yerleşir. Uydurma kronolojiler, Nihangi tarihini, İ.Ö. 660 yılına çıkarıyor. H.G.d.P.'ce hadise, İsa'nın doğum yıllarında geçer. Yamantu'yu andıran Yamato hükümdarları (kabile askeri şefleri), İzumo klanlarını boyunduruklamış görünürler. Jimmu'dan birkaç yüzyıl sonra, "12.imparator" Keiko'nun oğlu Yamato-Take, henüz bir efsane kahramanından öteye geçemez. Kuzey de Aynuları boyunduruklar. Belki bir ara, Kyûşû'lu Kumasuları

da emri altına sokar. Derken, sahneyi yeniden bir kadın tutar. O, Perslerin efsane kahramanı Cyrus zamanında, Orta Asyalı Mesa-
jetlerin Herodotça ünlendirilmiş ana hanı Tomris'e, İsa'nın doğ-
um yıllarında Büyük Britanyalıların anahanı Baudicea'ya, pek
benzer. Ancak, klasik tarihin cömertçe "imparatoriçe" rütbesini
verdiği ana han Jingo, İsa'dan birkaç yüzyıl sonra görülür.

*"Kore devletleriyle, hele Pak-çei ile temas kurulması, Ja-
ponlar için hatırı sayılır bir önem taşır. O devletler Japonya'ya
yalnız endüstri mamullerini değil fakat loncalar kuran esnaflar-
la birlikte, Çin dili ile Çin yazısını sokup, ilk kara kıtası mede-
niyetinin elemanlarını ifşa eden ulema (aydınlarda) gönderdi."
(H.G.d.P s.382)*

Demek Japonya, Persler'den 900 yıl sonra, İngilizlerden
400-500 yıl sonra; sırf Asya kara kıtası medeniyeti ile ilişki-
ye girebilmiştir. Roma medeniyeti çökerken, Büyük Britanya
barbarlığıyla karşılaştı. Japonların teması, Çin'de 2.Han (Doğu
Hanları) sülalesinden sonra patlak vermiş barbar sülaleleri ça-
ğına denk düştü.

*"Çin'de Tobas(380) zamanı Budizm en kudretli ilerlemelerini
yaptı. imparatoriçe Hu, batıda (ipek yolu üzerinde) Çin presti-
jini yeniden kurmayı denemek için, dinsel hizmetleri kullandı.
Ama 5. yüzyılda en büyük aşamasını bulan Çin parçalanışı, her
tür türlü büyük politikayı engelledi." (H.G.d.P. **age**, c: 1, s. 376)*

Böylece, tıpkı Roma medeniyeti karşısındaki İngiliz adaları
gibi, çöken ve dağılan Çin medeniyeti karşısındaki Japonya,
tek tük medeniyet tohumları almıştır. Roma, hiçbir zaman İn-
giliz adalarını tamamıyla ele geçirememiştir. Çin medeniyeti,
kendi sosyal sınıflarına bölünmüş toplumuyla, Japonya'yı on-
dan daha az işleyebildi.

Ancak, Japon aşiretlerinin güdücü tabakaları arasında,
Çin taklitçiliği başladı. O zamana dek hayli "durgun" görünen
Japonya'da, olaylar, klasik tarihin deyimıyla, *"birden bire ace-
leleştirdi"*. 6. yüzyıl ortasında Mahayamiste, kuzey boylamında,
yıllarca sürecek savaşlarına girişti:

*"Kudretli bir fonksiyonu olan Şugolarca kabul edildi. O bir-
kaç yılda, gözler sözü edilen yabancı dünyaya açıldıktan sonra
Japonya'nın deri değiştirmesi çağdaş zamanlardaki kadar tam
ve çabuk oldu." (H.G.d.P., **age**, s.382)*

Demek, Japon toplumu, modern kapitalist medeniyetle olduğu gibi, antika medeniyetle de temasa geçer geçmez, çabuk değişiklikler geçirdi. Japonya'nın bu deri değiştirmesi, ondan 600 yıl önce Britanya adasına, Hristiyanlığın girişi ve işleyişine benzedi. Bu işleyiş, tam bir tarih aydınlığı içinde geçmedi. Medeniyet taklit edilerek, ilkel toplum "krallarının", tarihteki kralları andırması başladı. Suhotaku Taishi: (593-622) zamanı, Avrupa'daki Hristiyan azizleri andıran yabancı ülke rahipleri çağırıldı. Kore'den artistler getirildi, bir sürü tapınaklar kuruldu. Çin'e, ilk Japon elçisi gönderildi. Japonya'daki Kan teşkilatlı toplumlari sürüleştirmeye çalışacak, Çin usulü idare kuralları; Çin saraylarındaki seremonyaller, ecnebi metaı olarak ithal edildi. Fakat kan teşkilatlı şefler, birden ve kolayca boyun eğmemiş olmalıydılar. Çünkü İngiliz Magna Carta'sı gibi olmasa bile, ilkel barbar demokrasisinden kalıntı sayılacak bir anayasa çeşidi ortaya çıktı. İlk memleket anayasaları kaleme alındı. Derken, barbar İngiltere'nin "**BÜYÜK EGBERT**", "**BÜYÜK ALFRED'leri** ayarında yerli kahramanlar türedi. Japon barbar toplumuna medeni devleti sokmak teşebbüsünü başaran "**BÜYÜK TAİKWA'nın** reformu doğdu. (İ.S 645-649)

*"Hükümet, merkeziyetçi Çin hükümetinin modeline uydu-
ruldu." (H.G.d.P.)*

"İmparator" önünde sorumlu bakanlar sistemi kuruldu. *Zamanın Çin hukukuna göre düzenlenmiş, aktarma Japon "CODE"u yapıldı."*

"Mutlak hükümdarlıklar"ı andıran bir düzende, Japon aristokrasi tabakası, en ufak ayrıntılarına dek örgütlenmeye çalışıldı. Merkezden atanmış taşra valileri ile eyalet idaresi belirdi ve ilh ve ilh.

Görünüşte Japonya'yı, diş ve üst kabuğu üstünde, kara kıtası medeniyetine benzetmek için her şey yapılmıştı. Ama antika medeniyetlerin klasik "*imparatorluklarından* henüz ne kadar uzak bulunduğu, şu tek olayla sırtıverdi: Japon- sözüm ona- "*devlet*"i düpe düz göçebe idi; Köyden köye gezipduran bu seyyar, göçebe devlete, Çin örneğine uygun bir oturganlık verilmek istendi. Japon toplumu, orta barbarlıktan adeta zorla, yukarı barbarlığa doğru itildi.

Bütün bu gelişim konaklarına dikkat edilirse, şunu görüyoruz: Japon toplumu, kendi yavaş yürüyüşüyle tarih öncesini

yaşarken attığı her adım, ona hep *dışarıdan* sokulmuştur. Japon insan yığınları üzerinde ince bir zar teşkil eden tarih öncesi *Kan şefleri*, bazen dini şef, bazen askeri şef kılığına girerek, kâh yavaş, kâh hızlı adımlarla kara kıtası sınıflı medeniyetinin "devlet" sistemini-karasabanla çalışan köye en son sistemi so-kar gibi- Japonya'ya sokmak çabasını göstermişlerdir.

Fakat bütün o uzun süreler içinde, Japon geniş halk yığınları, kendi tarih öncesi toplum hayatlarını hemen hemen hiç de-ğiştirmeksizin yaşamışlardır. İngiltere'ye Romalıların yaptıkları gibi, zorla medeniyet aşısı yapan bir Çin medeniyeti akını da, Japonya üzerine saldırmış görünmediği için, Japon toplumu ilkel komün yapısını temelinden alt üst edebilecek istila sarsıntıları geçirmeden kalmıştır.

İLKEL JAPON TOPLUMU

(Aşağı Barbarlık)

["500 Nihon Adası Asya'dan önce iki göç yaşamış bulunur. En kadim uluslar Aynu'lar, Doğu Sibiryaya insanları ile akraba görürler. Bugün en kuzeyde bulunan Japon toplumlarının ikinci derece büyük ataları, Hokkaido'nun Kuzey adasından gelmişlerdir." Orjinalde bu üç cümle yazılıp üstü çizilmiş. Y.N] Japon adaları, batıya açık bir hilale benzetilirse, hilalin güney ucunda Kyuşu adası, Kore ile bitişecek gibidir. Hilalin kuzey ucunda Hokkaido, Doğu Sibiryaya'ya en yaklaşık, ikinci büyük Japon adasıdır. Bugün, Hokkaido'nun kuzey batısında sıkıştırılmış gibi yaşayan Aynu'lar, Doğu Sibiryaya insanıyla akraba görünüyorlar. Belki ilk Asya kara kıtasından Japon adalarına göç eden barbarlar bunlardır.

Japon arşipelleri (adaları, hilalin ortasındakiler), birden bire Asya'dan Japon denizine kadar uzaklaşır. Asya'dan bu orta yere göç, imkansız gibidir. Ama hilalin hemen hemen bütünü-nü oluşturan Japon arşipelinin en büyük adası Hondo, güney ucuna doğru Asya'ya pek çok yaklaşır ve göç olanağını hazırlar gibidir. Gelişleri bilinemeyecek kadar eski olan Aynular bir yana bırakılırsa; İsa'nın doğumundan önce Japon adaları hilalinin güney ucuna, iki göç yapılmış bulunur:

- 1) Hondo adasının güney batısında İzuma bölgesine MOĞOLLAR;
- 2) Kiyişu adasına MALEZYALILAR...

Bunlar içinde Malezyalı göçebeler, baskın çıkmış olacaklar. Kendilerini tanrıça Amaterasu'nun dölünden gelmiş sayanlar; içlerinden imparator Kamu-Yamato'yı çıkarırlar, adasına gö Kyuşu çenlerdir. Kamu-Yamato'ya, ölümünden sonra Jimmu Tenno denildi.

Kyuşu adası kan şeflerinden biri olarak (Hondo adasının güneyinde 4.büyük Şikoku adasını kucaklar), Osaka körfezinin Yamato bölgesine Yamato şefleri adını vererek yerleşti. Japon dünyası için en stratejik ve güvenli nokta bu bölgeydi. İlk Yamato şefleri Izumo'da yaşayan Moğol kökenli Kanlara boyun eğdirmeyi becerdiler. Bu olayları, Nihangi uydurma tarihi, I.Ö. 660 yıllarına çıkartırsa da, bugünkü tarih İsa'nın doğumu yıllarına düşürür.

"İmparator sayılan" Keike'nin oğlu efsane kahraman Yamato-Take, daha kuzeydeki Aynu'ları boyundurukladığı gibi, bir ara belki Kyuşu adasındaki Kumasoları da emrine aldı. Ve bu dinamizmle, *"imparatoriçe Jingo"*, yeniden Kumasolara karşı açtığı ikinci seferden yararlanarak Kore'ye el attı. 3. veya 4. Yüzyıl sonu Kore'nin Mimana Semti, kolonileştirilmiş olmalıdır. Bu olaylarda rol oynayan Japon insanlığı nasıl bir toplumda yaşıyorlardı.

İKİNCİ BÖLÜM

JAPON SOSYAL HAREKETİ (ARKAİK ÇAĞ)

Japon arkaik çağı üzerine Japon üst yapı kültür elemanlarından başka birşey öne sürülemiyor. Japon edebiyat tarihi, özellikle Japon tarihinin izleri üstünde yürür. Japon tarihini bölen devirler, şimdiki duruma gelmeden önce Japon edebiyatının geçirdiği çeşitli basamakları güden devirlerdir.

Yedinci yüzyıla dek giden arkaik zamanlar, edebiyat bakımından bir hazırlık devridir. "Tarih bakımından Japonya için, bir devletin şekil alıp yerleşmesi, bu devre denk düşer" (Kuni) diyen Japon bilginleri, "Japon Devleti" dedikleri şeyi şöyle anlatırlar:

"Roma Gens'i biçiminde klanlara bölünmüş olan Japonya, az çok birbirinden bağımsız ruhani ve dünyevi şeflerce idare edilen birçok küçük krallıklara bölünmüştü. Geleneğe göre 660 yılı öncelerine doğru, 1. İmparator Jimmu Tenno'nun yani şimdiki imparatorun doğrudan doğruya atasının efsanevi tarihini ve tanrısal yücelişini göreceğiz. Jimmu Tenno, hükümetin ve dinin sıkıca birbirleriyle birleşik bulunduğu düzenin kuruluşunda büyük önem taşıyan "krallar"ı birleştirdi. Japonca Matsuri-Goto deyince hem devlet işlerinin idaresi, hem de din seremonisi anlamına gelir. İmparator Jimmu Tenno'nun üzerlerinde ruhani bir önceliğe sahip olduğu klan şefleriyle ilişkileri, Fransız tarihinde Cagretienler çağındaki ilişkilerle kıyaslanabilir." (Kuni, s. 30)

A) Yukarıda anlatılan olayları yorumlarken, sosyal yapının kapasitesizliğinin ne kadar büyük rol oynadığını görüyoruz. İ.S. 7. yüzyıl Japonya'sı, 10. Yüzyıldan sonra ki Cagretien'ler Fransa'sına hiç benzemez. Cagretien'ler çağında, Hristiyanlık, Roma kilisesinden idare edilirdi. Hugues Capid krallığı ancak o kilisenin takdisi sayesinde, oğullara miras bırakılabildi.

Tenno Japonya'sında ise (din ve dünya) aynı idare altındadır. Japon Tennosunu (Mikadosunu) anlamak için, tarihte Roma'nın ilk efsane krallarına; Semid peygamberlerine; en ilk Sümer İşakku'larına kadar çıkmak icap eder. Tenno'ya bakınca, İslamlıktaki ilk peygamber ve sonraki halifeler bile çok modernleşmiş, yeni zaman kurucularıdır. Tenno'nun hem din hem dünya şefliği, besbelli öteki kan, aşiret ve federasyonlarının seçimle gelmiş şefleri üzerinde, sırf ruhani bir üst makam rolü oynar. Yoksa imparatorluk denen bir siyasi birliği temsil etmez. Japon siyasi birliğinin modern anlamada devlet birliği olması daha uzun yıllar bekleyecektir.

B) Yazar Kuni'nin burada "**DEVLET**" adıyla andığı oluşumlar, Japonca "**KUNİ**" adını alır. Kunilerin bir devlet olmadıkları, birçok Kan merkezleri oldukları sayılarından anlaşılabilir. "*Çin medeniyetinin Han Devrindeki* (İ.Ö. 154-108 yılları) Anallarda [Yıllıklar] yazıldığına göre Japonya'da 160 kadar Kuni sayarlar." (Otto Berkelbach Van Die Sprekel, **Die Überceische Welt und Ihre Erschliessung**, c,8 1950, Bern. S. 185)

Besbelli bütün tarihçilerin imparatorluk dedikleri şey, barbarlığın Kan teşkilatlı aşiretlerinden kurulmuş federasyonlardır. Barbar federasyonları ise sık sık yer ve otlak değiştirdikleri gibi her zaman dağılıp toplaşabilen az çok oynak ve değişken oluşumlardır. Nitekim Japon tarihini İ.Ö. 660 yılında başlatan yazarlarda Japon tarihi gibi, Japon "imparator"luk'ununda bildiğimiz tarihten daha kısa ömürlü ve başka türlü bir oluşum olduğunu şöyle anlatırlar: "*600 yıl kadar sonra imparator Sujin gene adaların bir kısmını ele geçirebiliyordu. Çağımızın 20.yüzylında imparator Keiko, generallerini fetih eserini tamamlamaya yolluyor ve bütün ülkeyi boyunduruk altına aldığı ile övünebiliyordu. Halkları ve bölgeyi, kaza ve vilayetlere bölerek, idare taksimata uğraştılar ve kanunlar yaptılar. Bu kanunların çoğu, Japonlarca ilk tanınan Çin ve Kore kültürlerinden ödünç alınmışlardır.*" "*Japonların daha önce çoktan beri Korelilerle ve Çinlilerle ilişkileri vardı. Çin'de Weiler (Han sülalesinin kronikçileri) Japonları anarlar.*" (Kuni, s.31) "*285 yılı Konfiçyüschülük moral kuralları ile birlikte Japonya'ya girdi. 7. Yüzyıl başında Japon imparatorlarının mürebbileri [Erkek eğitimci] olan Koreliler Çin yazı bilgisini getirdiler. 552 yıllarında*

Budizm Japonya'ya girerek ondan sonra ki Japon düşüncesi üzerinde büyük nüfuz kazandı." (Kuni, s. 32)

MEDENİYETLE TEMAS (KORE VE ÇİN)

Japon taş çağı, kendi tecridi içinde yaşıyordu. Oraya dışarıdan gelen her sosyal etki, yeryüzünün bir noktasına düşen göktaşı gibi lokal kaldı ve yerli toplum ilişkileri içinde çarçabuk eritildi. Bu olayı, Japon kültürünü inceleyenler şöyle deyimlendiriyorlar: [Orijinalinde üstü çizilmiş olan kısım şöyle: "Japonların kökeninde Malezya'dan, Asya kara kıtasından hatta Polenezya'dan veya başka Pasifik adalarından ve belki daha başka gruplardan, kadim bir çağda, adaları Aynu'lardan zaptetmek için gelmiş çeşitli toplulukların bir kümeleşmesi olabilir. Y. N.]

*"Japon kültürü, bir takım ödünç almalardan yapılmadır. Japonlar, çok şeyi ödünç almışlarsa bile, burada "YARATIŞ" denebilecek bir adaptasyon işi yaptıklarını söylememek, elden gelmez." (Kuni Matsuo, **Historia De La Literator Japonaise** 1935, s. 29)*

Kara kıtasının büyük antika Çin medeniyeti, Japonya'ya doğrudan doğruya Roma usulü bir istila seferi yapmadı: Ancak, Kore aracılığıyla barışçıl **alışveriş** ilişkisi kurdu. Japon taş çağı, ancak han sülalesi zamanında, Çin'den metal ve ekin ürünleri ithal edildiği için yavaş yavaş açılmaya başladı:

*"Özellikle, İ.Ö.108 yılı Çin imparatoru Wu, Kuzey Kore'ye kolonlar gönderdi. Bu kolonlardan bazıları Kyuşu'da oturan (Japonlar ile) doğrudan doğruya alışverişe başladılar. Ondan sonra Çin etkisi gittikçe şiddetlendi. İlk çağlar Japonya'sında taş, tunç ve demir yan yana kullanıldı." (Otto B. **age**, s. 184)*

Yani İngiltere'de, Roma istila ve sömürgeleştirme çabalarına rağmen HASTİNGS savaşına gelinceye dek, nasıl Taş devrini yaşadıysa, Japonya'ya tıpkı öyle dışarıdan demirin hatta ziraatın sokulması yeni taş devrinin Japon toplumunda temel düzen olmasını kaldırmadı.

Japonya, İ.Ö. 2. Yüzyıla ait geometrik süslü, çember biçimili aldı: *"Yogai yeşili kaplar o kadar ayırtlı idiler ki, dışarıdan ithal edildikleri kabul ediliyor." (Otto, s. 186)* Bu gibi şeylerin, Batı Japonya'dan Orta Japonya'ya doğru yayılışları da, kara kıtasın-

dan geldiklerini gösterir. Bu arada rastlanan tunçtan yapılmış müzik aletleri, kılıçlar ve teberler, Japon halkının günlük hayatına giremeyecek kadar bulunmaz yabancı nesnelere. Aşağı Barbar toplum yapısında, yeni yeni sivrilen elemanlarca, lüks bir üstünlük belgesi gibi kullanılıyordu.

"Bu nesnelere, 'pratik amaçla kullanılmadığından' belki dini ve siyasi bir sorumluluk (veranostaldung) ve otorite sembolü yerine geçtiler." (Otto, **age**, s. 186)

Haritaya bakılırsa, Kore yarımadası Çin medeniyetinin kaynağı olan subtropikal Huang Ho (Sarı Irmak) döküldüğü Sarı Denizi batıda kapatır. Çin medeniyetinin geliştikçe Kuzey Kore'ye kolonlar gönderilmesi, bu bakımdan bir coğrafya zaruretidir. Kore yarımadasının güneydoğu ucu, Japonya'nın güney batısındaki büyük Kyuşu adası ile burun buruna denecek kadar birbirine karşılıklı, pek yakın bulunurlar. Hele Kore Pusan ile Japonya'da Nagazaki arasına serpilmiş adacıklar, Kore boğazını, kara kıtasından Kyuşu'ya atlayıvermek için konulmuş basamak taşlarıdır. İşte ilk Japon sosyal ve siyasi gelişimi, bu Kiyuşu adasında belirdi. Çin medeniyeti ile Japon barbarlığı arasındaki etki-tepki ilişkisi Kore boğazı köprüsü üzerinden gidip geldi. İ.S. 3.yüzyıl başında, Japon kraliçesi Himiko, Çinli Wei sülalesi arasında elçilik gönderiştii. Alman bilgini klasik "imparatoriçe" veya "kraliçe" sözcüğünün pek yerinde olmadığını sezer gibi şunları yazar:

"Başka bir teoriye karşı benim kanaatim şudur ki, Himiko, Japon imparatorluk sülalesinin öncüsü değil, Hiyuşhu da bir prenses (Herrscherin) değildi. Monarşi belki Yamato bölgesindeki lokal idare güdücüler tabakasından kaynak almış ve bir seri fütühatla en sonra Japonya'ya egemen olmuştu. Kanaatimce bu olay, güney Kore'de iki büyük devletin Shiragi ve Kudara devletlerinin teşkili ile aynı zamanda olmuştur. Yamato egemenliği, güney Kore'de Mimmana'yı kendi savunma alanı haline getirdi; Ve sonra başlıca yarımadanın batısıyla Shikoko'yu ve Kyuşu'yu idaresi altına aldı. 4. yüzyılın ikinci yarısında Kudara ile Shiragi'yı ele geçirdi. Ve 4.yüzyıl döneminde Kuzey Kore'de Mançurya devleti ile savaştı. Daha sonraları Mimmana idaresi Shiragi tarafından darmadağın edildi. Ve 660 yılı Birleşik Kudara idaresi T'ang Çinlileriyle Shiragi tarafından

yenildi. Bunun üzerine Japonlar Kore'den tamamen atıldılarsa da, Çin, Kore nüfuzu Japon kültürü üzerinde izlerini bıraktı. Böylece örneğin Çince yazı işaretleri ve Budizm kabul edilmiş oldu. Yamato idaresince boyunduruk altına alınan bölük pörçük devletler (Teilstakten), ancak pek gevşek olarak idarenin emri altına girmişlerdir ve daha ziyade kendi büyüklerinin egemenliği altında bulunuyorlardı. Hür köylülerin egemenliği altında bulunan köleler, sayıca az oldukları için, henüz pek ufak bir rol oynuyorlardı. Merkezi hükümet, geçmiş Kore fütuhatıyla paralel olarak belli başlı adanın kuzey doğusunda, kültürce alt durumundaki Aynu'larla, Güney Kyuşu'daki savaşçı Hayato'yu sindirmeye girişti. Bu sindirime, 9. yüzyılda tamamlanmış sayılabılırdi. Çinliler, alışveriş tekniği bakımından önemli kuzey Kyuşu küçük devletinin adından kinaye olarak "Wa" adını verdiler. Japonların kendileri, ilkin idare merkezindeki makam sahibinin (Sitzer) adı olan Yamato'yu ülke adı olarak kullandılar. 7.yüzyıla doğru, Nippon (Doğan Güneş) adını aldılar." (Otto B. s. 185-186)

Bu anlatılan olaylar şu gerçekleri açıklıyor:

1- Himiko Hatun, bugün medeni insanların anladığı çeşitten bir imparatoriçe veya prenses yahut kraliçe değil, Kyuşu adasındaki aşiretlerden en önemlisinin ANAHAN'ıdır. Bizim Tomris gibi savaş ve siyaset dehası, kumandan kadındır. Bunu söylerken İsa doğumunun 3. yüzyılında, en ileri Japon toplumunun henüz aşağı barbarlık konağını aşmak üzere bulunduğunu anlatmış oluruz. Tam o sırada, Çin medeniyeti, imparator Wu'nun kolonileştirme ve yayılma çabalarına rağmen derebeyleşmişti. Hunların saldırıları ufulanmış Çin derebeyliğini allak bullak edilmiştir.

2- Japonya ile Çin medeniyeti arasında, besbelli barbarlar için kolonileştirmelerle doğmuş iki basamak siyasi *santralizasyonlar* vardır: Kore'de, Kudara, Shiragi ülkeleriyle Mançurya ülkesi, Japon toplumuyla Kore üzerinden, Çin medeniyetine doğru gelişen münasebetler, yüzyıl içinde büyük sonuçlar verir. Anahanın açtığı çığır, Yamato egemenliği biçiminde Güney Japonya'nın iki büyük adasını (Şikoku ile Kyuşu) kapladığı gibi, Kore'ye de atlamış, Mimmana'yı üs yapmıştır. 4.yüzyılın ortasına geçilince, Çin'in noktaladığı Kurada ile Shiraki'yi de alır ve aynı yüzyılın sonunda Çin'e doğru son aşama olan Mançurya ile döğüşür.

3- Gerek Japon, gerekse Kore toplumlarında medeniyetin sınıflı toplumundaki zıtlıkları dengeleyen *DEVLET*, henüz kökleşememiştir. Onun için Yamato'nun fethettiği yerlerde egemen oluşu, tarih öncesi *Kan* teşkilatları metodundan öteye geçmedi. Teilstatten denen toplulukların, üstün gelmiş idarenden çok "*kendi büyüklerinin egemenliği altında*" bulunuşu, onu gösterir. Barbar toplumda yenilgiye uğrayan toplum, ya yok edilir ya sürülür yahut yenenlerle kaynaşır. Esir edilip sömürülmez. "*Hür köylülerin idaresindeki kölelerin sayıca az*" oluşları bundan ileri gelir. Köleliğin bir sosyal alt sınıf haline gelmeyişi, barbar toplumun gücünü ispat eder.

4- Böyle bir "*idare*"nin fethettiği ulusları uzun süre emri altında tutamayacağı kendiliğinden anlaşılır. Onun için, Ana Çin Medeniyeti, kendisini derleyip toplayınca, Kore'deki kolonilerini harekete geçirir. Shragi, Mimmana'yı dağıtır ve 660 yılı Kudara ile birleşen Tang sülalesi, Japon barbarlığını Kore'den sürüp atabilir.

5- Japon barbar toplumunun Kore üzerinden Çin medeniyetine doğru yaptığı bu geniş ve uzunca *med ve cezir hareketi* (onun da hiç değilse güdücü tabakalar arasında) medeniyetin iki büyük silahını yayar: *Medeniyet Yazısı* (Çin yazısı) ve *Medeniyet Dini* (*Hint Budizmi*) Japonya'ya girer. O zaman, deniz aşırı maceralarda edindiği tecrübesini, Japonya adalarında uygulamaya başlar. Bütün Japonya'yı bir merkezde toplamak ister. Çünkü, Yamato idaresi, daha içinde bulunduğu Kiyuşu adasındaki Hajato ile en büyük Hondo adası, kuzey doğusuna doğru sıkıştırdığı Aynu'ları bile hazmedememiştir. Bu hazmediş, 9. yüzyıla dek sürecektir. Ve Japonya toplumu, 7. yüzyıla kadar "Wa" diye anılacak, Nippon (Japon) adını alamayacaktır.

KORE'DEN KOVULUŞ

Kore'ye akın eden Japonyalılar, henüz "*Japon*" adını almadıkları gibi medeniyet konağına da çıkamamış, *Kan* teşkilatlı bir toplumda yaşıyorlardı. Fakat klasik tarih onlar için kendi bildiğini okur:

"Hatta, Yamato idaresi bile siyasi bakımdan birleşmiş Japonya için büyük önem taşımadı. Devlet işleri kudretli, asil hanedanların elinde idi. Otama ve Soga aileleri gibi, o sırada

mahalli idare kır asillerinin büyüklerine düşüyordu." (Otto B. **age**, s. 187)

Japonların Kore akını, örneğin Hunların Roma medeniyeti üzerine yahut Moğolların Çin ve İslam medeniyetleri üzerine saldırılarına kadar, büyük tarihsel devrimler yaratacak çapta olmadı. Bu bakımdan Japonyalılar, çöken bir medeniyet denizinin içine düşüp boğulmadılar. Kore'ye giderlerken götürdükleri toplum biçimlerini fazla değiştiremediler. Hâlâ "aile" temeline dayandırılan Japonyalı idarecilik, henüz en basit bir kentleşme yerleşikliğine kavuşmamıştı. O bakımdan içlerinde "Asil Handedanlar" aramaktansa, geniş aile demek olan Kan teşkilatlı orta barbarların asker ve ruhani şeflerini görmek gereklidir. Nitekim, Japonların Kore'de "yerleşmeleri" kadar, Kore'den "kovulmaları" da, onun için pek kolay, adeta "iz bırakmadan" oldu.

Yalnız Çin medeniyeti, Japonyalı barbarları kendi içinden kovduysa da; Japonyalı barbarlar, Çin medeniyetini kendi içlerinden kovamadılar:

"Kore devletleriyle, hele Pak-çei ile temas kurulması, Japonlar için hatırı sayılır bir önem taşıdı: O devletler, Japonya'ya yalnız endüstri mamullerini değil, fakat lonca kuran esnafını da, Japonya'ya Çin dili ile yazısını sokan ve ilk kara kitabı medeniyetinin elemanlarını açıklayan ulemasını (bilginlerini) da gönderdi." (H.G.d.P. c.2, s. 382)

Bütün barbarların pek önem verdikleri "ölüm"den sonrası için mezarlara süssüz kaplar koydular. Hatırı sayılanlara balçıktan lahit yaptılar.

"İmparator Nintako (ölümü 427) için, 480 x 350 metrelik bir mezar kurup içine kılıç, ayna ve balçıktan insan-hayvan biçimleri yerleştirdiler. Pirinç ekmeyi de öğrendiler ama "pirinç ekimi yanında av, balık, meyve derleme büyük rol oynadı." (Otto B. **age**, s: 186)

Yalnız "asil"lere mahsus kenevir kabuğundan yapılmış kumaşla elbiseler yaptılar. 6.yüzyıl ortasında Budizm ile vaftiz oldular. Yıllarca mücadele eden Budizm, "kudretli bir fonksiyon" olan Şugo'larca kabul edildi. Japonya'nın değişmesi, "birden bire aceleleştirdi". 593 yılından beri, "naip" olan Shotoku Taishi (593-622) rahipleri çağırdı. Kore'den artistler getirdi, bir sürü tapınaklar kurdu. İlk defa 607 yılı Tang'lar sülalesinin egemen

bulunduğu Çin'in kudretli imparatoru Sui'ye (Souei T'ang'a) elçi gönderip, merkeziyetçi idarenin yollarını inceledi. Çin'in idare kurallarını, seremonilerini öğrendi. Bir çeşit anayasa çıkarttı. İlk Japon Anallarını kaleme aldırdı:

"Bu birkaç yılda Japonya'nın geçirdiği kabuk değiştirme, çağdaş Japonya'da gözler yabancılara açılınca görülür derecede tam ve çabuk oldu." (H.G.d.P. s. 382)

En sonra, bütün o saray devrimleri altında, sıra Japonyalı toplumların ekonomik ilişkilerine geldi. 645 yılı büyük ve Almanların "korkunç" dedikleri Taikwa devri reformu başarılı. 645-649'da kabul edilen Nengo reformu, hem toprak temelini, hem devlet yapısını ilgilendiriyordu. *Toprak Devrimi*, tıpkı Osmanlı fütuhatı sıralarında uygulanan *DİRLİK DÜZENİ* gibi oldu:

"Toprak, devlet mülkü olarak ilan edildi. Köylüler, eşit ölçüde bölünmüş topraklar için, pirinç vergisi ödeyeceklerdi. Daha sonra menfaatleri ve angaryaları empoze edildi. (Otto B. **age**, s. 188)

Alman bilginleri, anlaşılan Japonya'da daha önce özel kişi mülkiyeti bulunduğunu sandıkları için Taikwa reformunu bir çeşit sonradan devletleştirme sanmışlar, gerçekte yapılan reformlarla, o zamana dek *orta malı olan toprak*, küçük ekinçiliğe uygun biçimde kişilerin tasarrufuna bırakılıyordu. Orta barbarlık konağını yeni aşmakta olan, geniş Japon yığınlarının hayatı için böyle bir tedbir, büyük bir devrimdi.

Toprak temeli üzerinde sıkı idare baskısı da gerekti. 645-649'da kabul edilen Nengo Reformu'yla;

"Hükümet tamamıyla santralize-Çin hükümetinin modeline uyduruldu." (H.G.d.P. **age**, s. 382/2)

Artık Japon *"imparator"u* önünde sorumlu bakanlar sistemi icat edildi. Zamanın Çin kanunlar sistemi üzerine kurulmuş bir Japon mecellesi (code), mutlak hükümdarlığın açılışı oldu. Eyalet idaresi, merkezce atanan valilere verildi. En ufak teferuatına dek bir bürokrasi yükseltildi. Güya, *"kuvvetli hükümet"* kurulmuştu. Her şey yolunda gidecekti. Üzerinden 15 yıl geçmedi, Japonya'nın Kore üzerindeki egemenliği ansızın tepesi üstü yıkıldı. 663 yılında, Japonlar Kore'den kovuldu. Kore halkı, Japon barbar demokrasisine razı olmadı. Asıl maksat medeni efendiliği kurmaksa, medeniyetin daha büyük efendisi Çin

Fağfuru dururken, yarı barbar Japon Tenno'suna niçin kul köle olarak boyun eğilsin idi?

TENNO

Japon tarihini anlamak için, Japon tarih öncesinin öteki ulusların tarih öncesine paralel bulunduğu, unutulmamalıdır. Orta Barbarlık konağını yaşayan Amerikan yerlisi Senekalar da (bakınız: Tarih-Devrim-Sosyalizm s:73[1965 Baskısı]) gördük, *Kan* teşkilatının iki tip ileri geleni seçilir: 1- Saşem (*Kan Başkan*) 2- Şef (*askeri kumandan*)

Japon tarih öncesi Kuni'leri, klasik tarihin zannettiği gibi, "devlet" ile en ufak ilgisi bulunmayan *Kan Teşkilatıdır*. Yeryüzünde bugün varolan bütün insan topluluklarında hemen hemen aynı "Aryence" Gan kök sözcüğünü andıran: Latince *GENS*, Yunanca *GENES*, Sanskritçe *CANAS*, Arapça *Can, Cin*, Anglo-Saksonca *KYN*, İngilizce *KİN*, Almanca *KÜNNE*, Türkçe *Khan* veya *KAN*'ın karşılığıdır. (Bak: **Tarih-Devrim-Sosyalizm**, s. 70 [1965 Baskısı]) Onun için, Gotça ile Japonca'da, aynı Kuni sözcüklerinin yaşamış olması pek şaşılacak şey değildir?

Japon Kuni'lerinin *Kan* olduğu kavranılınca, onun da içinde daima seçilen *Kan başkan* ve *askeri komutan* bulunacaktır.

Hatta her *Kan'da* olduğu gibi, askeri şef seçilmiş de olsa, sivil başkan muhakkak bulunacaktır. Kanların bir araya gelmesinden Sibt'lar, Fıratriler; Fıratrilerin bir araya gelmesinden kabileler; kabilelerin bir araya gelmesinden konfederasyonlar doğmuştur. İşte, Japon Tenno'su, görülen bütün özellikleriyle klasik tarihinin ona yüklemek istediği biçimde, bir medeniyet kralı yahut imparatoru değil, barbar kabileler konfederasyonunun sivil başkanı, en büyük Saşemidir. İrakua "*inanç savunucuları*" gibi, Japon Tenno'sunun da, Saşem kutsal (kutsal ruhanilik) görevleri vardır. *Kan Saşemi* gibi *Tenno'nun* da zor kullanma gücü önemli değildi. Yalnız babaca öğüt ile ve topladığı saygı ve sevgi halesiyle etki yaptığı için, şu veya bu askeri kumandan veya siyasi şef zorbasının kılıcı da, onu kesemezdi.

Japon tarihinde bir türlü açılmayan kilidin anahtarı: Kuni'nin *Kan Teşkilatı* olduğu ve *Tenno'nun* en yüce başkan, kutsal *Saşem* oluşunda gizlidir. Bu anahtarı elimize alırsak, Japon tarihinde açılmayacak kapı kalmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YUKARI BARBARLIKTAN GEÇ MEDENİLEŞMEYE

İkel de olsa sosyalist bir toplumu (tarih öncesini, sınıflı bir topluma sürükleyebilmenin ne kadar güç hatta yaman ve korkunç bir macera olduğunu bize en iyi anlatan örnek: Japon insanlığının başından geçenlerdir. Kendi başına kalabildikçe insanlık (medeniyet ne kadar parlak üstün görünürse görünsün), yaşadığı sosyalizmi kolay kolay bırakamıyor.

Bu kuralın en yaygın ve en çok bilinen göçebe örneği; Çingenelerimizdir: Medeniyet dünyası, atom çağından yıldızlara göçüyor: Çingenelerimiz dileniyorlar, çalışıyorlar, vuruyorlar; fakat karda kışta yel üfüren göçebe çadırlarını kendiliklerinden bir ve orada yaşadıkları ilkel sosyalizmlerini kendilerine kalsa kıyamete dek bırakamıyorlar.

Dünyanın bütün öteki barbarları; hep içine düşürüldükleri medeniyet denizinde boğuldular. Japonlar, bir ara yanılıp karşılarındaki yarı barbar Kore'ye atladılar. Çok geçmedi, orada medeniyetin rezillikleriyle çürümeden, gerisin geri kendi adalarına püskürtüldüler. Ne çare ki, *Taikwa Reformu*, altlarındaki ortak toprağı Osmanlı *dirlik düzenine*; üstlerindeki *kan teşkilatlarını* ve güçlü *Saşemlerini*, Çin fağfuru taklitçiliğine çevirmişti. Ondan sonra bu çevriliş, Japon kağıdı üzerine düşen yağ damlası gibi boyuna yayılacaktı. Ama ne kadar güçlüklerle ve kaç yüzyılda?

Yalnız aradan geçen yılları alalım: Japonların Kore'den kovuluşları 660 yılı ile kapitalizme geçişleri 1868 yılı arasında 1208 yıl geçer. Bu 1208 yılda Japon toplumu, bir türlü ilkel sosyalizmini, *Kuni* adlı kan teşkilatlarını, *Tenno* adlı yüce Saşemlerini elinden bırakamadı. Elinden bıraktılabilmek için oy-

nanan oyunlar sonsuzdu. Japonya'da ilkel sosyalizmi iktidardan düşürme baskıları, Taikwa reformu ile başladı: Orada Japon toplumu rejim olarak, henüz orta barbarlık konağını aşamadığı için, kişi mülküne çevrilmesi fiilen olanaksız bulunan ortak kamu toprakları, ilk defa Osmanlı dirlik düzenindeki biçimde, kişilere bölünüp tefviz edilmişti: Tasarruflarına verilmişti.

Japonların kıvıramadıkları medeniyetçe Kore'den kovulduktan 34 yıl sonra; Taikwa reformundan 56 yıl sonra, 701 yılında; Taihe Ritsu-Riu'yu (Taihe devrinin emirleri ve yasakları) Çin'den Japonya'ya 150 maddesiyle 1200 yıl ayakta kalacak olan bu yasa, Çin'deki T'ang sülalesi hukukunun sıkı sıkıya tercümesi sayıldı. Sosyal temelleri medeniyetten o kadar uzak bulunan Japon barbarlığında, bir avuç üst güdücü tabakasının alt yığınlardan aldıkları güce dayanarak özendikleri "*Medeniyet*", tam bir "taşımaya suyla değirmen döndürmek" idi.

Bu çabaların bizce kolay anlaşılması için en yakın benzerini; Türkiye'de Tanzimat öncesinden beri yapılanlarla kıyaslamak mümkündür. Türkiye'de antika tefeci bezirgan medeniyeti batarken, modern kapitalizmi getirme çabaları 2-3 yüzyıldır boyunca geri tepmelerle baltalandı. Çünkü geniş memleket insanlığı, Babil çağının ekonomik ve sosyal şartları içinde yaşıyordu. Bir avuç üst tabakanın Batı Avrupa savaş tekniğini benimsemeye çalışarak; batı siyaseti, batı anayasası, batı kanunlarını, perakende veya toptan Türkçe'ye tercüme yahut en kötü soysuzlaştırmalarla adapte etmeleri: Türkiye'de kapitalizmin doğmasını, taşımaya suyla değirmen döndürmekten beter etti.

Japonya'nın geniş memleket insanlığı, ilkel sosyalizm çağının ekonomik ve sosyal şartları içinde yaşıyordu. Bir avuç üst tabakanın Asya kara kıtasının savaş tekniğini benimsemeye çalışarak, antika bezirgan medeniyet siyasetini, Çin yazısını, dilini, Çin anayasası ve kanunlarını, bir çeşit sosyal politika demek olan Hint Budizm'ini Japonya'ya aktarmaları: Japonya'da bezirgan medeniyetinin doğuşunu derinlere indiremedi. Kabuğun kabuğu üstünde bir debelenme haline getirdi. Türkiye'nin son 2-3 yüzyıldır bütün "*değişiklik*" çabaları, nasıl hep "*batılılaşmak*" lafının açıkladığı gibi dışarıdan taklitçilik olmuşsa; Japonya'nın 1208 yıllık bütün "*medenileşme*" çabaları hep bir başka çeşit "*batılılaşmak*" oldu.

Japonya'nın batısı, Kore ve Çin idi. Japon tarihi, Çin kara kıtası medeniyetinin taklitçiliğini memlekete sindirmek çabalarıyla doldu. Kimse, Japon tarihinin dışarıdan taşındığında ikircillığe düşmemektedir. Bezirgan medeniyetinin üçüzü: *Yazı-Para-Devlet* idi. Osmanlı göçebeliği, daha çadırlarını Bilecik'te kurarken, bu üçüzü hepten benimsedi: İslam yazısı, İslam şeriatına uygun devletiyle yola çıktı. Kendi parasını bastı. Fakat medeniyet üçüzünün, aslında bir sosyal tefeci bezirgan sınıfı temeline dayanması gerekti. O tefeci sınıfı, Kayı Han aşiretinden kopmuş Osman Gazilerin 400 savaşçısı içerisinde bulunmasalar bile, ortalığı 6 bin yıldan beri kaplamışlardı. Gerek İslam, gerekse Bizans medeniyetleri, tefeci bezirgan ilişkilerin, en soysuz derebeylikleşmeleriyle yıkılıyordu. Öyle çökkün bir ortama, 400 kadar savaşçının yapacağı aş: En sonunda bir Rönesans'tan öteye geçemezdi. Bu Rönesans'ın sıtmalı ömrü, en çok 100 yıl sürebilirdi. Ve neticede 400 savaşçı, koca bir toplumu kendi düzenine sokacağına, çevre toplum (medeniyet) ister istemez 400 savaşçıyı kendi düzenine sokardı.

Japonya'da ise, tam bunun tersi oldu. Japonya toplumu, bütünüyle orta barbarlığı bile aşmamış bir düzende idi. İçlerinde birkaç bin savaşçı (Samuray veya Bushi), Kore gibi medeniyet aşısı görmüş ama henüz tam sosyal sınıflara parçalanmamış; yarı barbar bir ülkeye fatih olarak girmişler; içlerinden belki birkaç yüz savaşçı, az çok uzak Çin medeniyetinin yazı-dil-devlet üçüzüne bulaşmıştı. Fakat, Osmanlı İpleri (savaşçı gazileri), nasıl bütün çevreleri tefeci bezirgan yığılı bir toplum iken, tam 500 yıl bezirganlığı "haşa min huzur" (yanımdan uzak olsun) diye bir pislik gibi görmüşlerse, Japon samurayları da, tıpkı öyle fatih olarak içlerine girdikleri Kore'nin ve uzaktan sesini işittikleri Çin medeniyetinin tefeci bezirgan ilişkilerini yukarıdan ve tiksintiyle görmüş olabilirler.

Medeniyetin yazısı-dili-devleti hatta az çok konfor sağlayan parası hoşlarına bile gitmiş olsa, bu kurumları geniş Japon ilkel sosyalist toplumuna kabul ettiremezlerdi. Ve ettiremediler. Onun için, Osmanlı, "400 aslan"ı içlerine düştükleri 4 milyon, bazen 40 milyon derebeyleşmiş medeniyet sığır sürüleri ortasında, zamanla kendileri de medenileşip sığırlaşmışlardır. Fakat 400 Japon barbar aslanı, 4 milyon Japon barbar asla-

nını sığırtaştıramamışlardır. Çin medeniyetinin derebeyleşmiş sığırtaştırılığını, taşıdıkları (yaza-para-devlet) kurumlarını, bir türlü tümüyle kabul ettirememişlerdir.

Kara kıtası medeniyetlerinden bütün taklit ettikleri şeyler, köklü ve bozulmamış Japon ilkel sosyalist yaşantısını 1200 yıl damla damla aşındırmasına rağmen kökünden kazıyamamıştır.

Japonların Kore'den kovulmalarıyla, modern batı kapitalizmine girişleri arasında geçen 1200 yıllık tarihleri, bu açıdan ele alınırsa kavranılabilir.

1200 yıllık Japon prosesini Alman erodüsyonunun[allamelik, kitabî bilgi birikimi.Y.N.] soyutlaştırdığı 3 basamaklı (erken-orta-geç) derebeylikler bölümünden çok; Japon ve Fransız bilginlerinin edebiyat tarihi bölümlerine göre izlemek daha aydınlatıcı olur. Edebiyat tarihi, Japon toplumunun temel ilişkilerini gözden kaçırma bile, o ilişkilerdeki en küçük ayrıntılı değişiklikleri daha göze çarptırıcı bir dev aynası olduğu için, dolayısıyla Japon gerçekliğini daha somut biçimde anlatabiliyor.

Yazılı pre-kapitalist Japon tarihinin, 660 ile 1868 yılları arasında geçen maceraları: Dar Japon güdücü tabakalarının devletleşme çabaları ortasında, geniş Japon halk yığınlarını, orta barbarlıktan yukarı barbarlık konağına doğru gelişim evrimleri olarak özetlenebilir. O 1208 yıl içinde, Japon barbar şefleri kendi yapılarını ve yönetimlerini antika medeniyetinin devleti biçimine sokmaya çalışmışlar; Japon orta barbar halkını ise ancak antika Grek dünyasındaki kentleşme çağına (yukarı barbarlığa) doğru sürükleyebilmişlerdir.

Japon barbar şeflerinin medeniyetleri, sahici bir sosyal sınıflı, köle-efendi kuramamış, özenti halinde kalmıştır. Çünkü büyük Japon barbar yığınları ancak bir basamak üstteki yukarı barbarlık düzeyine doğru bir gelişme yapabilmişlerdir. Onun için, 1208 yıllık Japon pre-kapitalist tarihi, barbarlığın politika yüzeyinde ara sıra parlayıp sönen tek tük birkaç kent gemisinin alt-üstlükleri biçiminden kurtulamamıştır.

Bütün bu alt üstlükler, hep kabuk değiştirme kabilinden, bir kentin üstünlüğünü yitirip yerine başka bir kent üstünlüğünün geçmesi olarak belirdiklerinden; ekonomik ve sosyal yapıdaki temelli değişikliklerden çok, siyasi, dini ve edebi alanlarındaki değişiklikler göze çarpar. Bu değişikliklere az çok bir ifade ve-

ren edebiyat cilası, Japon kılık değişikliklerinin sözcüluğünü etti. Basamak basamak gelişen edebiyat değişiklikleri, Japon sosyal gelişimini acayip büyülenmelerle aksettiren dev aynaları oldu.

Japon edebiyat tarihindeki basamaklar şöyle sıralanır:

1) NARA ÇAğI: 710-784 yılları arasında 74 yıl sürdü: İlk kent tohumu oldu.

2) HEIAN ÇAğI: 795-1185 yılları arasında 390 yıl sürdü: Kentlerin açılımı çağı oldu. Kyoto kenti doğdu.

3) KAMAKURA ÇAğI: 1185-1332 yılları arasında 147 yıl sürdü: Çin medeniyeti yazısının-parasının-devletin bulaşığı çağ oldu.

4) NAMBOKU ÇAğI: 1332-1392 yılları arasında 60 yıl sürdü: Derebeylikleşme ve anarşi (fetret) geldi.

5) MORUMAÇI ÇAğI: 1392-1603 arasında 211 yıl sürdü: Ürün iradının geç aşınması, para iradının geç gelişimi çağı oldu. Şogunluk sistemi başladı.

6) TOKUGAVA ÇAğI: 1603-1868 yılları arasında 265 yıl sürdü: En son Yedo Şogunluğu çağı idi. Sınıflaşma, bezirganlaşma ile kapitalizme geçiş için hazırlık çağı oldu.

Edebiyat değil mi? Fesat yahut münafık çocuk. Boşa bir şeyler kekelemez. Arkaik çağlardan sonra gelen bu 6 Japon prekapitalist çağı, Japon orta barbarlığından, Çin Antika medeniyeti etkileri altında (para-dil-devlet) yukarı barbarlık konağına geçiş dönemleri çağıdır-.

ARKAİK JAPON TOPLUMUNDA ŞİNTO-TENNO

Japonya, uç doğunun hemen batısında olan Çin medeniyetiyle temas etmeden önce, aşağı barbarlıktan çıkmış orta barbarlığa girmek üzere olan bir "Kan'lar Düzeni" yaşıyordu. Bu düzende inançlar, Şintoizm adı altında toplanıyordu. Japon "İnanç Savunucuları", bugün bizim "imam" dediğimiz kişinin tarih öncesindeki adıyla TENNO çevresinde toplanıyordu. Başka deyişle, Japon inanışının bileşiminde kayıtsız şartsız egemen olan 2 şey vardı:

1) ŞİNTOİZM

2) TENNO

İnanç güdücüleri teşkilatında, bütün tarih öncesi toplumlar da olduğu gibi bu 2 şey, ilkin birbiriyle ayrılmaz, kaynaşmış idi. Hepsi birden Kan Saşem'inin uyguladığı inanç görevleri içinde toplanıyordu.

Buna gerçek anlamıyla "din" demek fazladır. İkel toplumun inanç sistemi, medeniyet dininden ayrılır.

"En eski yapılar arasında Güneş Tanrıçası Ameterasu'nun makamı olarak İse'de bulunur. Bu yapı Japon antika mimarisini sonraki kuşaklara aktarır. Özellikler taşıyan planlanışı vardır." (Otto B., **age**, s.187)

Sonra Çin medeniyetinde kalıplanmış Budizm Japonya'ya girince, Şinto'yu (mesela İslamlığın Şirkliği yok ettiği gibi) söndüremedi. Sanki Şintoizm Budizmleştirdi; Budizm Şintoizm'le birleşti:

"Şinto bugüne dek Budizm'in etkisiyle dinsel önemini pek az yitirmiştir. Oysa, kadim çağda Budizm'in tamamen etkisiyle daha genişçe kabul edildi. Japon imparatoru Tenno, Güneş tanrıçasının halefi olarak çıkan en yüksek rahipti." (Otto B., **age**, s.188)

Böylece bir Şinto: İlk belli bir yeri bulunmayan, açıkça tabiatın güçlerine baskın barbar aygırı kuyruğuna, "İmparator tenekesi" takılan Animizmin Papası sayılıyor.

"En eski Japon edebiyatı sayılan Nurite, Hint Vedaları gibi Şinto inanç sisteminin ritüel ve tapınç bayramlarında okunan dualardır. Sonradan ortaya çıkan Kojiki ve Norive-Snoki dergileri 6. Yüzyıldan kalma Noritelerin, 8. Yüzyılda derlenmesinden başka birşey değildir." (Otto B., **age**, s.187-188)

Sonraları en yaygın ve ömürlü, kan ve kabile federasyonunun sosyalist kralı yahut dinsel Şasemleri ve en büyük rahibi olan Tenno, öteki kabile ve Kan Şasemlerini çevresinde toplamış olacaktır. Bunun kendiliğinden ve aşağıdan yukarıya doğru olması tabii görünecektir. Klasik anlayış, sırf yukarıdan aşağıya ve Tenno'nun emir ve tayinler ile ortaya çıkmış bir memur sistemi sayarak, Nakatemi adlı teşkilatlanışı, bir "Saray Loncası" şeklinde anlatır. Gerçekte Nakatemi; İslamiyet'te halife (Büyük İmam)'nin ülke içinde temsilcisi olan imamlara benzer.

"Nakatemi" adını alan ve sarayın bir çeşit rahip ve memurlarının loncası olan teşkilat mensupları, çeşitli törenlerde imparatoru temsil etmekle görevliydi.

Onların "Norite" yahut "Konuşulmuş Sureler" adı verilen, 16. yüzyılda Enghi-Shki (Enghi çağının kuralları) içinde derlenmiş bulunan ritüellerden kimilerini elimizde bulunduruyoruz. Bunlar muhakkak daha kadim asımlıydılar. (Kuni M., **age**, s. 33)

"Enghi-Shki", 901 yılında kaleme alınmış görünüyor. 1927'de yılında yayınlanan nüshası içinde 75 dua sayılır. Bunlardan 27'sinin metni bulunuyor:

"Bu Noriteler, Profesör Revou'nun pek iyi gördüğü gibi, özellikle bir takım dualar olmaktan ziyade, büyü desturları, kudretli ritüellerle bir arada merasimli afsunlamalar (inkantasyonlar)dır. Onlarla büyücü rahipler, tanrıları dizginlerler. Ritüel desturların amacı, bol ürün almak, hasat rahmeti (Benediction) üzerine çıkmak ve ilhdir. Bu gibi seromoniler, bugün bile hala vardılar:

"Fraza'nın anlattığı "Yelken Kürek" dünyanın başka uluslarında görülen paralel örnekleri veriyor. Norite'nun sözleri, bugün unutulmuş bütün bir sembolizm gizliyor. Edebi bakımdan nesir oldukları halde bugün kullanılan üslup yüzünden nesir mi, şiir mi sayıldıklarını söylemek güçtür. Tasvirler (conjuration), zikir ve tespih formülleri, (maverai ötesi) bilinmezler ve (Lithurgie: Kâbe hizmetleri gibi) endikasyonları. Bütün bunlar, o şeyleri Elize'de bulunan birkaç kantodan daha şairane metinler kılıfına sokuyor." (Kuni M.. s. 33)

Bütün bunlar Sümerlerden, Grek ve Roma kentlerinden gelmiş, kalmış ve bugün Anadolu'muzda hâlâ dipdiri yaşayan tarih öncesi toplum ilişkilerinin kalıntılarıdır.

Bu afsun, afsun örneklerinden biriydi. Kökü büyücülükle karışmış barbar insanlığın birbirinden ayrılmayan ve herkesin katılıp hep birden yarattığı birleşik (şiir-müzik-dans) güzel sanat üçüzünden beslenmişlerdi. Cönk gibi destanlarda, o ilkel sosyalist insanın kolektif yaratışlarından kaynak almışlardır.

"Kojiki yahut Nihangi destanlarının şurasına burasına yerleştirilmiş bulunan ilkel poemler [şiirler], kronikler, destan, poem oldukları kadar şarkı (şanson)dırlar da. İlkin her ilkel ahalide görüldüğü gibi şan, müzik ve dans, sıkı sıkıya birleştirtirler. Japonca'da aynı deyim, hem destan, hem şarkı anlamına geliyor. Bazen Norite'lerden daha nesir halinde (Pozaik) görünen bu destanlar (savaşlar, kahramanlıklar, aşk gibi), her çeşit konulara değinirler. Bu gibiler, dolaysız ve barbar bir üslup taşırlar." (Kuni M., s. 35)

Noriteler'dan sonraki destanlar üslubu bile tıpkı Tevrat ve Kurani Kerimin serbest nazımını andırıyordu:

"Ho! Geldi zaman
Ho! Geldi zaman
Ha ha şal
Hemen
Çocuklarım
Hemen
Çocuklarım" (Kuni M., s.35)

Arkaik orta barbar Japon toplumu, yukarı barbarlığa: Kentleşmeye kitle halinde geçti. Onun için Japon pre-kapitalist yaşantısı, Rene Grausset'in benzettiği ve o benzetisi Kuni'nin de kabul ettiği kadar, antik Yunan kentleşmelerine hiç benzemedi. Japon ülkesi, Akdeniz (Fenike-Yunan-Roma medeniyetleri gibi), adım başında karınca gibi kaynaşan vıcık vıcık kentler mahşerine hiçbir vakit bürünmedi.

1208 yılda, Japon dünyasının çevresinde döndüğü bütün sayılı kentler, bir elin beş parmağını bile dolduramayacak kadar az sayıda idiler. En eski Nara, sonra *Heian* (Kyoto), en sonunda *Yedo* (Tokyo) kentleri; hep o Kyuşu adasından kalkmış ilk Japon tanrılarının seçtikleri kuytu ve güvenli Osaka körfezi çevresinde, güneyden başlayıp kuzeye doğru uzaklaşmış kurumlar oldular. Antik tarihte bir benzeri aranacaksa, *Japon kentleşmesi*, Yunan kentleşmesini değil, Arap-İslam kentleşmesini andırır. Arabistan'da nasıl en başta Mekke-Medine gelmek üzere birkaç çöl kenti varsa; Japonya'da da hemen hemen tıpkı böyle başta *Kyoto* ve *Tokyo* gelmek üzere birkaç denizle ilgili ada kenti vardı. Arabistan'da Mekke (Kabe)'yi ve Medine (Yesrib)'yi ele geçiren nasıl bütün Arap dünyasına egemen oluyorsa; Japonya'da da tıpkı öyle, *Kyoto* (*Heian*)'yı ve *Tokyo* (*Yedo*)'yu ele geçiren, bütün Japonya'ya egemen oluyordu:

"*Kim, Kento: Kamakura ve Edo bölgesinin sahibi ise, tarihsel bir hak olarak Japon takım adalarının (Arşipel'in) askeri şefi oluyordu.*" (Rene Grousset, **Les C. De Lite. L' Ori. Japon**, s. 214)

Arada şu fark vardı: Arabistan tarihinin öyle bir çağı geldi ki, orada bilinen dünyanın bütün ekonomik ilişkilerine geçit oldu. Acem ve Bizans medeniyetleri, cihan ticaretinin geleneksel büyük orta ticaret yolunu ezici ağırlıklarının yıkıntısıyla çöküp tıkadıkları vakit, yeryüzünün Uzakdoğu Hint-Çin medeniyetleriyle, Batı (Akdeniz-Avrupa) medeniyetleri arasındaki

alışverişlerin biricik geçididir, Güney ticaret yolunda, Umman Denizi ile Akdeniz arasındaki en dar geçit olan Kızıl Deniz'in güney ucunda toplandı.

Mevsim rüzgarlarının mekanizması ve Kızıl Deniz korsanlığı, o büyük cihan ticaretinin güdenleri için en emin yolu, Cidde limanından başlayarak, Mekke Antreposu üzerinden Medine yoluyla Şam'a uzanan Hicaz karayolunda buldu. Onun için yeryüzünün (Budizm ve Konfüçyanizm gibi durgunluk-çöküş dini olmayan) en dinamik din İslam'ın biçiminde ünlü, orijinal Arap medeniyeti, Arabistan'dan bir güneş gibi doğup, tek mil insanlığı kapladı.

Japonya'da öyle bir şey asla olmadı. Japonya, en büyük iki cihan medeniyeti arasında, "dolu halinde düşen", duracağı kadar kısa bir süre olsun muazzam ve muhteşem bir bezirgan geçit köprüsü rolünü asla oynayamadı. Yeryüzünün en sapa yerinde: Uç doğunun en uzağında idi. Doğuda uçsuz bucaksız Pasifik denizinin esrarlı suları arasında yitkti.

Batısında, kaçınıcı tarihsel devrimle en berbat derebeylikleşme batağından kurtulamamış; fosilleşmeye ikvanadonlar kadar müstehaseleşmeye [fosilleşmeye] mahkum antika Çin medeniyeti, ölüm döşeginde solugan yatıyordu. Bu şartlar, Japonya'yı cihan ekonomisinin muhtarı bir Hicaz geçidinin durumuna getirip, orijinal bir Japon medeniyetine ulaştıramazdı. Orijinal Çin medeniyetinin Rönesans'ı olmasına gelince: Japon barbarlığı, Kore'ye tahtasında sonucunda boyunun ölçüsünü almıştı. Uç doğu medeniyetleri, ancak Konfüçyanizmin kırtasiyecilik devlet kapıkulluğu sistemini, şatafat ve başarı ile gözleri kamaşmış bir avuç güdücü Japon savaş şefine kabul ettirebilirlerdi. Uç doğu medeniyetleri, ancak Budizm'in bozguncu dervişlik psikolojisini, Kore'den kovulmanın sancısıyla kıvranan Japon güdücü barbar şeflerine, bir gönül alma macunu gibi yutturabilirdi. Medeniyet, medeniyetti. Ne de olsa geri barbarlıktan üstün üretim ve tüketim metotları sağlamıştı. Japon barbar, bu medeni metodların etkisini ve sonuçlarını yok sayamazdı. O etkilerle, -tıpkı yakın doğuda muazzam Irak ve Mısır medeniyetlerine komşu Hicaz vahalarında ve geçitlerinde, Mekke-Medine'nin ilkel barbar yerleşim noktaları oluşu gibi- Japonya da, birkaç yukarı barbarlığa özenti kentçikler ku-

rabildi. Hicaz da, Japonya gibi, büyük orijinal Irak ve Mısır medeniyetlerine sapa bir bucaktı. Ama Japonya'nın büyük orijinal Çin ve Hint medeniyetlerine olduğu kadar sapa düşmüyordu. Çok daha erkenden Sümer medeniyeti çağından beri Ur kenti çevresinde, İbrahim adlı göçebe bir Semit peygamber kalkıyor; Fırat, Suriye vadilerinden Mısır'a iniyor, oradan aldığı cariyyeyi, dönüşünde Mekke geçidine bırakıyor. Kabe'nin, -Yunan Delfi tapınağında görüldüğü gibi- O siyah güvercin misyoneri Hacer tarafından ilk Kutsal Çit Subaşı durağı olarak kuruluyor, Oradan çevre barbarlara, yakın doğu medeniyetlerinin erdemliliğini anlata anlata bitiremeyen, bir İbrahim oğlu: İsmail geneği doğuyordu.

Japonya'da böyle kervan geçitlerinin stratejik noktalarına, çökkün *medeniyetlerin istihbarat merkezleri* olarak kurulmuş ve çevre barbarlarını sıkı yönetim altında tutan kadim kehanet (*Orakl*) yuvaları görülmüyor.

NARA ÇAĞI **(710-784: 74 YIL)**

Onun için, Japonya'da antika medeniyetlerin klasik "RÖNESANSI" bile, hiçbir zaman ekonomik ve sosyal derinlikte bir medeniyet özelliği gösteremedi. Bütün parlaklıkları, hep zoraki siyaset kabuğunda asaletin cilası olan güzelsanat lostracılığında kendini gösterdi.

Kore'den kovuluş: Sınıflı toplum usulü egemenliğe alışmış Japon klan şeflerinin 701 yılı "Taika emir ve nehilleri ile" işi sıkı tutmayı sürdürdü. Ama Japon toplumu bu medeniyet usulü tüccar sınıfı isteyen medeniyete daha doğru dürüst alışmamış tabii kapalı ekonomi yaşıyordu.

*"Japonya da **trampa** alışverişi (Tauschhandel) egemendi, ilk para 708 yılında basıldı. Hükümet, para tedavülünün yapılması için çok uğraştı. Ama ilkin pek az başarı kazandı."* (Otto B., **age**, s. 197)

Siyasi devlet özentiliği ve para taklitinin arkasından ilk defa, Çin usulü kent de paradan iki yıl sonra baş gösterdi:

"Nara kenti, 710 yılı Çin başkenti Hisiun'un modeli üzerine kuruldu. Geniş ve düz caddelerle kesilmiş bir dörtgen biçimine göre desenlenen, bu kentin inşası yabancı kurumla-

rı Japonya'ya aktarmanın belirtici bir sembolü oldu." (G. B. Sans'tan Kuni M., s. 34-35)

Gerçi Çin Medeniyeti'nin Japon toplumuna etkileri yeni değildi. Türkiye'de Fransız kapitalizminin papaz okulları ve "Galatasaray", Amerikan ve İngiliz kapitalizminin "kolejleri", Alman, Avusturya özel okulları; Türkiye'deki varlıklı sınıfların çocuklarını batılı ahlak ve alışkanlıklarıyla yetiştirip, Türkiye'yi kapitalizmin top ateşi altına aldı. Bu usul daha çok bu sosyal sınıfın, Türkiye'de kapitalist komprador burjuva sınıfının geliştirtmesi ölçüsünde kendisini gösteren bir tedbirdi. Japonya'da sosyal sınıflar yoktu. Türkiye üst tabakası, hâlâ yabancı mürebberlerle çocuk yetiştirirler. Tacitus'un anlattığı gibi İngiliz klan şeflerinin çocukları nasıl Roma terbiye ve telkinleri altında evcilleştirilseyse tıpkı öyle Japon klan şeflerinin çocukları da Kore ve Çin mürebberleri elinde medenileştirme tımarına uğratıldılar. Klan şeflerinin kendileri ise çocuklarından saf çocuklardı.

Çökkün Uç Doğu Medeniyetleri, o kocaman barbar çocukları Kore'deler iken "Budizm" dervişliğiyle afsunlamaya girişmişti. Tıpkı Bizans'ın, Moskof Slavlarına Hristiyan Ortodoksluğu belletecek iki allame papazı gönderdiği gibi Çin'e vekalet eden Kore de Japon idaresine iki Budist allame derviş eliyle barbarlara pek insanüstü şeyler gibi görünecek tanrı heykelleri ve tanrı yazısı iletmmişti:

"Japonya, ulaşımında bulunduğu Kore krallığı yolundan Çin ile Çin usulleriyle ve Çin yolunu güderek; Hindistan'dan gelmiş elemanlarla Budizm'i tanıdı. Önce Koreliler sonra Çinli Proseptörler (hocalar) genç Japon prens ve beylerine kendi tüketimlerini getirmişlerdi. 5. yüzyılda, "Achiki" ve "Wani" adında iki allame Kore krallığındaki Aouckche'den gelmişlerdi. 552 yılında, Japonya aynı kaynaktan bir Buda heykeli ile Buda doktrini ni kabul etme öğüdü yazılmış bir mektubu aldı. Bu gönderiye bir miktar SUTRA (Hintçe Soudru) ciltleri de ilişikti. Kitaplar, asil sınıf arasında yayılınca, büyük bir nüfuz kazandı." (Kuni M., **age**, s. 36)

Ancak Budizm, tekrar edelim: Çöken bir medeniyetin, dünyasından vazgeçme inancı idi. Japon toplumu ise, henüz medeniyetin eşiğinde bile değildi. Kore kanalıyla Japonlar o çöken medeniyetin miyasmasını solumuş oldular. Toplum şefleri,

medeniyetle düşe kalka onun bazı biçimlerini ve kazançlarını benimsemeye kalkmışlardı. Fakat şeflerin toplum ile olan bağları sıkı idi. İçlerinde Japon yığınlarını sarmamış inançları reddedenlerle, kabul edenler birbirlerine girdiler. Daha doğrusu aranırca, Japon halk yığınlarının hayatı, barbarlığın düzeninde kaldıkça, Budizm Japon inançlarının yıldızı bile olamadı. Japon Kan Kardeşliğine dayanmayan Japon şefi nasıl ayakta durmazsa, tıpkı öyle: *Japon Şintoizminin* izin vermediği *Budizm* de, bir avuç soysuzlaşma heveslisi üst tabaka dışında ciddiye alınamazdı:

"Doktrin (Budizm'in) kabulü lehinde ve aleyhinde olan klanlar arasında ve taç çerçevesinde geçen bir mücadele döneminden sonra nihayet 8. yüzyılda Budizm, Japon ruhuna işledi ve bir daha da Japon ruhunu bırakmadı. Bununla birlikte Budizm'in, Şintoizm ile mücadele ettiğini sanmamalı. Her 2 inanç, birbirini tamamlayarak, bir arada varolarak Japon ruhunu biçimlendirdiler. Şinto, hele mitolojisi dışında ele alınınca, "ruh hali"nden başka bir şey değildir. Kendi yönünden Budizm, Japon düşüncesini kalıba dökerek düzenlemiş ve durultmuş bir felsefe sistemidir." (Kuni M., **age**, s. 37)

"Klanlar" Japon Kan Teşkilatları, Budizm'e karşı "mücadele" ediyorlardı. "Budizm Şintoizm ile mücadele etmiyormuş!" Japon bilginleri böyle yazıyorlar. Ne demektir bu? Biraz anlaşılması güç iddia olmakla birlikte, başımızdan geçmeyen bir şey değildir: Türkler, Orta Asya'dan gelip de İslamlıkla karşılaştıkları vakit; Şaman inancı taşıyorlardı. Şamanlık, tıpkı Tennoların Şintoizmi gibi bir tabiat dini; ilkin anaları, sonra ataları kutsallaştıran Animizm idi. İslamlık, "çöl politikası" ile Türklerin içine girdikten yüzlerce yıl sonra bile Şamanizm, tekke ve tarikat gösterileri biçiminde, İslamlığın bütün "haramlarını" kapalı bir yerde "helal" ederek yaşadı. Bu, islamlıkla Şamanizm'in birbiriyle **"MÜCADELE"** etmediğini değil, bu mücadeleyi millet kuralları içinde amortize ettiklerini gösterir. Türkiye'de Şamanizm'in kalıntıları ancak Cumhuriyet idaresinden sonra tekkelerin kapatılması ile yasaklanabildi. Fakat Şamanizm hiçbir vakit dirilerek İslamiyet'i yenemedi. Çünkü Altaylardan kopmuş göçebe Kayıhan aşiretinin Osman Gazi oymağı, ilkel sosyalist Türk Kan'ı, çöle düşen bir yağmur selceğizi

gibi muazzam İslam dünyasının çökmüş medeniyet kalıntıları arasında eriyip gitmişti.

Japonya'da olaylar, bununla taban tabana zıt gitti: Medeniyet "mürebbi ve allameleri", geniş Japon barbar yığınları içinde, çöle düşmüş yağmur çisentisi gibi eridiler. Onun için Budizm, hiçbir zaman, İslamlığının Şamanizm'i erittiği gibi, Şintoizm'i yok edemedi. Başka deyimle, Japon yığınlarının hayatını, Şintoizm o veya bu yöne itmekte rol oynarken, sırf Şintoizm olduğu için etki yapmamıştır. Tam tersine Japon halk yığınlarının hayatı, Şintoizm'i gerektirdiği için, karşılık olarak Şintoizm de, halk hayatının gelişimini şu veya bu boyutta etkileyebilmiştir. Japonya'nın kapitalizme geçişinde Şintoizm'in bayrak yapılması, Japon toplumunun büyük çoğunluğuyla, medeniyet soysuzlaşmasında çürümemiş barbar gelenek-görenek ve kolektif aksiyon gücüne sahip olmasından ileri geldi:

"Şintoizm, en ilkel halk dini olarak çok geniş yer tutmuştu. Şehirlerin ve köylerin mahalli tanrıları olarak halk içinde derin köklüydü. Yeni çağın Konfüçyüsçülük teorisyenleri ve Kokugakaları yardımıyla uyuşmaya baktı. Ve özellikle milli duyguyu, ekip geliştirdi." (Otto B., **age**, c.8, s.216)

Eğer halk hayatı Şintoizm'i gerekli kılmasaydı, Şintoizm'in halk hayatında önemli rol oynaması, su üstünde yazı yazmaya dönerdi. Bizim üniversite anlayışımız ise, bunun tersini ortaya sürmüştür:

"Japonların en ilkel dini olan Şinto, bütün Japon tarihinde olduğu gibi, Japon kalkınmasında da en geniş rolü oynamıştır. Nitekim 1868 yılında Şinto dini resmen devlet dini kabul edilerek kalkınma hamlesine girilmiştir. Şintoizm ise, yalnız Japonlara özgü bir dindir." (Alp Kuran İ.Ü. Asistanı Ekim 1965, Cumhuriyet Gazetesi Yazı serisi 3) derken, Şintoizm'i bir barbar inancı değil, bir ulus imtiyazı gibi koymuştur. Şintoizm, Türklere "özgü" olmayınca ise, Türkiye kalkınmasında, yazık ki böyle bir etkiden yararlanamayacaktır kanısına varılır. Ve bütün teşhis, toplumu böyle tepesi taklak görmek ve göstermekle başlayınca; ondan çıkacak sonuçlara göre, toplum kalkınması için öne sürülecek bütün "reçeteler", fatalman komikliğe dek tekerlenir ve gerçeklikten uzaklaşır.

Nara çağında, tıpkı İslamlığa yeni giren bütün göçebe ulusların kurdukları devletlerde olduğu gibi; resmi dil, yazı dilinin

alındığı medeniyetin dili oldu. Son günlere dek Selçuklularda resmi dil Acemce idi. Osmanlılarda pek öyle kültür döktürmeye vakti bulunmayan padişahların fermanları dışında, edebiyat dili Acemce, bilim dili Arapça olarak kaldı. Japonya'da da işler böyle oldu:

"Çin alfabesi, daha doğrusu Çin harfleri kabul edildi. İdiogranit notlamalı Çin morfolojisi resimsi sistemi bu Kanji'nin düzenlice kullanılmasına elverişli değildi. Ciddi şeyleri ancak Çince yazmak düşünülebiliyordu."

"İlk Japonca Kojiki (kadim şeyler) Kırk Ambarı (komplasyon) imparatorluk emriyle 712 yılında tamamlandı."

"Efsane Mitlerden 629 yılında imparator Jomei'nin tahta çıkışına kadar (dikte eden Katarioa, hikaye eden Hijedeno Are, yazan allame Yaçomaro" birinci kısım memleketi "imparatorluk ailesinin kuruluşu"); ikinci kısım ilk imparatorluk kroniği; üçüncü kısımda 628 yılına kadar geçmiş olaylar kronikleşiyordu." Ama (Japon barbarlarının kendi deyimleriyle ruhen) "Aşağı yukarı 7. Yüzyıla değin, Japon kronolojisi ve yıl tarihlemeleri pek görülmeye gelmez. (Sujettes a Cation) özel notlamalardır." (Kuni M., s. 37-38-39)

En önemli Japon anıt yazısı Nihangi: 720 yılında Yasumaru prensi Tenori tarafından aynı şeyleri 607 yılına dek Çin'ce kalemeye alınmıştır.

Japonya'da ilk kent Nara kurulunca, hiç değilse "egemen" çevreler denebilecek Kan Şefleri, Tenno çevresinde toplanarak kent yukarı barbarlığını aşmak çabasına girdiler. Bu çaba, Nara'nın kurulduğu 710 yılından; Yedo'nun kurulduğu 1593 yılına dek (daha doğrusu Tokugava çağını açan Hideyoşi'nin, Yedo'daki sivil şef tarafından Şogun tayin edildiği 1603 yılına dek), tam 893 yıl sürdü.

893 yılın sonuna kadar, Japonya'da klasik batı anlamıyla egemen sosyal siyaset "derebeylik" yok. Heian ve Kamakura çağlarını früh feodalizm (erken derebeylik), Namboku ve Morumaki çağlarını orta ve geç derebeylik saymak; Japon Eldoradosunu "imparator" saymak kadar yersiz olur. 893 yıllık dört basamaklı Japon gelişimi sırasında, Japon toplumunun ekonomik temeli ve sosyal yapısı, medeniyete geçemedi, barbarlık kültürünün belirli basamaklarını aştı.

Yazarları kararsızlığa sürükleyen şey: Japon toplumunda egemen olan bir avuç göçebe Kan şefleri arasında, medeniyet elemanlarının oynadığı önemli roldür. Bu rol ne kadar büyük ve göze batıcı olursa olsun; Japon toplumunu sosyal sınıflara bölen klasik efendi-köle ilişkilerini yaratan Antik Medeniyet biçimine hiçbir zaman tamamıyla giremedi.

Antika tefeci bezirgan (köle-efendi) medeniyetiyle, modern kapitalizmin (işçi-işveren) medeniyeti arasında, Batı Avrupa'yı kaplamış bulunan klasik batı feodalizminin sosyal derebeyi-toprakbent sınıf ilişkileri bile, ancak 265 yıl süren Yedo yahut Tokugava çağında ortaya çıktı.

Tarihçileri en çok yanıltan özellik: Japonya'nın ne üretim temelini, ne sosyal yapısını hesaba katmayarak ele alınan üst-yapı ki, siyasi ve kültürel gösterilerde; medeniyet elemanların büyük rol oynamasıdır. Bunun sebebi, Japonya'nın henüz tamamlamadan -Hun ve Cermenlerin Akdeniz Roma medeniyeti üzerine, Türk ve Moğolların Uzakdoğu'da (Çin-Hint) medeniyeti üzerine-Yakındoğu'da (İslam)medeniyetleri üzerine yaptıkları akınları uzaktan uzağa andırır.- bir Kore macerası geçirmesidir.

Bu Kore macerası, oldukça iğreti veya gelgeç bir medeniyet Rönesans'ı bile yaratabilmiş değildir. Ancak bu macera bozgunla sonuçlandıktan sonradır ki; Japonya'da medeniyet keleşini kanatlandırarak bir koza olması gereken Kent biçimiyle bir gelişme başlamıştır.

Nara çağı, Japonya'nın ilk ve tipik kentleşme çağı olabilmemiş midir? Hayır. Çünkü Nara kurulurken, Japon toplumu Yukarı Barbarlığa henüz ulaşamamıştır. Nara çağına, yakındoğuda en iyi bilinen örnek, Hicaz Arabistan'ının Mekke veya Bekke'sidir. Mekke, ilk doğuşunda tipik bir kent olmaktan ziyade, göçebe orta barbar aşiretlerinin kutsallaştırıcı bir merkezi idi. Japon orta barbar toplumunun üzerinde Nara'nın egemenliği, tıpkı Mekke'deki Kabe'nin sembolik egemenliğine benzer. Onun için Nara çağına Japonya'nın Kabe çağı denilebilir.

"Mekke çağı" diyoruz. Çünkü Mekke gelişmeden önce, daha Ur kentinin Irak'tan ve Firavunlar Mısır'ından göçmüş İbrahim'den beri var olan Kabe, bir antika tefeci bezirgan medeniyet-istihbarat-kehanet ileri karakol noktacığı olarak doğmuştu.

Bütün karışıklık da burada başlar. Kabe'yi kuran Hacer: Hayli kültürsüz, yazıyı bilmeyen orta barbar Semitler eline düşmüş bir Mısır cariyesi idi.

Japonya ise, daha Nara çağında ilk matbaayı tanıdı. Yedo çağında bile henüz "devletleşmiş" görülen Japonya'da matbaa, 8.yüzyıldan beri girmişti:

"8. yüzyıldan beri varolan matbaa, aynı zamanda okullar açan I.Şogun'un himayesi altına girdi." (Kuni M., **age**, s.75)

Teknik elemanı, Japon kültüründe tarihi bir kültür yarattığı gibi görmeye alışkın metafizik metotlu yazarlar için, medeniyet yalabukluğu vardı.

Japon toplumunun gerçek sosyal yapısını görmekten alıko-yan şey, bu parlaklığın verdiği göz kamaşmasıdır. Bu göz kamaştırıcı yüzey olayları, Japon tarihin 710 yılından 1868 yılına dek on bir buçuk yüzyıldan fazla zaman (1158 yıl), metafizik bilim için kolayca tanınmaz duruma sokmuştur.

Çin'den öğrendiği kağıt-matbaa-pusula ile Avrupa barbarlığı'nın ne hale (kapitalizme geldiği) göz önüne getirilirse; Japon toplumunun on iki yüzyılda kapitalizme atlayamamış olması ancak ekonomik ve sosyal temelini sıkı sıkıya barbar kalabilmiş durumuyla izah edilebilir.

Nara çağından sonraki altı basamağın ilk ikisi: Heian ve Kamkura Çağları, Japon toplumunun anahan egemenliğinden babahan egemenliğine geçişini belirtir. Sonra gelen iki basamak, üçüncü Namboku çağı ile dördüncü Morumaçi Çağı: Japon toplumunun orta barbarlıktan yukarı barbarlığa geçişini belirtir. En son beşinci gelen Tokugava ve altıncı Meiji çağları: Japon toplumunun yukarı barbarlık konağından medeniyete geçişini belirtir. Ancak bu altı çağın üç basamaklı birincisine: Erken Derebeylik, ikincisine: Orta Derebeylik, üçüncüsünde ki Tokugava Çağına: Geç derebeylik terimlerini takmak totoloji [Sözün gereksiz, yeni bilgi içermeyen şeklinde tekrarlanması] olur. Ve konuya hiç aydınlık getirmeyeceği gibi üç basamaklı çağın ayrı ayrı karakteristiklerini de gözden kaçırmış duruma düşmek olur.

Nara'dan sonra Japon toplumu aştığı altı çağlı basamakları iki yabancı medeniyetin dış ve teknik top ateşi altında geçirir. İlk dört basamak boyunca Japon toplumunu top ateşi altında

tutan medeniyet klasik tarihin antika tefeci bezirgan medeniyeti oldu. Uç doğunun Çin ve Hint tefeci bezirgan antika medeniyetleri geliştirdikleri bütün teknik ve kültürel, sosyal etkileri ile Japon toplumunu orta barbarlıktan alıp yukarı barbarlığa dek getirdiler. Beşinci ve altıncı çağların son basamağı boyunca Japon toplumunu top ateşi altında tutan medeniyet klasik tarihin modern kapitalizm medeniyeti oldu. Batı Avrupa'nın kapitalizmi geliştirdiği bütün teknik ve kültürel etkiler ise Japon toplumunu yukarı barbarlıktan alıp modern medeniyete dek getirdi. Bu her iki medeniyetin etkileri ayrıca ikişer büyük bölüme ayrılır. Bu altı basamağa Japon ehramının (piramit) en üst güdücüler penceresinden bakılırsa, her şey "medeniyet" imişçe görülür. Bu görünüş kadar aldatıcı pek az sosyal olay vardır. Aynı Japon ehramına toplum oturağından tepesine doğru bakılırsa, antika tarihin TOPRAK, üretim, TEMELiyle karşılaşılır. Bu temelin üzerine antika tefeci bezirgan medeniyette, modern kapitalizm de önce çarçabuk teknik ve siyasi ölçüde sonra daha çok ekonomik-sosyal ölçüde etki yaparlar. Bu bakımdan altı Japon çağının ilk ikisi antika medeniyetin teknik-siyasi etkisi altındadır.

Heian Çağında, Japonya'ya matbaa tekniği, Kamakura Çağında, Çin parası girer. Bu iki tekniğe uygun siyasi özenti kurumlar yavaş yavaş yerleşir. Ama Çin'le ticaret gelgeçlikten öteye geçemez. Japon toprakları, Şoen sisteminden, Şogun sistemine doğru gelişir.

Namboku ve Morumaçi çağlarında Japonya'nın Çin ile ekonomik ilişkileri, muntazam ticaret biçimine girer. Sosyal değişiklikler, Tennoluk ve Şogunlukları da parçalar. Bu iki çağın sonuna doğru, Japonya'da bir çeşit büyük arazi derebeyliği belirir. Japon üretim temelinde, derebeyi toplumunun sınıflaşma prosesi[süreci] başlar. Ancak bütün bu gelişmeler, Yakınoğuda: Irak ve Suriye gibi medeniyet sınırlarındaki küçük Arap devletçikleri, çökkün büyük Roma ve Acem medeniyetlerini taklit ederken; Arabistan toplumlarının "Bedevilik" temellerinden hiçbir vakit ayrılamamış bulunmasını andırır. Gassani ve Cizre devletleri, ne kadar medeni oldukları, Japonya da o kadar medeni oldu.

Tokugava Çağında ise, kapitalizm Japonya'ya tekniğini sokar. Onun yarattığı siyasi merkezîyet, batının mutlak istibdatlı hükümdarlıklarını andırıyor. Toprak ekonomisine ilk defa, Para

İradı biçimi girer. Japon köylüsü, çil akçe ile mal satmaya alışır. Meiji çağı ile birlikte, Japonya kapitalist ekonomik ve sosyal yapısını çarçabuk benimser. Bu genel gidiş içinde, Japon toplumu ta orta barbarlık konağından kapitalizme değin kayarak nasıl gitti? Onu ancak 74 yıl süren, Nara başlangıcından sonra geçmiş altı çağa bakarak kısaca izleyebiliriz.

HEİAN ÇAĞI (795-1185)

Ossaka limanının güney doğusunda Çin kopyası Nara; aynı limanın kuzey doğusunda, tam 35 derece paralel üzerine yerleşen *Kyoto*: Antik Yunanistan'ın Korint kenti gibidir. Bir yanı Ossaka limanı ile Pasifik'e açılan ve Ossaka'dan daha içerlek bulunan Goari körfezi ile Japonya'nın en büyük gölü olan, Japon denizine açılacak Biwa Ko suları arasında eşsiz bir yer tutar. Böylece üç denizin ortasında ideal bir korsanlık antreposu oluşuyla, Yunanistan'ın Korint'ini de, Atina'sını da içine alır. İşte, modernleşme çağına dek Japon dünyasının biricik rakipsiz ulu kenti, Heiankyo (Barış kenti) veya Kyoto olacaktı. Besbelli, bu çağ Japon Kanları içinde Heike'nin hakimiyeti ile başladı.

Heian Çağı, kültür bakımından Japon "klasik" çağı sayılır. Bir egemen kanla doğup, kan kavgalarıyla aşınarak ölür:

"794 yılı, imparator Kammu, başkentini Heiankyo (barış kenti) ya; şimdiki Kyoto'ya taşıdı. Burası 1868 yılı Meiji restorasyonuna (yeniden tahta geçişine) kadar, yani 1000 yıla yakın zaman imparatorların durağı: rezidansı oldu. 1184 yılı, Heike Kanının çöküşüyle sona erdi. 9. yüzyıl ile birlikte Fujiwara ailesi imparatorlar sarayında birinci mevkii tutuyor ve siyasette-edebiyatta seçkin adamlar belirtiyordu. 10. Ve 11. Yüzyıl saz şairleri (Hruarlar) için en parlak yüzyıl oldu. Sona doğru, Taira ile Minamoto klanları arasındaki mücadele, herbirinin öncülük iddiasında bulunduğu o medeniyet çağının sonuna işaret oldu." (Kuni M., **age**, s. 47)

Görüyoruz. Hep medeniyetten dem vurulur. Beride ise "aile" ve "klan"ların kavgasından söz edilir. Burada, hatta "imparator sarayı" denilen Japon kurumunda bile, klasik anlamda bir *sınıflı toplum* doğmadığına bir delil de, edebiyat Anallarının [yıllıklarının] henüz kadınlar elinden çıktığı ile açıklanır. Gerçekte, kadınların egemenliğinin sarayda bile yansıması, Japon

anahan geleneklerinin baskınlığını gösterir. Erkek üstünlüğü, saray edebiyatında çok sonraları görülecektir.

Şiir ikinci derecede gelir. Kur'an-ı Kerim'in secili [özgün] ve kafiyeli ayetleri gibi akıcı bir nesir, birinci yeri tutar. Yalnız bu edebiyat, Çin ve Kore özentisi bir avuç kapalı egemen kast ulularının zevkine göre olduğu için şimdi ki tarihçilerin deyişiyle, "saraylı", "asaletli aristokrat", Bonz'lar (Bilgin memurlar) yazarlar ve özellikle kadınlar elinden çıktığı için, "zarafet" (elegance): Biçim güzelliği ve "kılı kırk yarma" (Refine ment: İnceltme) "latif"(Gracieuse)lik eğilimleriyle doludur. İkinci derece çabalar , Nikiki adlı "küçük, ince eserler, boş vakit notları, akıl kurmalar, kişi zevkleri, Maşuka [aşık olunan kadın] gibi insancıl çabalara yönelme, 11. Ve 12. Yüzyıllarda Kokişu denen şiir, geziler, aşklar üzerine söylenir.

Klasik Japon edebiyatının en yüksek iki eseri, iki kadın tarafından yazıldı. Bunlar Morasakişikinu'nun Genji Monugaiar ile Sei-Şuagen'in Makurano Soşi adlı eserleridir." (Kuni, **age**, s. 48)

Heian çağında ikinci göze çarpan paravan kültür olayı inançlar alanında belirdi. Artık Nara çağındaki gibi, Çin medeniyeti kendi çökkün inançlarını, barbar Japon'a uzaktan göstermekle kalmadı. Japonya'ya giren Budizm, su içinde zeytinyağı gibi, ayrı ve yabancı kalmak istemedi:

"İki büyük tarikat kurucusu Kabe Daişi ile Denkyo Daişi, Çin Budizm'ini Japolaştırmayı başardılar." (Kuni M., **age**, s. 46)

Tarım ve saban tekniği, yukarı barbarlığa küçük ekinci üretimini dayattı. Japon toplumu ise, kişi mülkiyeti bilmeyen ilkel barbar sosyalizmini yaşıyordu. Onun için kurulan tek tük kentlerde toprak mülkiyeti, her yukarı barbar toplumunda olduğu gibi, tanrıya adanmış sosyalist ve kutsal bir karakter aldı.

Kenti, hep devlet sanan klasik tarih ise, o sosyalist toprak mülkiyetine, devlete ait toprak sahipliği (Staatseigenen Landbesitzer) adını veriyor.

"Heian çağının ortasından beri, devlete ait toprak mülkiyetinin yıkılması ve saray asilleri (Hofadel) Şoenlerinin (dirliklerinin) şekillenmesi, BUŞİ'nin toplum suyunun yüzüne çıkmasına (Aufstieg) elverdi."

"Buşiler, Şoenleri kısmen benimsediler ve Heian çağında, 12. yüzyıl ortalarında güçlendiler." (Otto B., **age**, s. 199-200)

Klasik tarihin şu üç sözcükle işaretlediği iki olay nedir? Barış kenti Heian'da bir taklit Çin-Hint medeniyet etkisi, "saray özentisi" yaratmıştır. Bu sözde "saray", "barış" gösterisi altında ruhlara medeniyet düzenini üfledikçe, çevresine doğru kutsallığa bürünmüş bir gidiş "yayılıyordu". Bu gidiş, gerçek hayatta zamanla iki sonuç verdi:

- 1) BUŞİ: savaşçı tipik Samuray
- 2) Sosyalist mülkiyetin yıkılması

Orta barbarlık çağında, herkes silahlı ve bütün kan teşkilatları askercil demokrasi kurallarına göre yürüyen yetişmiş askerdir. BUŞİ, nedir? İlk kan kardeşi askerler arasında, kara Avrupa medeniyetinin üretime etkileri arttıkça, başkasını çalıştırma şekilleri ve imkanları doğmuştur. Sivrilene küçük savaşçılar antika medeniyetten gördüğü örneğe göre, savaşta yendiklerini tek tük de olsa, kendileriyle birlikte de olsa, köle yerine koymasalar bile, çalıştırmaya başlamışlardır.

Bir yol *çalıştıranla yabancı*, kandaş olmayan çalışıcı ortaya çıktı mı, eski toplum içinde eşit ve kandaş savaşçılar arasında da farklılaşma belirecektir. Neticede, Kan teşkilatları toplumu içinde, sosyalist insan ilişkileri gevşeyecekti. Klasik tarih, daha Heian çağının ortalarında "devlete has arazi mülkiyeti" dediği ortak toprak mülkiyetinin yıkıldığını öne sürüyor. Fakat yine kendisi, Heian çağından sonraki üç çağ üzerine anlattıklarıyla, ilkel sosyalist mülkiyetinin ve kan kardeşliği ilişkilerinin bir türlü yıkılamamış olduğunu belgeleriyle tekrarlayacaktır.

KAMAKURA ÇAĞI (1185-1332)

Heian çağına girilirken yapılan Taikere reformunda, toprak mülkiyeti, Osmanlılıktaki miri toprak düzeninden daha ilkelce toprak, toplumun mülkü sayılmıştı. Daha doğrusu, orta barbarlıkta bilinmeyen ve bir mesele olmayan toprak, değerlendirilen bir sosyal problem kılıfına sokulmuştu. Zamanla kabileler arasındaki savaşlar ve kan rekabetlerinin gittikçe artmasıyla, tıpkı Hunların Avrupa'da, Türklerin Asya'da yaptıkları çeşitten dirlik düzenini andırır bir durum ortaya çıktı. Zaferi kazanan kan şefleri toprağın bir bölümünü paylaşır oldular:

"Taikere toprak reformunda, toprak mülkiyeti, devletleştirilmiş olmasına rağmen; yüksek memurlar, siyasi hizmetlerine

*karşılık kişi olarak toprak ve yer elde ettiler. Ondan başka, asil kişi, arazi satın aldı. Ve köylülerden çoğu vergi yükünün baskısı yüzünden, asillik uyduluğunu kabul etti. Böylece devlet gelirlerinin azalması, vergiden yararlanan asillik zenginliğini ve kudretini gerektirdi. Bu yoldan ortaya çıkan özel topraklara, shoen adı verildi. Ve bunlar örneğin, Fujiwara iktidarının temelini kurdu. Bu shoenler ya toprak sahibinin kendisince işletildi yahut toprak sahibi o yerleri sözde bir takım Miyoşu'ların idaresine bıraktı. Gitgide güçlenen Miyoşu iktidarı ile derebeyi toplumu gelişti" (Otto B., **age**, s. 191-192)*

Alman yazarlar, ortak toprak mülkiyetini, sonradan reformla "devletleştirilmiş" sayıyorlar. Hep ilkel toplum sosyalizmini bilmezlikten geliyorlar. Toprak ilişkilerinde anlatılan olay: Osmanlı dirlik düzeninin medeniyet çöküntüleri ortasında değil de, Japonya'da geniş barbar yığınları ortasında geçen sistemin başlangıcıdır.

Osmanlı için aşındırılmış İslam Fıkıh'ı kadar, çevre şartları da bir tek hükümdar ve halife emriyle santralize merkezci idare prensibini hazırca gerçekleştiriyordu. Japonya'da "imparator" denilen kişi: Daha çok manevi etkisine dayanan bir peygamberdi. Onun çevresinde "saray" denilen topluluk, bir tarikat tekkesinden pek farklı görünmeyen şiir, edebiyat ve kültür merkezi idi. Savaş genişleyince, siyasi iktidarı aşan askeri şefler, yavaş yavaş fetih hakkı olarak kendi kandaş toplumları dışındaki topraklardan, kendi kişilikleri için özel toprak edinebildiler.

Osmanlılıkta, o kadar sıkı tahrir (yazım) kontrolü ve padişahın mutlak yetkisi varken bile dirlik düzeni ilkin Yıldırım Beyazıt zamanı; sonra Kanuni devrine varmadan, derebeyleşmeye uğramıştı.

Japonya'da ne tahrir usulü vardı; ne de imparatorun yetkisi değişken ilişkileri kontrol edebiliyordu. Onun için daha Heian çağı sona ermek üzere iken, mülkiyet, imparatoru kuşatmaya başlamıştı.

İslam tarihçilerinin çok fatal rakamı[İbn'i Haldun] ile yüz yıl içinde Japon derebeyleşmesi, Japon toplum hayatında bir problem oldu.

"12. Yüzyılı ikinci yarısı boyunca Japonya, Taira ve Minamoto Kanlarının iç güreşleriyle yırtıldı. Minamatoların zaferi ile sona erdi. Bunların şefi Yoritomo 1185'ten itibaren ülkeyi

idare etti. O tarihte Kamakura'da yerleşti. 1192 yılı Seii-Tai-Shogoun ünvanını aldı. Gerçekte imparatorluğun başı olmakta devam eden imparator, bu imparatorluğun yalnız ruhani ve teorik başı idi. İmparatorun muavini (vekili) ve saray bakanı olan Shogoun fiiliyatta bütün askeri ve siyasi iktidarı ele geçirmişti. İmparator Kyoto'daki sarayında kaldığından Shogoun imparatorla bir yerde bile oturamıyordu. Kamakura Çağı ile birlikte Japon tarihinin orta çağı başladı. Bu tarih 12. Yüzyıla değin sürdü." (Kuni M., **age**, s. 55)

Japon derebeyleşmesinde rol oynayan güç, gene dış antika medeniyetin tekniği Çin parası oldu:

"Kamakura Çağından beri Japon-Çin alışverişinin başlıca sebeplerinden birisi, Çin parasının Japonya'ya sokulması oldu. Çin'de ki Sung, Yuan ve Ming sülalesinin ödeme araçları Japonya'ya akarak orada para ekonomisini geliştirdi. 13. yüzyıl sonunda para ile ticaret yapanlar, Daimyoların burçlu şehirlerinin (Burgstödten'in) yanı başında ticaret şehirleri meydana geldi." (Otto B., **age**, s.197)

İlerde göreceğiz burada alışkanlıkla kolayca söyleniverilmiş olan alış-veriş, hiçbir zaman klasik medeniyetin veya orta çağın ticareti değildir. Yüzyıllarca sonra Avrupa kapitalizminin kendi modern ticaretini Japonya'ya ulaştırdığı zaman dahi, Japon "dış ticareti" Japon hükümetinin tekelinde yürütülüyordu; yani "devletleştirilmiş" kaldı. Japonya'da iç ticaret adını alabilecek olan ve Daimyo "ticaret şehirleri" seviyesine varan alış-veriş ancak Kamakura çağında değil ondan üç yüzyıl sonraki Yedo çağında klasik şeklini alabiliyordu. Çağ karakteristiğini bulmaktan çok erüdasyon yapmayı seven Alman bilginlerinin birbiriyle karıştırılmış cümlelerinden bunu ayırt etmek güçtür. Yalnız Çin parasının Japonya'ya "akması" toprak münasebetlerinde kısmi de olsa elbet bir takım farklılaşma yapmıştır. Bu farklılaşma bir kent veya medeniyet içinde görülen klasik sınıflaşma olmadığı gibi düpedüz bir yönde de olmadı.

Derebeyleşme de, ekonomik temelde sınıflaşmayı gerektiriyordu; Sosyal yapı ise sıkı barbar sosyalizmini muhafaza ediyordu. Aynı zıtlığı Şoen mülkiyeti ile Tenno (imparator) arasındaki hiçbir zaman ilan edilemeyecek olan alttan alta savaş temsil ediyordu.

İlkel barbar krallar, her yerde olduğu gibi Japonya'da da halkın adamı idiler. Şoen mülkiyeti ile gelişen Buşi farklılaşması: Japon halkının maddesini, baskı altında tutuyordu. Edebiyat ve maneviyat gücü, daima üstün olan Tenno, Japon halkının ruhunu elinde tutuyordu. Budizm, Japon yığınlar içinde sönmüyordu. Yığınların desteğine sahip olan Tenno'ya, maddi güç kazanan hiçbir derebeyi karşı çıkamıyordu.

Heian çağı ortalarında, Şoen (özel toprak) temeli en güçlü olan Fujiwara "ailesi yani kanı", Tenno'nun koruyucusu iken sonra Heian çağının sonu Fujiwaraların Tenno yanındaki yerlerini almak için birbirine giren iki rakip (Minamoto ve Taira) Kan'ları arasındaki savaşlarla bitti. Bu savaşlar ortasında: "Tayşoritsu-Riu'ya göre", hür köylüler ordusunun, imparatorluğun güvenliğini üzerine alması gerekiyordu. Bununla birlikte böyle bir ordu henüz kurulmadığı için ve taşrada itaatsizlik hüküm sürdüğü için emniyet sağlanamadı. Bu yüzden, Miyoşularca yaratılmış kendi kendini savunma çabasından, Buşi denilen tip gelişti.

Orada burada patlak veren ayaklanmalar, ancak savaşçılar tabakasının (yani Buşilerin) önderlerinin özel ordularıyla bastırıldı. Eski imparatorun beri (1086'dan beri) devlet işleri, Fujiwara iktidarının kan çarpışmaları arasında eriyip bitmesine vardı.

Bununla birlikte, Buşi iktidarı 12. Yüzyıl ortalarından beri başkente kadar uzanmayı ve en sonunda gevşemiş saray idaresinin (Hofadel) elinden hükümet idaresini almayı başardı.

Çağların karakteristiklerini bulmaktan çok, erüdisyon (araştırma) yapmayı seven Alman bilginlerinin birbiriyle karıştırılmış cümlelerinden bunu ayırt etmek güçtür.

Yalnız Çin parasının Japonya'ya akması, toprak ilişkilerinde kısmi de olsa elbet bir takım farklılaşmalar yapmıştır. Bu farklılaşmalar, bir kent veya medeniyet içinde görülen klasik sınıflaşma olmadığı gibi, düpedüz tek bir yönde de olmadı.

Buşiler (Samuraylar), Şogunluk sistemi altında, 12.yüzyıl ortasından beri, başkente kadar uzanmayı; en sonunda saray idaresinin (Hofadel) elinden hükümet idaresini almayı başardılar:

"Buşinin en önemli kuşakları, doğu Japonya ile Batı Japonya'daki Minamoto (yahut Genji)larla Taira (yahut Heike veya Heiski)lar idi. Tairono Kiyamori, Kyoto'da bir sivil savaşı bastırdıktan bir süre sonra, Fujiwara'nın yerine otokrat (des-

pot) kesilir kesilmez; Fujiwara'nın kuşağı, Minomato tarafından yok edildi. Genji'nin ata kökü, (Sidanvata) olan Minomatonoyoritano 1192 yılında, imparator tarafından Şogun tayin olundu. Seitai-Şogun başlangıçta Aynuları barışçıl aşırma hareketi (befriedung) güden subayın unvanı idi. Sonraları bu subay, ilkin en yüksek Buşi güdücüsü (Seita) oldu. Ve sonunda imparatoru temsilen idare işlerini üzerine aldı. Ve Kamakura'ya yerleşti." (Otto B., **age**, s.192)

Bu tarz, ortak toprak ilişkilerindeki çatlağın nerelere nasıl vardığını anlatır. Taike toprak reformunda, toplumun ortak mülkü sayılan topraklardan bir kısmı, Heian çağı boyunca küçük üretim ile fütuhat tekniği yüzünden, fatihlerin özel toprağı Şoen biçimine girer.

Bu özel toprak zenginliği sayesinde, yeni bir savaşçı tip (Buşi) ortaya çıktı. Aynu'ları "barışa zorlama" (pasifikasyon) biçiminde ezen savaşçı tip, bir yol insanın insanı sömürebileceğini öğrenince; kendi toplumunun kandaş üyelerine karşı da zor kullanma yollarını buldu.

Bu acı gücü elinde tutan sivrilmiş BUŞİLER, sözde Tenno'yu ve onun dirlik düzenini andıran ŞOEN sistemini korumakla görevlendiler. Görevlendiren Tenno'nun kendisiydi. Ama Tenno, tıpkı mütareke yıllarında İstanbul'daki padişaha benziyordu. Padişah saltanatın bütün askeri ve sivil güçleriyle fiili idaresini bir emirname ile üçüncü ordu kumandanı yaptığı has yaveri Mustafa Kemal Paşa'ya nasıl teslim ettiyse, Tenno da aynı mekanizma ile ayaklanmalar fütuhat karışıklıkları ortasında gerçek silahlı kuvvetleri ve fiili memleket idaresini, gelgeç bir yetki, bir memuriyet gibi ŞOGUN adıyla bir generale emanet etti. Artık, Tenno-Şogun ikiliği, su yüzüne çıkacaktı.

Bizde, Ankara'da yerleşen ilk milli hükümet, zaferin sonuna kadar: "Makam-ı Hilafet-i İstihlas" amacını slogan gibi kullanmıştı. Anlaşıyor ki, Japon Şogunluğu da böyle bir amaçla, (Tenno'nun egemenliğini korumak-yükseltmek parolasıyla) işe başladı. Fakat, padişah, aciz kaldığı mütareke Türkiye'sinde, geri kalmış bütün silahlı kuvvetlerle sivil makamları -Anadolu'da yer yer kurulan "şur'a"ları ve Pontusçu asi Hristiyan azınlık kuruluşları bastırmak üzere- has yaverinin emrine fiilen geçirdiği gün; bindiği dalı kesmiş ve bir korkuluk manevi güç "hilafet"

halinde heyulalaşmıştı. Türkiye'de dört, beş mütareke ve milli mücadele yılları kadar kısa sürüp de, önce padişahlığı sonra hilafeti ortadan kaldıran gidiş, Japonya'da yüzyıllar boyu dağların yavaş yavaş kayması kadar belli belirsiz değişikliklerle uzadı durdu.

Milli mücadele Türkiye'sinde, birisi istanbul'a "saray"ın çevresine toplanmış "Payitaht" kabinesi, ötekisi Ankara "Büyük Millet Meclisi" unvanını kullanan milli hükümet olmak üzere iki idare ikiliği vardı. Japonya'da da, tıpkı öyle bir diyarşi (çifte hükümet) sahneye çıktı. Kamakura Çağı, Japon toplumu üzerinde, Tenno'nun "hilafet" gibi, sırf manevi iktidarına karşı Şogunun maddi iktidarının açılış çağı oldu. Bu açılış çağı, eski saray kabinesi demek olan Fujiwara Kanının yüce silahlı güçlerinin en büyük güdücüsü: Aynuların fatihi Yoritomo, resmen Tenno'ya Şogun tayin edildiği gün, Kamakura çağı başladı. Ancak, Japonya, Türkiye değildi. 1192 yılı, 1919 yılından 727 yıl erkendi. Onun için Japon olayları büsbütün başka karakteristikler gösterdi. Türkiye'deki dört yıl yerine, Japonya'da 1192'den 1868'e kadar 676 yıl, bir türlü iki taraftan biri (ya Tenno ya da Şogun) ortadan kesince kalkmaksızın yürüyüp gitti. Bu gidişin ekonomik ve sosyal işleyişi, ne kadar karışık ve batıp çıkmalar içinde olursa olsun, ne bir bulmaca ne de bir mucize değildir. Mustafa Kemal'in dört yılda kesip attığı kör düğüm, Japonya'da 700 yıla yakın süre bitmedi. Bitemedi. Şöyle başladı:

"Buşiler, Şoenleri bölük bölük benimsediler. Ve Heian çağında, (12.yüzyıl ortalarında) güçlendiler. Güçlendikçe, saray asaletinin nüfuzunu ilkin henüz bütünüyle havaya uçuramadı-larsa da; o nüfuza karşı başarıyla kafa tuttular. Saray asaleti egemenliği ile savaştı egemenliği; Tenno ile Şogun ikiliği Kamakura çağının (1192-1332) erken derebeyliği zamanı, Buşinin sıkı teşkilat ekşiği ile birlikte bulundu.

Kamakura çağının son yıllarında, Buşilerin toprak sahipliği büyüyerek zincirleme savaş huzursuzluğu ile at başı gitti.

Bu gidiş, en sonunda imparatorluk hanedanlığının kuzey ve güney sülaleleri halinde bölünmesine vardı. 14. yüzyılın kargaşalıklarından çıkagelen büyük toprak beyleri, Şugo-Daimyolardır. Bunlar Japonya'nın orta derebeyliğine temel oldular. Şugolar, aslında Şogunların hizmetine girip, eyaletleri gözetmeyi

üzerlerine almışlardı; sonraları sayısız Buşileri kendi idare bölgeleri içinde, altları durumuna soktular. Ve saray asaleti ile tapınakların Şoenlerini de kendilerine çektiler. Böylelikle büyük toprak sahibi daimyo haline geldiler. Ve Şoenler önemlerini yitirdiler. Ancak, Şoen sistemi elemanlarının kalıntılarını taşıyan Şugolarca idare edilen eyaletler (Bunkoku) vardı. Bu toprak beyliklerinin yeni çıkmış biçimine biz, Şug-Bunkoku adını veriyoruz." (Otto B., **age**, s. 200)

Şoenlik, önce tıpkı dirlik Sahib-ül Arz gibi bir memuriyetti. Sahib-ül Arz'dan farkı, o sistemin bir savaşçı barbar fatihe değil, kan teşkilatlı toplumun sivil kutsal Saşemine bağlı olması idi. Şoen sistemi, şeylerin tabii gidişi icabı, kuşaktan kuşağa geçerken, toprak sahipliğine doğru soysuzlaştı. Tennoluk ile Şogunluk arasındaki zıtlık, Kamakura çağının kültür alanında daha açıkça belirdi.

Heian Çağında edebiyat, Tennonun "saray" denilen çevresinde, kadınların başı çektiği bir çabaydı. Kamakura çağında ise, kadının yerini erkek tuttu. Bu erkekler, saray dışında Tennoya karşı cephe aldılar. Bunlar, Budist papazlarla Japon ilkel İlb'leridir:

"Edebiyat, Samuraylar yani Buşiler ile Buda rahiplerinin elindeydi." (Kuni M., **age**, s. 68)

Ama saray edebiyatı da ikiliydi. Hayatta nasıl Tenno ile Şogun zıtlığı varsa, edebiyatta da aynı şey görüldü:

"Kamakura çağı: Samurayların asıl savaşçılar hükümetinin zaferini gördü. Bu çağ süresinde, iki çeşit edebiyat görülecektir. Birisi, sırf Kyota'daki imparatorluk sarayında çökkün (dekadan) aristokratik şiiridir. Ötekisi, erkeksel barbar ve çökkün ama yine de çok güçlü ve o kargaşalı devrin siyasi ve sosyal şartlarından ilham almış bulunur. O zamana değin dar çerçeveli, latif ve ince bir tabakaya mensup edebiyat modelini takip eden üretimler vardı; Şimdiki edebiyat, biraz daha halka doğru yayılır. Eserler kahramanca ve kavgacı çeşitten savaşçılar sınıfının hoşuna gitmek için yazılmış konulardır. Birkaçı istisna edilirse, kadınlar, hemen hemen edebi bir rol oynayamazlar. Yalnız imparatorluk sarayı, şiir bakanlığını muhafaza eder." (Kuni, **age**, s. 59)

Tenno, taklitçiliğe düştüğü antika medeniyet saraylarının bütün soysuzluklarına saplandığı için, gerçek efendileri, siyasi

ve askeri güçleri elinden kaçırmıştı. Fakat, buna rağmen onu ilkel sosyalizmin kutsal insanı olarak tanıyan Japon yığınları vardı. Bunlar, Japon köylüsü idiler. Buşiler de Şogunlar da o ilkel köylü barbar yığınları içinden fıskırmışlardı:

"Vaktiyle, köylerde toprak sahibi olarak ilkin, serf takımıyla bizzat kendisi işleten küçük toprak beyleri, evvelkilerin vasalları ve alt sınıftan Buşiler vard;. Demek, savaşçı tabaka ile köylü tabakası arasında pek öyle bir fark da yoktu." (Otto, B. **age**, s. 200)

Kamakura çağı bu bakımdan Kan kapalı toplumunda ufak tefek gedikler açtı. Alışverişe kapalı ekonomi nasıl çatlaklar vermeye başladıysa tıpkı öyle daha çok edebiyat ve din alanını kaplayan kültürde, saraydan Buşilere, Buşilerden ise halka doğru sızmalar yapmaya başladı. Heian çağının yekpare ince saray edebiyatı yerine Kamakura çağında ilk defa gerçek hayatla daha yakından bağlı beraber yiğitliğini ünlendiren yeni bir kültür akımı belirdi:

"Yeni bir Monogotari doğdu: Klanlar arasındaki geçmiş aile (retrospektif) ve romansa edilmiş menkıbeler (recit) de dövüşülürken Buşido denilen samurayların şövalyelik mecellesi, itina ile saygı gördü. Dinamik ve meşruluk sever (luyayel) irap Japon karakterinin temsilciliğini yapan yeni edebiyat, güzel davranışların bütün değerlerini kazanmalarına el verdi. Şimdi Japon gelenekleriyle bir araya gelen Budizm, yığınların içine işleyerek yeşeren bir kanlı savaşın tasviri ortasında bir şeylerin gelgeç hayatı üzerine yapılmış derin bir düşünce, Japonya'nın üzüntü-acı duyguların kalıntılarından hiçbir şeyi yitirmediğini sezdirirdi." (Kuni M., **age**, s. 59)

Bulduğumuz yekpare Kan teşkilatının sivrilen savaşçı elemanları içinde, Asya kara kıtası medeniyetlerinden gelen kıvılcımlar; Moğol salgını ile yayılınca, Japon barbarlığının yanıcı maddelerini tutuşturdu. Bundan 3 türlü yangın kültürü çıktı:

- 1) Yabancı medeniyete meydan okuyuş,
- 2) Tarihi medeniyete boyun eğmeyiş
- 3) Her şeye boş veriş

Bu üç akım, bütün kadim zaman siyasetleri gibi, tarikat biçimindeydi. Her tarikat, kurulu medeniyet doktrini ile barbarlığın ilişkiye geçtiği yerde, ilkel sosyalist Saşem, peygamber veya ilah kanalından "Budizm" kılığına girip, Budizm'i değiştirdiler:

"(1205 yılı) Hojo ailesi, Kamakura ve Minomato ailesinin yerine geçtiği vakit, bir zamanlar yalnız aristokrat ve aydın seçkinleri çeken Budizm, vulgarize edildiği (bayağlaştırıldığı) için, pek geçerli oldu. Doktrin, samuray sınıfının hatta genel olarak ulusun içine doğru derinden derine işledi. Henüz imparatorluk sarayının duaları, seremonileri ve ince duyuları halinde olan şey, halka mal edildi. Budizm, herkesin oldu: Jodoşu (Jodo-Shushu) adıyla tanındı. İki büyük aziz; Honen ile Şinran eliyle tarikata insan sokuldu." (Kuni M., **age**, s. 60)

"1) Şinran Doktrini: pasifist ve demokratikti. Şinran, Buda'ya karşı mutlak itaati vaaz ediyordu." (**age**)

"2) Nişiren Doktrini: Şinran'ın açıkça zıt olduğu bir tarikat ve tarikat kurucusu Nişiren, yiğitsel (heronik) bir bonez (ulema) savanarayı andıran bir hakperest idi. Nippon milliyetçiliğini temsil eden bir Budist hareket yarattı. Nişiren kendisini peygamber sayıyordu. 1274 ve 1281 yıllarında patlak veren ve püskürtülen Moğol saldırılarını önceden haber verdiği vakit, pek büyük bir başarı kazandı. Moğol olayı, geçici bir siyasal birlik yaratmaya yaradı. Bu birlik ruhani bakımdan daha uzun ömürlü oldu. Nişiren, memurların parayla satın alınmalarına saldıırıyordu, yarattığı hareket yurtseverlik oldu." (Kuni M., **age**, s. 61)

Antik çağda, bu anlatılan akımı, ilkel sosyalist Kan kardeşliği toplumundan başka bir şey yaratamazdı. Böylesine gür ve yığınları bir bütün olarak sürükleyen akım karşısında, özenli kalan Şinran Budizmi kılık değiştirip yerleşmedikçe ayakta duramamıştı.

"3) Zen Doktrini: Hadsu (Intuituon) ve imsak (solriete) doktrinidir. Zenizm, sadeliği ve İspartalıca Stoisyenliği teşvik eder." (Kuni M., **age**, s. 62)

Nara çağından sonra Heian çağı, Japon toplumunda anahelik kalıntılarının bulunduğu çağ idi. Kamakura çağı, Japon toplumunda anahelikliği genişçe bastıran babahelikğin egemenlik çağı oldu. Bununla birlikte, Japon toplumunun tümü "İDARE" bakımından barbar toplumunun-kan teşkilatlı aşiret sistemine bağlıydı.

Gittikçe koyulaşan medeniyet etkileri altında kan bağları yerine ülke bölümleri kurulmadıkça, gelişen sosyal farklılaş-

malar "İDARE" edilemezdi. Bu durumda herhangi bir davranış kimden gelirse gelsin, kandaşlık bağlarını bütünüyle yaşayan Japon toplumunda, genel direniş ile karşılanırdı:

"İdari taksimatı sevindirmek için klan toplumunun saygı beslediği Tenno'dan yetki almak gerekti. Onun için Minomoto kanının şefi Yoritomo, imparatorun izin alarak, Şogunluğa tabii olan bütün imparatorluğa; Şugo ve Jita adlı özel memurlar yerleştirmeyi başardı. Şogunun memurluğu Yoritomonun durumuna kadar kendi çizgisi içinde miras kaldı. Ondan sonra, iktidar kuşaktan kuşağa Shikken görevini devralan ve o zamanki Şugo'yu alt gibi kullanan Hojoların fiilen eline geçti." (Otto B., **age**, s. 192)

Tenno'nun kudreti, ruhani olduğu kadar, toplumda ki toprakların sosyalist ortaklığına dayanıyordu. Askeri şeflerin zorbalıkları, bu kudreti toptan gidermek gücünü hiçbir zaman bulamadı. İlk Şogun Yoritomo, 1192 yılında, Tenno'nun siyasi iktidarını kesip almıştı. Tenno, 20 yıl sonra kaptırmış olduğu siyasi iktidarı geri almayı denedi:

*"1221 yılı, imparator Gotoba, hükümet idaresini ele geçirmeye kalkışıp da başarısızlığa uğrayınca, Yositaki Hojo Şikken saray asillerinin mülklerinden çoğunu müsadere ederek, Jito'nun imtiyazlarını arttırdı. Bu tedbirler sayesinde, savaşçının (samurayların) asalet karşısındaki durumu kuvvetlendi. 1232 yılı, Yositaki Hojo Şikken, savaşçı tabaka için 53 maddelik bir özel kanun (Goseibaibhikimaku) ilan etti. Bu kanun, kolay anlaşılır biçimiyle uzun süre Buşi hukuku oldu. Derebeylik, dirlik beyleri, alt dirlik beyleri (Sublehnsherren) ile vasalları toplumunun tepesine, en büyük dirlik beyleri olarak Şogun geçti. İmparatorun kendisi bu sistemin dışında kaldı. (Otto B., **age**, s. 102)*

Bu olaylar, uzaktan uzağa Barbar Avrupa'da Roma papalığıyla, dünya derebeyleri arasındaki zıtlaşmalara benzetilebilir. Fakat, hemen yine hatırlatalım: Hristiyanlığın papalığı, çökkün Roma medeniyetinin "ruh-u habisi" idi. Japonya'da çökmüş hiçbir medeniyet yoktu. Çökertilmek istenen ancak iktidarı parça parça koparılırken dahi, kendisinden izin alınan Tenno, ilkel sosyalist toplumun dokunulmaz, kutsal, en büyük Şaşemliğini muhafaza ediyordu. Bu bakımdan, Japonya'daki olayları

batıdaki din derebeyliği ile dünya derebeyliği arasındaki ilişkilere benzetmek, fazla kolaylığa kaçmak olur. Gerçekte, sosyal yapı bakımından Tenno-Şogun çekişmeleri: Japon toplumunda hiç kimsenin yok edemediği Kan teşkilatı yanında; şimdilik yine kan şefliğinin yetki şartıyla, askeri kan şeflerinin yetki ve dayanak elde etmeleri demektir. Bu prose, hiçbir vakit çözülmemiş kan teşkilatı içinde, ruhani -sivil idare ile siyasi-askeri idare arasında bir iş bölümü yapmaktı. Bu iş bölümünü gerektiren sebepler: İçeride Çin parasının kapalı Japon ekonomisini işledikçe ve yarattığı sosyal farklılaşmalar; dışarıda, Çin'i ele geçiren tarihsel devrimci başka barbarların Japonya'ya saldırımları önünde, gereken siyasi savunma zaruretleridir.

1274 ile 1281 yılları arasında, Moğolların Japonya'ya saldırıları karşısında Japon savaşçılarının başarılı savunmaları, Japon ilkel sosyalizminden imtiyazlar kopartmalarını, kılıçlarının hakkı gibi göstermişti.

Kamakura çağında, Japon toplumunun sosyal basamaklardan hangisini tırmanmak üzere olduğuna, edebiyat gösterileri daha toyca tanık olur. Japon kültürü, henüz Firavunlar çağı Mısır'ının tarih öncesi kalıntılarını yaşar:

"12. yüzyıl başında, bir kırkambar yığını (komplasyon) olan Monogatari Konyaku adlı efsane dergisinde, Ramses ve Kırk Harami (Dieb-Herodot) masalı (Sage), başka bir biçimde bulundu." (Otto B., **age**, s. 190)

Tennoluk, ilkel Kan Saşeminin büyücü-sihirbaz ve ilh. tabulu yetkileriyle, "kapalı bir kültürü temsil eden" bir Japon kutsal ailesi Saserdos (kutsal ailesi) idi. Tarihin "saray asili" "Hofadel" ona karşı askeri Kan şefleri ve Kandaş savaşçıları içinde sivrilenenler, ister istemez daha halka doğru açılmış bir kültüre destek oldular:

"Savaşçıl tabakanın, köylülerin üst tabakasından çıkagelmesi, kültürce önemli sonuçlar verdi: Tarikatlar türedi."

*"Kamakura kültürünün burada temsil edilen karakteristliği, savaşçı ve ruhban elemanlarının buluşmalarıdır (zurammenfi-liessen)." (Otto B., **age**, s. 194-195)*

Böyle bir kültür, gerçi:

*"Asalet mahfilinin nazik yaratışlarını, kır zevkinin güçlü etkisi altında bıraktı." (Otto B., **age**, s.194)*

Ama, Tenno'nun ve Hofadel denen çevresinin ruhani alanında olduğu kadar, edebiyat alanında da eski derin etkisini kaldırmadı:

"Bu ara, şiiir bakımından saray asaletinin Kyoto'daki önder durumunu yitirtmedi." (Otto B., **age**, s. 194)

Nitekim ilk kutsal kent Nara'nın, ruhlar üzerindeki eski egemenliğine toz kondurulmadı. Budizm'in "tarikat" biçiminde kamufle-melez sokuluşlarına, gereğince Şintoizm'in yumruğu indirilmekten geri kalınmadı:

"En meşhurJodo-Sihin tarikatını kuran Honen (ölümü 1192), Nara'daki Hiei rahiplerinin şikayetiyle sürgün edildi."

(Otto B., **age**, s. 194)

Japon ilkel sosyalist toplumu, daima bu kadar güçlü kalacaktır.

NAMBOKU ÇAĞI (1332-1392)

Kamakura çağı; 1221 yılı, Tenno Gotoba'nın yaptığıını, 100 yıl sonra 1333 yılı, Tenno Godaigo'nun tekrarlamaya kalkmasıyla sona erdi. Bu bir, "yukarıdan devrim" idi. Tenno, Moğol akınlarından sonra, askeri şeflerinin görevlerini bitmiş sayıp, onlara kaptırdığı yetkilerini geri almak istedi:

"Para ekonomisi ile Moğolları karşı savaşın gelişimi, Buşileri yoksulluğa sürükledi. Şogunun durumu biraz daha gevşedi. İmparator Godaigo, 1333 yılında, Şogunluğun elinden iktidarı koparıp alabileceğini hesapladı. Ama çarçabuk bu hesabından caymak zorunda kaldı. Yamatoda, Yoshine'ye gitti." (Otto B., **age**, s. 195)

Demek, toplum bir daha geri gelmemecesine farklılaşmaya girmişti. O yüzden, en bölünmez kutsallık sayılan Tennoluk bile, Kuzey İmparatorluğu- Güney İmparatorluğu adıyla ikiye bölündü.

1392 yılına dek sürüp, edebiyat tarihinde Namboku çağı denilen bu 60 yıl, bize bir şeyi ispat ediyor: İmparator Gotoba zamanında, sarayın elinden alındığı söylenen topraklar, hiç de kesin bir müsadere olmamıştır. Nitekim, 100 yıl sonra, Tennoluk ile Şogunluk arasında geçen siyasi iktidar çekişmesi; Tenno'ya bir daha savaşçılara yenildiği zaman dahi, yapılan şey: Tenno

emrindeki toprakların müsaderesi değil; yani toprak gelirinun tamamını değil, ancak yarısını ele geçirmek olmuştur:

"Aşağı yukarı, bu zamandan (Namboku çağından) beri, savaşçılar durumlarını asaletin zararına yükseltirlerken, Şogu ile Jito'lar, teknil toprak mülkiyetini kontrol ettiler. Ve asalet yetkilerini gittikçe genişlettiler. Bunun üzerine, Takauji Aşikaga asaletinun toprak mülkiyetinden çektiği gelirlerin yarısını savaşçılarnun eline geçirtti." (Otto B., **age**, s. 195)

60 yıl gibi kısa bir süre içinde, Japon toplum toprakları, Osmanlı dirlik düzeninde görülen dirlikçilerin derebeylikleşmesine uğramıştır. Osmanlıda dirlikçilere "sahib-ül arz" deniyordu. Gerçekte bütün yetkileri toprak gelirini toplayıp, savaş zamanı hizmete koşmaktı. Osmanlı dirlikçilerinin başında bir tek efendi vardı: Padişah. Din ve dünya yetkisi: Saltanat ve hilafet padişahındı. Bu kadar muazzam ölçüde merkezileşmiş idarede bile dirlikler, "sepetlenmek" sonucuna vardı. Japonya'nın dirlikçileri: Buşiler idi. Yukarıda anlatılanlara göre Buşilerin üstünde Jitolar, onların da üstünde Şugolar olacaktı. Osmanlı ile kıyaslarsak: Jitoları "beyler" (miran); Şugoları "beylerbeyi" (mirmiran)ler sayabiliriz. Japonya'da hepsinin üstünde bir çeşit bağımsız ve laik kumandan Şogun bulunuyordu. Şogun'u sadrazama benzetebiliriz. Ana konularda Şogun, Tenno'nun tasvibini alır. Şugo ve Jitolarla, (kan teşkilatları dışında), ilk idare taksimat taslağını yapmak için Şugon Tenno'dan izin alması gerekiyordu.

Çünkü, laik yürütüm işlerinde, sadrazamdan çok daha bağımsızdır. Tenno, bir bakıma padişaktır. Bildiğimiz halife gibi, ruhların padişahıdır. Dünya saltanatını kendi rızasıyla, Şoguna bırakmış gibidir. Daha doğrusu bırakmış değil bırakmak zorunda kalmıştır. Her yüzyılda bir, laik idareyi ele geçirmek için ileri atılmak zorunda kalır.

Japon toplumununun siyasi idaresi, daha ziyade içeride isyanlara; dışarıda harplere karşı kurulmuş yüzeysel bir cihazdır. Tenno, bu cihazın idaresini daha uzman ve becerikli görünen Şogun'a bırakmıştır. Ortada herkesçe en büyük yetkili kat, yine Tenno'dur. Tenno ile Şogun arasındaki çıkacak çekişmelerde, Buşiler de, Şugolar da, Jitolar da kesin olarak Şogun'un emrinde olsalar bile, yüzde yüz adamı olmayabilirler. Durumları bunu gerektirir. Yalnız çıkarları daha çok, Şogun'un elindedir.

Bu kuruluş, Japon üst yapısının Osmanlı padişahlığındakin-den aşırıca dağınık ve zayıf kaldığını gösterir.

Osmanlı idaresindeki "Devlet sınıfları" (İlmiye-Seyfiye-Mülkiye-Kalemiye) tek bir Padişah'ın mutlak emrindedir. Japon idaresinde "Seyfiye"den başka sistemleşmiş, bir de "Mülkiye" diyebileceğimiz Şugo, Jitolar vardır. Fakat Tenno "Saray" denilen çevresi dışında Seyfiye'de, Buşiler de Mülkiye'de (Şugo ve Jitolar da) hem kendi alanlarında, kendi başlarına buyruk, hem Şogun'un üstünde bütün yetkilerin kaynağı olarak Tenno'yu tanıyan tabakalardır. Böyle bir sistemin "Osmanlı Devleti" yanında, "Devlet" adını almaktan ne kadar uzak bir istikrarsızlık demeti olduğu ortadadır.

Namboku Çağında, devlet yoktur; Asya Karakitası Medeniyetlerinden kapma "özenilmiş" bir devlet, iç içe iki devlettir. Ve bu tümüyle ikili bir diyarşi halinde işler. Bu durumun sebebi, Japon sosyal temelinin henüz tümüyle Kandaşlık Düzeni içinde yaşamasında toplanır. Osmanlılıkta toplumun temeli: Fark iradını dahi devlet eline geçiren, mutlak eşit çiftçiler, üretmenler teşekkül eder. Çiftçiler, Hıristiyanısa Monogami; Mülşümansa Poligami biçiminde aile birlikleri halinde üretim yaparlar. Japonya'da, Klasik tarihin "aile" veya "klan" diye andığı "Kuni"ler, sosyal temeldirler. Kuni, klasik tarihin yakıştırdığı gibi bir "Devlet" değil; Japon kan'ıdır. Kuni'lerin yapısı, Japonya'da Nara Çağında Tokugava Çağı sonlarına gelinceye değin, hemen hemen hiç değişmeden Kandaşlık Düzeni olarak sürüp gidecektir. Kuni'erin üretmen köylü yığınları içinden, savaşlarda sivrilmiş ve belki şu veya bu sebeple Kuni dışında kalmış elemanlar, zamanla önce Buşi, sonra, Jito ve Şugo hizmetlerine karışmışlardır. Kendilerini yeterince kontrol edebilecek bir santralize devlet bulunmadığı için, bu elemanların en üsttekileri, Şugolar, yavaş yavaş altlarındaki Jitoları ve Buşileri vasallaştırdılar. Bu vasallarının acı gücüne dayanarak, bir veya birçok Kuni üzerinden yargı yetkilerini dayattılar. Hepsine birden "Savaşçıl Tabaka" denen bu zümrelerin ortak çıktıkları: Tenno'nun toprak gelirlerinden yarısını ele geçirmekte Şogun'la birlikti. Fakat, bu yapıyı kim kontrol edecekti? İslamlıkta Aşarın (1/10) iken, sonra yarıya; üçte ikiye kadar arttırıldığı gibi Japonya'da da, toprak gelirinin yarısı Tenno'dan kopartılınca,

o bahane altında, bütün toprakların üzerinde kontrol koymak işten bile değildi.

Bu durumun sebebi, Japon sosyal temelini henüz tümüyle *kandaşlık düzeninden çıkamamasında* toplanır.

Osmanlılıkta toplumun temelini, toprak iradını dahi eline geçiren *mutlak egemen çiftçi üretmenler* oluşturur. Çiftçiler Hristiyan ise Monogami; Müslüman ise Poligami biçiminde aile birlikleriyle üretim yaparlar.

Japonya'da klasik tarihin aile veya klan diye tanımladığı "KUNİ"ler, sosyal temeldir. Kuni, klasik tarihin yakıştırdığı gibi bir "DEVLET" değil; Japon KAN'ıdır. Kunilerin yapısı, Japonya'da Nara çağından Tokugava çağı sonlarına gelinceye değin, hemen hemen değişmeden kandaşlık düzeni olarak sürüp gidecektir.

Kunilerin üretmen köylü yığınları içinde, savaşlarda sivrilmiş ve belki şu veya bu sebeple Kuni dışında kalmış elemanları, zamanla önce Buşi, sonra Şugo ve Jito hizmetlerine karışmışlardır. Kendilerini yeterince kontrol edebilecek bir merkezi devlet bulunmadığı için, bu elemanların en üsttekileri, Şugolara; yavaş yavaş altlarındaki Jitolara ve Buşilere vasallık verdiler. Bu vasallarının acı gücüne dayanarak, bir veya birçok Kuni üzerine, yargı yetkilerini dayadılar.

Hepsine birden "*SAVAŞÇIL TABAKA*" denen bu zümrelerin ortak çıktıkları: Tennoluğun *toprak gelirlerinden yarısını ele geçirmek* savaşı idi. Tennoluğun toprak gelirlerinden yarısını Şogunla birlikte kim kontrol edecekti?

İslamlıkta *Aşar*: onda bir (1/10) iken, sonra yarıya; üçte ikiye kadar arttırıldığı gibi, Japonya'da da toprak gelirlerinin yarısı Tenno'dan kopartılınca, o bahane altında, bütün toprakların üzerinde kontrol koymak işten bile değildi.

Silahlı güç, savaşçılar tabakası elinde toplandığından, onların egemenliğini sınırlandırmak, ancak daha üstün bir acı güç edinmekle olabilirdi. Acı güç de, "Savaşçılar Tabakası" elinde toplandığından, onların egemenliğini sınırlandırmak ancak daha üstün bir acı güç edinmekle olurdu.

Acı gücünü arttıran Şugolar, Japon toplumunun kan temel birlikleri olan Kuniler'e egemen oldukça, *Daimyo* adını alarak artık kendilerine hükmetmek isteyen Şogun'a karşı da kafa tutabilirdi.

Namboku çağı, bu gelişme içinde tam bir anarşi, yani, *FET-RET* içinde son buldu.

MORUMAÇI ÇAĞI **(1392-1603 = 211 YIL)**

Namboku çağı: (1332-1392) 60 yıl içinde, 3. Şogunluğa Yoshisnitsu gelince, Morumaçi Şogunluğu kuvvetlendi:

Jitolar, tüm toprak mülkiyetini kontrol ettiler. Ve Şugolar, Kunileri kendi adliye yetkileri (Jüridiksiyon'ları) altına aldılar; yahut Jitoların efendisi kesildiler. Kısa zamanda, bir veya birçok Kuni'ye hükmeden Daimyo haline geldiler. Kendi alanlarında mutlak egemenlik iktidarını elde ederek, böylece Şogun'a karşı bağımsızlaştılar. Daimyolar, sık sık ayaklandılar. En büyük iç savaş, Oninno Ran 11 yıl sürdü (1467-1477). 100 yıl içinde kargaşalıklar ve boğuşmalar, günün konusu oldu ve bir idare biçimi ortaya çıktı. Bu idarede: Daimyo, konu edilen Kuni'ye kendi mülkü imişçe egemen oldu. Saray ve Dirlik Asaleti (Hafund-Lehnsadel) ikiliği, saf derebeyi toplumu içinde, savaşçıların egemenliği altında eridi. İmparatorla Saray Asaleti, Kyoto'da şeref dolu mevkiini gene muhafaza ettiyseler de; toprak egemenliklerini yitirdikleri için, ekonomice iflas etmiş oldular. Anılan tabakalaşma (Umschuhung) ve atalardan kalma, devlet idaresine karşı direnme, eyaletlerdeki basit köylülere kadar yayıldı. Köylüler, köylerini otonomca kontrol edebilecekleri uyuşmayı (Abkommen) elde ettiler; az refahlı (Minderbemitte) köylüler, *Doikki* adı verilen yığın direnişleri göstererek, hükümeti, her türlü borçlardan vazgeçmeye zorladılar. 1482 yılı, şimdiki Kyoto eyaleti içinde patlak veren bir Doikki, bu ülkede savaşçıların barınmalarını söküp attı. Bununla birlikte, ileri gelenler, savaşçıların durumlarını kuvvetlendirdiler. Savaşçılar, köylüleri asaletin toprak egemenliğinden kurtardıktan sonra, kendi buyrultuları (Botmassigkeit) altına soktular:

"Koskoca bir ülkenin bütününe hükmeden Daimyo'nun, savunma noktalarında kurduğu burçları yükseldi. Sonra o burçların çevresinde şehirler gelişti. Bu durum, yüksek bir kültürün memleket içine yayılmasını gerektirdi. Eskiden kültür merkezleri, sıf Kyoto ve Kamakurs iken, şimdi Daimyo'ların burç şehirleri ile birçok sayıda eyaletler üzerine dağıldı." (Otto, s. 196)

Morumaçi Çağı, barbarların Batı Avrupa'ya geldikleri çağı andırıyor. Fakat, gerçekte, Japon kutuplaşmaları, Barbar Avrupa'dakinden çok daha aşka türlü oldu. Şintoizm, ne kadar

Hıristiyanlığa benzemiyorsa, Tenno en az o kadar Papa'ya benzemez: Dolayısıyla, Şogun da en az o kadar, Barbar Kral'a benzemez. Oradaki başkalık: Hep Japon toplumunun sosyal temelinde yaşayan köylü yığınlarının henüz hiçbir medeniyet silindiri altında dört kat edilmemiş olmalarından ileri gelir. O yüzden Tenno'luk günlük siyasetten askerlik gücünden, hatta bir kısım toprak gelirinden tecrit edilmiş olursa olsun; burçlarda bütün şerefiyle hüküm sürüyordu. Toplumun tepesinde Tennoluk, temelinde köylü yığını ilkel sosyalizm yapısını yitirmemişti. Alman bilginleri, bu sosyal yapı gereklerini göz önünde tutmayınca 196. sayfada söylediklerini, 201. sayfada çürütmek durumuna geldiler. 196. sayfada görüyoruz: Bir yanda Şugo'lar, birçok Jito'ları ve sosyal Kunileri kendi mülkleri imiş gibi kullanarak, gerek Tenno'yu gerek Şogun'u zayıf düşürüyorlardı; öte yanda Köylüler, Doikki direnmeleriyle hem borçtan kurtuluyorlar, hem Buşileri barındırmayacak kadar iktidarsız bırakıyorlardı. 201. Sayfada ise, tam bunların tersi açıklanır: *"Birçok köylüler, durumlarını kuvvetlendirmeye çabalayan toprak beylerinin uyduluğu altına girdiler. Bunun sonucu, sosyal altüstlükler geldi: Sınıflar sistemi biçimlendi. Bu sisteme, Buşi iktidarının bir hayli çağılması ve Şoğunluk merkezi idaresinin sağlanması ile birlikte, Tenno'nun ve saray asaletinin iktidarsızlığı gittikçe arttı."* (Otto, s. 201)

Bu sefer, Tenno zayıflıyor: Şogun'la Buşiler iktidar kazanıyorlar: Böyle 4 sayfa arayla birbirlerini çürüten iddialar nereden çıkıyor? Alman bilginlerinin bütün Japon tarihini, peşin peşin bir Derebeylik sistemi saydıklarından ve Japon toplumu oldu olası derebeylikle yaşayınca, Batı Ortaçağında görünen köylü feodal münasebeti, Japonya'ya kolaylıkla şümullendirebiliyor. Ne var ki, hemen ondan sonra söyledikleri, bir yol daha klasik kelamıyla: "Sınıfların biçimlenmesi"nden Japon toplumunun hala uzak bulunduğunu açıklıyor:

"Morumaçi Çağının bu Orta Derebeyliği, iki sebeple köklü istikrardan yoksundur. Bir yol, Buşi'nin sosyal durumu yeterince emniyetlenmemiştir; ikincisi, Şogun-Daimyo iktidarı, karışık Şoen sisteminin kalıntıları yüzünden sınırlandırılmıştır. Köylülerin tamamıyla düzenlenme imkansızlığı, lokal grupların bağımsızlıkları ve Şugo-Daimyo'lara karşı dirençleri ve bizzat Şugo

ile Daimyo arasındaki zıtlıklar ve gene Daimyo'ların Şogun'a karşı boyun eğmezlikleri (Aufsassigkeit) öyle bir durum yaratıyordu ki, Morumaçi Şoğunluğu bununla başedemiyordu. Çünkü, baş edebilmesi için gerekli hanedan kudreti (Hausnacht) eksikti." (Otto, s. 201)

Olayların kargaşalığı ve yüzeyi içinde bunalmamak için, iç yüzlerine bakalım, ne görüyoruz?

Şoen sistemi, ta Nara (sekizinci yüzyıl) çağından beri toprak ekonomisine doğru yönelmiş Orta Barbarlığın determinizmiyle bir çeşit Japon Dirlik Düzeni olur. Bu düzen, Morumaçi (17. Yüzyıl) çağına kadar Japon toplum hayatından silinmemiştir. Alman bilginleri, onu "kalıntı" olarak göstermek istiyorlar. Bu "kalıntı"lar, öylesine güçlü ve köklüdür ki; Japon politika kabuğu olan siyaset ve o kabuğun cilası olan edebiyat alanında sekiz dokuz yüzyıldır, kızılca kıyametler koparmış görünen "Savaşçılar Tabakası" kabadayıları; toplum bakımından bir bardak suda fırtına olmaktan öteye geçememişlerdir. Dokuz yüz yıllık kanlı çabalamalarına, dehşetli debelenmelerine rağmen, henüz kendi durumlarını dahi sağlama sağlayamamışlardır. En tepedeki zorba Şogun gibi, onun altında gelişen ilkin Şugo ve Jito memurları, sonra Osmanlı eşraf ve ayanı gibi palazlanıp kaşarlandıkça Daimyo'lar da, hep bu kahraman zorbaların hepsinin içinden çıkmış ve sivrilip yükselmiş buldukları daha adsız ve kalabalık savaşçıl Buşi'ler veya Samuray'lar dahi o Şoen "Kalıntı"ları önünde, Alman bilginlerine göre dahi "iktidarsız" ve "imtiyazsız" kalmaktadırlar. İki de bir bastıkları yerin sallandığını ve kendilerinin çarçabuk altüst olduklarını görmektedirler. Neden?

Çünkü, henüz ne Şogun, ne Daimyo ve ne Buşi, toplum toprakları üzerinde iyice oturamamışlardır; Japon topraklarının kutsal mülkiyetini aşırıp kendilerine kişi mülkiyeti yapamamışlardır. Bu topraklardaki Tanrısal dokunulmazlığı (yani Toplumsal karakteri): "Yukarıdan" Tenno ile "Saray Asaleti" denilen sosyal güçler (bir çeşit İslam "Şeriat"ı denilebilecek, ama ondan yazılı olmayışıyla farklı) Gelenek ve Görenekler gereğince korunmaktadırlar. İslam ülkesinde mülkiyet Tanrısının olduğu ve Miri topraklardaki "Rakabe" (Mülkiyet) Beyt-ül-Mal-i-Müslimin'in (Müslümanların ortak malıdır) denildiği gibi;

aşağıdan: o topraklar üzerinde üretim yaparak alinteriyle yaşayan köylü, ister Şogun, ister Şugo, Jito yahut Daimyo, ister çeşit çeşit Buşi olsun; köylülerin kendi içlerinden şu veya bu savaş yahut avantüryelikle, bıçağı zoru ile sivrilmiş savaşçıl zorbalara, "buyurun, bu topraklar babanızın malıdır, biz de size kul köle olmaya hazırız" demiyor. İslam Miri arazisinde toprağı tasarruf, tarlada bilfiil çalışan çiftçiye ait olduğu ve toprak üzerinde emek harcayarak yapılmış bayındırlıkların üretmen çiftçiye mülk verildiğı gibi.

Böylece, Japon üretim temeli Morumaçi Çağında dahi Toplumsal Toprak sistemi üzerine dayanır. Asya Karakitasının Antika Medeniyetlerinden gelme ve kapma sosyal farklılaşma yaptıkları; sosyal hayatın köklü yapısını değiştiremez. Toplumun kabuğı bile olmayan zıppıktı Buşi de, onun sivrilmesiyle gelişen Daimyo'yu da, Şogun'u da, ister istemez kökleri havada bırakır. Gerçi, Şoen sistemi, kamu toprakları üzerinde, teşkilatsız bırakılacak halkın tepkisine yol açmadan kişi egemenliğine ve toprak gaspçılığına doğru bir kayda geçicidir. Bu kayış, antika medeniyetlerin uzaktan uzağı gönderdikleri etkiler, sonradan kışkırtıp desteklemektedir. Ama bütün bu dış baskı ve etkilere içeride "savaşçıl"ları çekip kandırmalara, hatta "mürebbi"ler, "Allame"lerle aldatıp yetiştirmelere rağmen, Japon toprakları yukarıda manen: Tenno oturtmasıyla; aşağıda maddeten üretimin köylü tasarrufu ile Barbar toplumsallığını, ilkel sosyalist karakterini yitirememiştir. O sosyal temel üzerindeki farklılaşmaya, "Sosyal sınıfların biçimlenmesi" demek de fazladır. İlk Osmanlı dirlik Düzeni'nde bir "Nüfuzu Devlet"i temsil eden "Sünufu Devlet" vardı. Onların ekonomik temelleri; (Timar-Zeamet-Has) adıyla Sahib-ül-arz farklılaşmasını, ilkin şekilden ibaret bırakıyordu. Çünkü, Dirlik'lerin gelirleri, Dirlikçilerin kişi olarak diledikleri gibi harcama hakları kendi iradeleri değildi: Her tabaka Dirliğe göre, belirli akçe karşılığı savaşçı yetiştirmek üzere Dirlikçilere emanet edilmişti. Bugünkü ihalelerde "azameten" inşaat sarfiyatı ne ise, Timar, yahut Zeamet, yahut Has sahibinin dirlik gelirini harcıyışı da o idi: Kamu yararına en elverişli biçimde kullanma esası, prensibiydi. Devlet sınıflarının *üst yapıları* (ilmiye-seyfiye-mülkiye-kalemiye) adıyla bir çeşit iş bulma demek olan idareci tabakalarından ibaretti. Her

tabaka kendi alanında ne kadar özel yetkili ise, birbirleri ile karşılıklı münasebetlerinde o kadar ayrılmaz ve Devlet Başkanını, Padişah efendi de o kadar sorumlulukla bağlı bir bütündü. Ancak böyle bir devlet teşkilatının gözetimi tüm *toprakların* ve *insanların* tepesinde kayıtsız şartsız egemen bir "insan üstü" devlet kuruluşuna dayanıyordu: Nemrut ve Firavun'dan beri medeniyetlerin ardı ardına ölküleştiren, yarı-tanrılaştırdıkları, "Allah'ın Yeryüzündeki Gölgesi" (Zıllullahi Filarz) sıfatını haksız yere peygamber geleneklerinden aşımış bir müstebit ve mutlak şark hükümdarı (Padişah, Şehinşah ve ilh.) *Toprakların* ve *insanların* hepsine "Bil-arz velistihhak" (babasından kalma miras hakkı olarak) sahip çıkmış olmalıydı. Japonya'da ise bu yoktu.

Devlet taslakları kuruluyordu, bozuluyordu. Alman bilginlerinin öz olarak farkına vardıkları gibi, padişahın sadrazamı kadar olsun, Şogun'un bir "Hanedan iktidarı" (Hausmacht) yoktu. En küçük Buşi gibi "Astığı astık kestiği kestik" Daimyo ve Şogun dahi, aslında Kandaş bir savaşçıdır. Ancak kendi Kan teşkilatının bir üyesi olarak vardır. Kişi olarak ne kadar sivrilmiş görünürse görünsün: kendi Kan'ına karşı bağımsız, toplum üstü egemen bir "Devletlü" olmaktan uzaktır. Özentiden bir türlü öteye geçemezler: Kendi kandaşlarının "Burunlarını kırmayı" aşiret "taassup"larını (Kandaşlık bağlarını) kaldırmayı akıllarının kenarından geçiremezler. Öyle ise; Morumaçi Çağında, Klasik Antika Medeniyetlerinde örülene benzer, dört başı mamur bir Devlet (Bütün benzer ve parlak gösterilerine rağmen) henüz egemen değildir. İslamlığın ilk "Hulefa-i Raşidin" devrindeki gibi, Peygamber ve Halife emrinde iktidarı güden bir takım kumandanlar türer, batırlar. Tenno'ya gelince, o ise bir Nemrut, bir Firavun, bir Padişah veya -Batılı bir deyimile- bir İmparator olmak şöyle dursun; her gün bir yetkisini elinden kaptıran, neticesiz Peygamberi andırır. Eğer, medeniyet içindeki devlet münasebetleri bakımından bir kıyaslama yapmaya özenirsek; diyebiliriz ki Tenno, sadrazamı tarafından siyasi yetkileri zorla elinden alınıp, kendisi Kyoto'da mütenekkiren [hakkı olan] "ikamete memur" edilmiş, izzet ve ikram görmeye beraber, hücre altına alınmış bir savaş esiri durumundadır. Yalnız, toplum yapısı; Tenno'nun kişiliğinde temsil edildiği için ve ge-

niş halk yığınları, daha özlü Kan toplulukları, toptan Tenno'nun varlığını tartışmalar dışında ve üstünde bir kutsallık bildikleri ve tanıdıkları için, kimse Tenno'nun kılına dokunamamaktadır. Eğer Japon toplumu, İslam Arapları'nın Hicaz'dan kalkıp içine girdikleri Suriye, Irak Mısır, İran, Berber, Maşrik ve Magrib toplumları kadar "Medenileşmiş" bulunsaydı; Tenno'nun ne Güneş Tanrılığı kalır, ne peygamber sülalesi sayılırdı. İslamlığın büyük kurucusu Hazreti Muhammed'e en yakın akraba halef "Tanrının Aslanı" Ali idi: Muaviye zamanı bezirganlığı Suriye Valiliğine konar konmaz, Ali'yi öldürttü, çocuklarını Kербela'da (bütün Yakınoğu Medeniyetlerinin beşiği Irak toprağında) inanılmaz bir itsellikle kılıçtan geçirtti. Tenno'yu Japonya'da binlerce yıl "Güneş'in oğlu" diye tapınç konusu eden, onun sahidin Tanrı'dan gelme bir sülaleyi temsil etmesi değil, Japon toplumunun Kan teşkilatını yaşatmakta devam etmesidir. Bazı böcekler, avlarının etini her zaman canlı tutup taze yemek için, onların yalnız sinir sitemlerini felce uğratarak bitkisel hayatlarını yaşamalarına imkan bırakırlar: Tenno'yu kendi rızasıyla Şogunlar elinde böyle siyasi felce uğratarak bir kabirde gibi, etkilerinden ve yetkilerinden tecrit edilmiş olarak yaşattılar.

Şogunluk, Tennoluğu büsbütün yenebilecek mi? Morumaçi Çağında, bu henüz hiç belli değildir. Bir şey ortada ve de; Japon toplumunu sekiz yüz yıla yakın zamandır Antika Medeniyetler, ekonomik, politik, dinsel, kültürel top ateşi altında tutmuştur. Bu top ateşi altında 660 yılından 1390 yılına dek tam 730 yılda, ancak Morumaçi Çağına gelinebilmiştir. Uzun yıllar boyu Antika Medeniyetin Teknik üstünlüğu, jeopolitikçe korunan bağımsız Japon barbarlığının İlkel Sosyalist Toplum yapısını, kökünden söküp atamamıştır. Japon hayatının temeli olan Kan teşkilatı bir türlü yıkılamamıştır. Sosyal sınıflar, hiçbir zaman klasik biçimiyle kurulamamıştır. "Devlet" denilen şey bile, bir aşiretler konfederasyonudur. Yalnız, Japon Kandaş toplumun dış kabuğu üzerinde bir hayli çatlaklar belirmiştir. O çatlakların aralıklarından sızmış barbar savaşılar, kadim medeniyetlerden aldıkları silahlarla, kâh Tenno'ya, kâh köylülere kafa tutmuşlardır. Ama kendilerinin de içten bağlı oldukları Japon barbarlığının aşınmaz ilkel sosyalist temeline, bir kalenin sivrilen taşlarına çapa çarpa kafalarını vurdukça sersemleyerek, en so-

nunda gene birbirlerini dövmüşler, kendi aralarında birbirlerini aşındıran savaşlarla kapışmışlardır. Batı kapitalizminin ilk Mal bezirganları (korsan tüccarları) ile Ruh bezirganları (misyoner uğruları) Japonya'ya gelmek üzere buldukları sıralar Japon hadiseleri bu merkezde idi.

"Kır" güçlülere, bu durumun çaresini savaşarak birbirlerini yıpratmakta ve her şeyi olurluna bırakmakta buldular. Köylüler, küçük Buşilerin mutlak egemen oldukları kendi alanlarında; Buşiler köylü içinde aşağıdan yukarıya doğru iktidarlarını gerçekleştirdiler. Vasalları sayesinde kendilerini savaş gücü bulunan bey haline getirdiler ve egemenlik alanlarını sürüp giden savaşlarla yaptılar. Böylece 16. yüzyılda çoğu; Şugo-Daimyolar gibi, Morumaçi-Şogunluğu da temelinden yıkılabildi." (Otto, B., s. 201)

"Japonya ile Mingler Çin'i arasında mübadeleler çoğalmıştı." (Kuni, s. 67)

"Namboku geçiş ve Morumaçi süren çağları ister istemez en kargaşalı devirler oldu. "Bu devirler sırasında birçok savaşçı aileler Şogunluk biçiminde iktidara geldi." (Kuni, s. 64)

Japon kültürü de ona göre idi. Başlıca üç tip gösterdi:

I- SİYASİ POLEMİK: Kibatake no Şikafuza (1293-1354) kendi sülalesinden gelme imparator olan Godaygo'ların Bakanını idi. Yazdığı 6 ciltlik Jinno Sotoki adlı tarihsel eserinde: Kuzey hükümdarlarının zorba olduklarını ispata çalıştı. *"Zamanının bütün ukalaları gibi, Çin'in pek etkisi altında kaldı."* (Kuni, s. 65) Yazar Masu-Kagami (1350'lerde)nin konusu da, ona benzedi.

II- TARİHSEL MENKİBELER: 4 ciltlik Taihei Ki (Büyük Barış Kitabı) (1370'de yazılmış)'nin ilk adı Anki Yurayki (Barış ve Tehlike Sebeplerinin Bildirilişi) idi. Sonra, Kokuka Jiranki (Devlet İçinde Sivil Kargaşalıklar ve Çin Çarelerinin Anlatılışı) oldu. Konu: *"Yalnız, 1181 yılı Noritome Şogunluğu'nun başlangıcından beri Japonya'nın sahne olduğu karışıklıkları ve zorbalıklar anlatıyordu"* (Kuni, s. 65)

III- GÜZEL SANAT: *"En önemli edebiyat eseri Tsurezuregura'dır. Yazarı, Kaneyoşi, Bonz olunca Kenko adını aldı. Konu: Hind'in Buda doktrini ile karışık Çin filozoflarının düşüncelerine kadim Japon edebiyat bilgisini katar. Büyük realisttir,*

kitle içinde ünlüdür." (Kuni, s. 66) Edebiyat üzerinde en büyük etkiyi, Zenizm yaptı: "Zenizm etkisinin, yararsız, karmaşalıkları bulunmayan sade ve ağırbaşlı eserleri, insan duygularının gelgeçliğini hesaba katıp tercih ediyordu. Edebiyat dışında güzel sanat büyük ölçüde gelişti." (Kuni, s. 67) Zenist mimarlık ve Çin mürekkebiyle pentür gibi.

"Morumaçi Çağında, entelijansiya (aydınlar) sayılan Bonzlar, bireyci istiğrak (comtemplalon) alanında kalmak eğilimini gösterdiler. Samuraylar da kendi yanlarından, barış aralıklarında bir çeşit aristokratça yaşam eğilimi gösterdiler. Ama onların pek halka yaygın (Popülarite) ve vulgarize (halk diline çevrik) olan artistik zevkleri dramatik güzel sanata doğru yöneldi; ve Kyogen yahut Komik Parodi arası eğlencelikler yanında No, yahut Yokyo ku piyeslerini yarattı: O piyesler, sırf Şogunlarla Samurayların kullanımına elverişliyidiler." (Kuni s. 68)

Japon tarihinin Antika Medeniyet etkisi altında geçen Nara'dan sonraki Heian ve Kamakura Çağları, gene Çin'le daha çok ticari münasebetli midir, dedik. Nara Çağı'yla birlikte, Japonya'da artık Ziraat adını almaya elverişli tarım ekonomisi, Toprağı üretim aracı olarak bir değer ve problem haline getirince; Şoen toprak düzeni üzerinde Buşi teşkilatının doğması kaçınılmaz oldu. Bu sistem, Osmanlılığın Dirlik Düzeni'ne benzer. Dirlik düzeni, japonya'da tıpkı Osmanlılıkta olduğu gibi; ilkin Heian ve Kamakura Çağlarında henüz bozulmamış, yani Derebeyilikleşmemiş Dirlik Düzenini; sonra gelen Namboku ve Morumaçi çağlarında artık bozulmuş, yani Derebeyleşmiş Dirlik Düzenini andırır. Ekonomi politik bakımından Dirlik Düzeni saf olmamakla birlikte Mal iradı sistemidir. Göçebe bir toplum, Tarihsel Devrimle fethettiği geniş medeniyet toprakları gibi, üretmen köylü yığınları üzerinde kendi egemenlik iradesini kurunca; antika ulemadan iradı alma usulünü öğrenip uygular. Bu iradı toplama sistemine Dirlik Düzeni diyoruz. Japonya'da köylü üretmenler, öyle dışarıdan geliş bir göçebe barbar akını altına düşmediler. Kendi aralarında ve kendi içerisinde, Kore macerasından kalma olayların akışıyla gelişmiş Buşi savaşçılar tabakasını ayakta tutmak üzere Şoen sistemi kuruldu. Yalnız memleketin siyaset kabuğunda kalan Şoen sistemini, Dirlik Düzenine benzettiği, o bakımdan Nara'dan sonra gelen her

dört Çağı (Heian-Kamakura-Namboku-Morumaçi) aynı Dirlik Düzeninin düşe kalka geliştiği basamak sayabiliriz. Şoen sisteminin ancak Morumaçi çağı sonlarında o çağla birlikte ortadan kalktığını Alman bilginleri de pekiştirirler. Bu dört basamaklı Şoen (Dirlik=Benefice) çağında, Çin parasının bütün baskılarına rağmen, Japon Kuni (Kan)lerinde yaşayan küçük üretmenler, parayla mal alıp satmaya alışamadılar. Onun için dirlikçilerin aldıkları nesnelere genel olarak Mal İradı biçimine girebilirdi.

Morumaçi Çağı biter bitmez, Japonya ansızın Kapitalizm ile yüzyüze geldi. Ve Japon toprak ekonomisi birdenbire mal iradı yerine Para İradı sistemine geçmeye başladı. Osmanlı ile kıyaslarken, Japonya'daki Şoen sistemine Osmanlı'da Dirlik (Batı Avrupa'da: Benefice) düzeni denildiğine işaret ettik. Osmanlılık, Muhteşem Kanuni Süleyman zamanı Kesim Düzenine girdi; başka deyişle: Türk küçük üretmeninden Mal İradı yerine Para İradı alınması, üstün biçim oldu. Japonya'daki Osmanlı Kesim Düzeni (Avrupa'da: Fief Sistemi)ne Alman bilginleri Bakü-Han Sistemi adını veriyorlar. Yedo (Tokyo) kenti, 1590'da kuruldu. 13 yıl sonra, Yedo Çağı başladı. Buna, Şogun'un oturduğu yerin adıyla Tokugava Çağı denildi.

Tokugava Çağı'nın Batı Kapitalizmi'yle temastan doğduğu, şununla da anlaşılır: Portekizliler, 1592 yılı, Japonya'yı "Keşf" ettiler. Daha doğrusu, Japonya, o yıl ateşli silahı "Keşf"etti. Kapitalizm Yukarı Barbarlık Düzenine rahat rahat ve kendi başına yaşamamış, Antika Asya Karakitası Medeniyetlerinin etkisi altında, karmakarışık etmiş olan Japonya'ya, önce maddiyersel "Mucize"lerini: Ateşli silah: 7 yıl sonra manevi-göksel "Harika"larını: Misyoner uğruları gönderdiler. 1549 yılı, Saint François Xavier, Japon toprağına ayak bastı. Yedo, yahut Tokyo kenti, Japonya'ya ateşli silahın girmesinden 48 yıl, misyoner uğrunun girmesinden 41 yıl sonra kuruldu. Japonya'da Osmanlı Kesim Düzeninin "Mukataacı"larına karşılık "Daimyo"lar; daha Morumaçi Çağı'nın sonlarında belirmeye başlamıştı.

Yado yahut Tokugava Çağı'nı, nedense gerek Japon, gerekse Batı bilginleri yanlış değerlendirirler. Yerli yabancı yazarlar, Yedo Çağı'nı; Japon hayatı için mutlak bir kendi içine kapanma, donma ve taşlaşma sayarlar.

Batı yazarları, kendi yönlerinden ve Batı çıkarları bakımından haklı sayılabilirler:

"O kadar tevatürlü... Yenilikçi ve bir köylü çocuğunun kendisini diktatör yapabilecek kadar istikrarsız olan Japon rönesansı toplumu Tokugavalar Çağı'nda Rijide katı ozanların hiyerarşilendirilmiş, ağır (Severe) bir etiketle birbirlerinden ayrı sınıflar halinde fiksleşti." (Rene Grousset. **Les Civi**, s. 216)

Çünkü, "Rönesans" sayılan Yedo Çağı öncesinde, Japonya Batılı tüccarlarla misyonerlere kucak açmışken, Yedo Çağı'nda, birdenbire bütün kapıları kapatmıştı.

Fakat, yerli Japon yazarlar bir yandan şöyle derler:

"Çoğu Batılılar sanıyorlar ki, Japonya'nın şimdiki ilerleyişi, bugün içinde bulunduğu medeniyet, yalnız Meiji Restorasyonu'ndan beri, yani şu son 60 yıl sırasında gerçekleşmiştir. İlerlemeyi biraz bugünün Avrupa ve Amerika'sında olduğu gibi yalnız maddi ve teknik yönde göz önüne getirirsek, o kanı doğrudur. Ne var ki şunu da unutmamalıdır: Japonya (daha önce) ruhsallıkça ilerlemişti; hem bu ruhsallık temelini küçümsemekten sakınmalıdır. Muhakkak olan bir şey var: Japonya, geleneksel ruh değeri sayesinde, maddi fütühatı yapabildi." (Kuni, s. 103)

Bu satırlar, Batı Avrupa kapitalizminin öteki geri kalmış ülkelerde yarattığı aşağılık kompleksinin örneğidir. Japonya, maddi medeniyetçe geri kalmış olsa bile, ruhsal medeniyetçe ileri imiş! Yeryüzünün bütün zavallı sömürge ve yarı sömürgeleri bu övüntü ile avunabilirler. Çin Fağfuru da, Rus Çarı da, Acem Şehinşahi da, Osmanlı Padişahı, hatta Yemen İmamı ve Habeş Haile Selasiyesi de memleketlerindeki madde geriliğini, "Ruhsal Medeniyet" yücelişleriyle telafi ettiklerini öne sürebilirler. O ise medeniyet, ruh dışında, kuru bir madde ve Teknik yükselişi değildir. Kapitalizm Batı'ya yalnız madde üstünlüğü getirmekle kalmamış; bütün sosyal sınıf körlüklerine ve aykırılıklarına rağmen, tarihte görülmedik bir ruhsal bilimsel sınıfsal üstünlük de sağlamıştır. Demek bir memleketin maddi geriliği, hiçbir "Ruhsal" gerekçe ile savunulamaz.

Ondan sonra, Japon yazarları bir şey kekeleyolar: "Japonya geleneksel ruhi değeri sayesinde maddi fütühat yapmış"... Burası doğrudur. Ancak, işin aslı o "geleneksel ruh değeri"nin ne

olduğu meselesi önemlidir. Maddi gerçek yanında, Japonya'nın "Ruhsal Geriliği" Medeniyet midir? Gördük: Japonya, Nara Çağından önce, ta Kore'ye ayak bastığı; Çin'in Wei'ler ve Han'lar sülaleleriyle temas ettiği günden beri, İsa doğumundan az sonralarından beri Medeniyetle temas etmiştir; Medeniyetten birçok etkilenmiştir. Ancak, bu medeniyet, maddi bakımından ne kadar ileri üretim elemanları getirmiş olursa olsun, kendisi artık çökkünlüğün bütün arazlarıyla hasta bulunduğu için; ve bu hastalığını, Japon toplumuna bir türlü tümüyle bulaştıramadığı için, Japon halkı tarih öncesi barbar hayatını yaşamakta devam etmiştir. Japon yazarların övünmeleri gerekirse; övünmekte haklı olabilecekleri tek durum budur: Tıpkı İngiliz Britanya Adalarında sonradan "İngiliz" adını alacak insanların "Ayakta" Çökkün Bezirgan "Medeniyet"ten oldukça uzak kalabildikleri gibi -Japon Toplumunu da- (Allaha şükretmeli) Asya Karakitası Çökkün Bezirgan Medeniyetinden oldukça uzak durabilmişti. O sayede İkel Sosyalizmin "Geleneksel Ruhsal Değeri"ni koruyabilmiş ve onlar sayesinde Kapitalizmin "Maddi Fütühatı"nı o kadar çabuk zamanda başarabilmişti. Bu gerçeği kavramayan Japon yazarlar, Japon olaylarının Yedo Çağında aldığı durumunu, ister istemez "Çoğu Batılılar" gibi görmekten kendini alıkoyamaz; o zaman şöyle yakınır:

"Japonya, Tokugava Çağının mağrur ve dar kafalı bir derebeylik içine gömüldüğü 300 yıllık mütecerriti [soyutlanmışlığı] sırasında memleket, hiç şüphesiz Çinli ve Hintli elemanların Japonlaştırılması yoluyla bir çeşit temizlenme ameliyatı geçirmiştir. Bununla birlikte, en sonra, bir soysuzlaşma ile karşılaşılıyor. Ve bu çağın son yılları, örf ve adetlerin (Mörs'lerin) veya medeniyet ifadelerinin genel bir gevşeyiş ile karakterlenmesi oluyor." (Kuni, s.104)

Japon yazarları, yalnız Japon edebiyatı tarihine önem verdikleri için Yedo Çağ'ını yalnız "Mağrur ve Dar kafalı" bulabilirler. Bu olumsuz biçimi altında bile, kendi söyledikleri gibi ortaya bir olay "temizlenme ameliyatı" çıkmıştır. Siyaset kabuğunun edebiyat cilası altında ise, Japon toplumu, ondan önce 1603 yılda yapamadığı derin ekonomik ve sosyal değişiklikleri 283 yılda geçirmekten kurtulamamıştır. Bütün yazarlar yalnız 1368'le başlayan Meiji Çağ'ındaki kapitalizme atlayışı göz

önünde tutuyorlar. Bu atlayışı "Mucize" saymaları ise, ondan önce üçyüz yıl süren uzun Yedo Çağı'ndaki birikişleri görmelerinden; kuru bir "Mütecerrit" saymalarından ileri gelir. Derebeylik çağını inkar ederek doğduğu için; Derebeylik yalnız bir olumsuzluk, donuşluk, ölüm çağı olduğu gibi alerjik duygusalıklar bilimleştirmiştir. Derebeylik, gerçi ne antika Medeniyet, ne Modern Medeniyet değildir. Tam ve orijinal bir "Medeniyet" olmadığı için ise, bol bol kötülenir. Gerçekte derebeylik, her yerde, her zaman bir medeniyetin Tarih Yolunu tıkayacak kadar çökkünleştirdiği sıralar ona "Coup de Grace"ını indiren Barbarlığın yarattığı geçit çağıdır. Bu geçit çağları, yalnız "Dar kafalı" olmakla kalmazlar: ne kadar "Mağrur" olurlarsa, o kadar orijinal ve gerçek yeni gelişmelere yol açarlar. Japonya'da, eğer Çin veya Hint veya Yakın Doğu Medeniyet ülkeleri gibi "Bol kafalı" yahut Geniş Mezhepli olsaydı; muzuru hiçe sayan, alçak davranışlara katlansaydı; kurnazca kapısını çalıp evine giren ve nice bön Daimyoları Hıristiyanlaştırmayı beceren Batı Kapitalizminin kolayca sömürgesi yahut yarı sömürgesi olurdu. Tokugava Çağı'nın 300 yıl sürüşünde, her şeye rağmen henüz Barbar diriliğini yitirmemiş olması, Japon toplumunun İlkel Sosyalist İnsan Kolektif Aksiyonu ile tarihsel gelenek ve göreneklerinde "Mağrur" bulunması, büyük rol oynamıştır.

Yedo Çağı, bu açıdan ve hiçbir ön yargı ile çarpıtmaksızın incelenmelidir.

Yedo Çağı'nın dıştan ve üstünkörü (yani edebiyatçı gözüyle) görülüşü, çok bir gibi gelir:

"Morumaçi Çağı'nın sonuna doğru Sengoku zamanı Japonya bir savaş meydanına döndü. Ve birçok bölgelerin şefleri iktidara uğruna dövüşüler." (Kuni, s. 72)

Nabunaga'dan sonra Japonya'nın Napolyon'u Hideyoşi, muzaffer oldu. 1598 yılı, bugün Tokyo (Kuruluş: 1590) adını alan Yedo kentinde, Yideyoşi'ye İyeyosu, halef oldu. Ve 1603 yılı, Şogun tayin edildi." (Kuni, s. 73)

Morumaçi'den Yedo Çağı'na geçiş ve edebiyat bülbülleri için bu kadar basit görünen Yedo değişikliğinin oluş sebeplerine yukarıda kısmen dokunduk. Napolyon: Kapitalist sınıfının iktidara gelir gelmez bşlayan halk düşmanlığını temsil eder. Japonya'da 1603 yılı kapitalizm yoktu ki sermaye iktidara gelsin; halka

karşı derebeylerle uzlaşsın ve Napolyon gibi bir avantürreyi Allahlaştırsın... Hideyoşi, Napolyon değildi. Tam tersine, önce kendisi bir "köylü çocuğu" idi. Sonra, kapitalizme karşı Japon milli savunmasını sağladı:

"Tokugavaların ortaya çıkışı, Japonya'nın Avrupa'ya karşı durumunda, tam bir yöneliş değişikliği yaptı. Sözcüğün en sıkı anlamıyla, Tokugavalar memleketlerini, gemici olsun, misyoner olsun, bütün yabancılara kapattılar." (Rene Groussetts, **Les C. De Lo**, J.s.217)

Yedo Çağı'nın karakteristiği, toprak münasebetlerine getirdiği düzenle anlaşılabilir. Bu düzen 1600 yıldır geçirilmiş büyük altüstlüklerle rağmen, görmüş olduğumuz gibi, ancak Osmanlı Dirlik Düzenini yaşayabilen Japon topraklarında beliren derebeyleşme durumunu, bir daha altüst etmekte. Tokugava kahramanı:

"Kişisel rakiplerini, idam ettirdikten sonra, taraftarları lehine Fief (Dirlik)lerin yeniden bir genel üleştirilmesini yaptı. 1603 yılı, imparatorun Şogun unvanını alarak, zuhurunun Kutsal Tasdiğini yaptırdı." (Rene, Groussette, **age**, s. 211)

Bu davranış bize, Japonya topraklarının hangi durumda bulunduğunu açıklar. Toprak da, Batı kapitalisti değil, Batı derebeyi anlamında bile bir Kişi Mülkü olmaktan fersah fersah uzaktır. Haddine mi düşmüş, bütün bir milletin kendisine temel yaptığı kişi mülkiyetini herhangi bir savaş kabadayısı bir vuruşta herkesin elinden alıp kendi adamlarına dağıtabilsin? Burada, dağıtabiliyor. Demek, halk yığını toprak üzerinde istikrarlı bir kişi mülkiyetini henüz benimsememiştir. Aslında dağıtılan şey, "Dirlik"lerdir. Besbelli Tokugava Çağı'na dek mülkiyeti topluma ait bulunan topraklar, üretim ve mülkiyet münasebetlerine dokunulmaksızın, yalnız iratları bakımından el değiştirmiştir. Gördüğümüz gibi, Japon toplumunda 1600 yıldır bu el değiştirme sık sık yapılır. Tokugavaların aynı şeyi yapmaları yadırganamaz. Ancak gelirlerin el değiştirmeleri, toprakların kutsal toplum orta malı durumunu ortadan kaldırmamıştır. Bunu da şuradan anlıyoruz: Tokugavalar, yaptıklarını meşrulaştırmak için, hala Tenno'nun tasvibini almaya muhtaçtırlar.

Bu toprak temeli anlaşıldıktan sonra, Tokugava Çağı'nın öteki olayları seçilebilir:

"Şoen Sistemi, artık tamamıyla bir yana atıldı; ve yeni bir toprak sahipleri tabakası ortaya çıktı. Bunlar ekonomi icaplarıyla vasallarını burçları içinde topladılar. Köylüler üzerine de sıkı kontrollerini yürütmek üzere, tarım kontrolörleri kullandılar. Eski biçimin ortadan kalkıp yenisinin ortaya çıkması artık Buşi ile Köylü arasında açık bir farklılaşmaya yol açtı: hatta Buşi olmayan halkın içinde bile şimdi köylülerle Tacirler ve Esnaflar birbirlerinden ayırtlandılar." (Otto, s. 201)

"Geç derebeylik mümessilleri olan yeni Daimyolar, büyük arazileri içinde sınırsız hüküm sürdüler. Aralarında şimdiye kadar yaptıkları savaşlar yalnız alanlarını genişletmek amacını güderken, şimdi artık hegemonya için savaşıma haline geldi. Bu savaşı, Oda Nobunaga (ölümü: 1582) büyük başarıyla yürüttü. Ama ancak, onun başbuğu olan Toyotomi Hideyoşi (Ölümü: 1598) bu savaşı 1591 yılında tek bir egemenlik altında biricik bir Japonya ile sonuçlandırabilirdi. Hideyoşi, Daimyo'nun mülkiyetini müsadere etti; ve bir bakıma göre tekrar kiraya verme hakkını elinden aldı. Tarım kontrolörleri sayesinde, şehirdeki sahip olma (mülkiyet) münasebetlerini tatmıştı, nitekim daha sonra, Daimyolara genel olarak mülklerini resmen dirlik olarak bırakmak yoluna döndü; kendilerine bir çeşit bağımsızlık tanıdı; ve onlar imparatorluğun idare teşkilatı içinde organlaştılar. Daha sonra düzensizliğe düşmüş bulunan vergi sistemini birleştirdi. Hükümet içinde ölçü ve tartıları ahenkli birliğe kavuşturdu. Öteki tedbirleri arasında: Tekelli loncalar kurmak, para basma hakkını sınırlandırmak, düzenli bir alışveriş ağı yaratmak vardı; gene o arada bir takım reform işlerine girişti ve merkezîyetçi idarenin ekonomik temellerini attı."

"Şimdi, memleket ve halk Daimyo'nun arazisi üzerine serpilmiş bulunuyordu: Orada Buşi'nin egemenliği tamamıyla alt edilmişti. Daimi Dirlik (Lehns) Sistemi ile Derebeylik son basamağına ulaştı. Erken Derebeylik Çağı paramparça oldu. Tokugava İsyazu (Ölümü: 1616): Tayotomi Düzenini 1603 yılı bir yana attı ve bugün Tokyo denilen Yedo'yu, Tokugava Şogunluğunun idare merkezi haline getirdi. Artık iyice güçlenmiş Derebeyce Devlet Teşkilatı ortaya çıktı. Geç Derebeylik Çağı, Japon tarihinin en canlı çağı oldu. Her tek kişinin kabiliyeti itibar ve gelenek sınırlandırmalarından kurtulup serbestçe açıldı,

gelişti. Bu Japon oluşma, onu gören üç büyük önder kişinin çıkageldikleri kökten (Mensaylerinden) belli oldu. Oda [Nobunaga] Hanedan ŞİBA kuşağının vasalı durumunda idi. Tokugava Hanedanı ilkin küçük bir köy asili ailesindendi." (Otto, s.201)

Burada anlatılan gelişme: Osmanlı Dirlik Düzeninden Kesim Düzenine geçişi hatırlatır. Yalnız, Osmanlı gelişimi: Bütünüyle kaşarlanmış Tefeci Bezirgan Medeniyet münasebetleri içinde olur. Japonya'da henüz hiç öyle bir toplum gelişimi yoktur. Herhangi bir Kan şefi (Alman bilginleri için "Şiba kuşağının vasalı" yahut "Küçük bir Köy asili") üstün gelir gelmez, o zamana değin Japon toprakları üzerine "Fuzuli İşgal" gibi yerleşmiş görülen Müstevlileri (Daimyoları), Tenno'dan izin almak şartıyla, bir anda birliklerinden uzaklaştırabiliyordu. Sonra, bir yol sarsılmış bulunan Kan Anayasası düzeni yetmeyince, (tıpkı Franklardan Salyenlerin, Kadim Roma Devleti yanına Kandaşları geçirmeleri gibi) yeniden o Daimyolar ellerinden alınmış olan topraklar üzerine, büsbütün tabi dirlikçiler, vasallar olarak yukarıdan buyrultuyla getirildiler. Ve japonya'da ilk defa gerçekten Kan teşkilatları üzerinde yerli malı bir devlet teşkilatı taslağı belirdi. Yalnız Tokugavaların kendileri de henüz bir küçük Kan teşkilatından çıkageldikleri için, içinden çıktıkları yumurtanın kabuğunu beğenmemelik edemeyeceklerdi. Yani; bir devlet veya idare taslağının doğuşu, Tokugava Çağ'ında dahi, Kan Anayasası dışına çıkmayı düşünemeyecekti; Kan teşkilatlarını kendisine sosyal temel yapmaktan kurtulamayacaktı. Siyasi iktidarda el değişmesi vardı: Yapı değişmesi inanılmayacak kertede belli belirsiz olacaktı. "Her tek kişinin kabiliyet"i denilen şey Kan sınırları dışına kişi girişkinliklerinin taşmaya başladığını gösteriyordu. Ama bu tek tük taşlamalar, Kan teşkilatını yok etmekten, daha yüzyıllar boyu uzak kalacaktı. Yalnız ilkel Japon Dirlik Düzeni (Şoen Sistemi) Tokugava Çağ'ıyla birlikte, artık bir daha geri gelmemecesine tarihe karışmıştı. Yeni sisteme Alman bilginleri Baku-Han sistemi adını verdiler. "*Bakuku: Şogunluk devletinin derebeyi teşkilatı*" (Otto, s. 202) idi, onun altında Han: "Tek tek ülkesel (teritoryal) Daimyo egemenliği" demekti.

Tokugava Şogunluğu Daimyo'yu devirerek, onun Bey'i durumuna geldi. Arazinin (Lound) büyük bölümü üzerinde doğru-

dan doğru gözetim (oberaufsicht) güderek çok sayıda vasalları (Kapıkullarına) sahip oldu. Han ise, Şogunluğun alt katı olan Daimyoluk'un alanı içinde yarı bağımsız bir durum kazanarak çok sayıda Vasallara sahip oldu. Üçüncü Tokugava Şogunluğu İentsu (1622-1651) zamanında Baku-Han Sistemi pek güçlüce biçimlendi ve 5. Şogun Tsunayaşi (1680-1709) zamanı büyük çiçeklenme erdi.

"Tokugava Şogunluğu, Buşi'nin (Japon Savaşçıl Kan Şefi'nin) (Ekledim H.K.) yarattığı en güçlü rejim oldu. Tokugava, ne yaptığını bilerek (Zielbemurst) bir Ev (Hanedan) iktidarı kurdu. Bu ona, egemenliği için gerekli ekonomik geri gücü (Rudehalt: İhtiyat Kuvvet) sundu. 1600 yılı Tokugava İsyazu hasım Daimyolar birleşik ordusunu Sekigahara'da yendikten sonra ve 1603 yılı Tenno'ca kendisine Şogun ünvanı verildikten sonra, üzerinde dolayısza gözetim (Kontrol) usulünü kurduğu alanı öylesine genişletti ki, tekml Japon üretiminin yüzde 23'ü onun kasasına aktı. Ondan başka Şogun'un yerleri ve toprakları belibaşlı askerlik ve ekonomi bakımından en önemli alan haline geldi ve maden işletmeleri (Borkwerksbetriebe)de Tekelci (Münhasıran) Şogunluğun ekonomik iktidarı altına girdi."

"Vaktiyle Japonya'da iyi gelişmiş bulunan para basım sistemi (Münzwesen) ticaretinin alıp yürümesi üzerine gereken para ihtiyacını kapatabiliyordu. Kimi Daimyolar altın para bastırdılar ve Toyotomi Evi, bu yolda ekonomi bakımından güçlenmeye alışmıştı. Tokugavalar, kanunca ödeme aracı olarak altın gümüş ve bakır sikkeler çıkardılar. Ve para basma sistemi üzerinde kontrol yürütme yolundan zenginliklerini çoğalttılar. Dış ticaret kazançları da Şogunluk kasasına girdi." (Otto, s.202)

Bütün bu anlatılanlar çok açıktır. Japonya'da Para ve Devlet, yerli birer müessese olarak ancak Tokugava Çağı'nda sahneye çıkmıştır; Tokugava Çağı ise: Bir tesadüf gibi gösterilmek istenen biçimde, açıkça Japonya'nın Batı kapitalizmiyle karşılaştığı günden beri sahneye çıkmıştır. Başka deyimle, Heian, Kamakura, Namboku ve Morumaçi Çağlarında, nasıl Japonya Asya Karakıtası Antika Medeniyetlerinin 800 yıl top ateşi altında gelişime uğradiysa, tıpkı öyle Tokugava Çağı'nda Japonya, Batı Avrupa Modern medeniyetine tıpkı öyle, uzaktan uzağa top ateşi altında gelişime uğradi. Hatta, hiç üzerinde durul-

mayan bir nokta var: Küçük bir "Kuni Asili" sayılan adsız Kan şefi Tokugava Evi, nasıl oldu da, Japon karanlıkları içinde ansızın sivrilip Japon göklerinde 283 yıl parlayan emsalsiz bir yıldız olabildi? Bu sorunun karşılığı bize "Japon Mucizesi"nden önceki üçyüz yıllık macerasını oldukça açıklayabilir. Klasik tarih konunun bu öz problemi üzerinde hiç durmuyor. Yalnız, ara sıra ağızdan kaçırırca bir iki olay veriyor. Tokugavaların sahneyi tutmalarında Batı kapitalizminin ne kadar önemli rol oynadığına iki su götürmez belge tanıktır: 1- Savaş Tekniği, 2- Politik Münasebetler.

1- SAVAŞ TEKNİĞİ, en yalınkat ve en kesin belgeyi verir.

"Kamakura Çağı'na dek savaşmalar Şövalyece Atla yapılyordu. 100 yıllık allak bullak oluşlar sırasında, en alt halk tabakalarından büyük sayıda yaya-askerler savaşa katıldılar. Kesin faktör 1543 yılı Portekizlilerin ateşli silahları ithal edişleri oldu." (Otto, s.196)

Kamakura Çağı: 12. yüzyıl sonu 14. yüzyıl ortalarıdır. O çağdan sonra Japon İlb'leri arasına, Japon *Yayaları* katılmıştır. Sebebi de besbelli: Kan şefleri arasında çoğunluk rekabetlerinin yarattığı kargaşalıklardır. Fakat bütün o "*Allak bullak oluşlar: Wirren und Faden*" Japon toplumunda, medenilerde görülen istikrarlı ve köklü bir siyasi *devlet* teşkilatı kurulmasını sağlamamıştır. "Kesin faktör": *Ateşli silahlardır*. Onlar da batı kapitalizminin yadigarı olur. Ve sahneye 1343 yılında çıkar. Tokugavaların 1603 yılı resmen ve açıkça Japonya tarihinde ilk defa tartışmasız santralizasyonu temsil eden ve "Ev: Henadan" egemenliği kuran bir sistem yaratabildikleri göz önüne getirilirse, modern Batı medeniyetinin teknik alandaki etkileriyle Japon toplumuna aşıladığı sonuçlar daha iyi sezilebilir. Japonya'da ilk ateşli silahın satıldığından 60 yıl sonra, Japonya'da görülmedik derecede merkezietçi, görülmedik derecede bir aile tekeline geçebilmiş ve dolayısıyla üçyüz yıl sürebilmiş bir *devlet* teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilatın kurucuları Tokugava Kan şefleri olur.

2- DIŞ MÜNASEBETLER: Morumaçi (1332-1392) Çağı'nda Şoen Sistemi düşünce savaş profesyoneli Buşiler, işsiz kaldılar. Kamakura Çağı'ndan beri Japonya'ya aşkım bulunan Çin parasının etkisi altında sivil ekonomi işlerine özendiler. İç pazardan çok, Dış Ticaret az çok açıktı. Ancak Bu TİCARET hiçbir vakit Ka-

pitalizmin anladığı "özel kişi girişkinliği" biçiminde değildi. Bugün "Devletleştirilmiş" denilen şekilde bir çeşit resmi alışveriş:

"Denizden mal alışverişi gelişti ve deniz ticaretine katılanların kudretleri arttı. İç ülke pazarı Çin'e ve Kore'yle yapılan resmi ticaretin özelliklerine (Ansprüche) yetmez oldu." (Otto, s. 206)

Japonlar, güney Çin'e dek gezileri denedikleri sırada, Batı Kapitalizmi Hint yollarını zorlamaya başlamıştı. 1510 yılı Portekiz Hindistan Goa'ya, sonra Makao'ya, 1542 yılı Kyuşu adasında Tanegaşiwa'ya geldiler. Büyük yığınları tabii ekonoiyle yaşayan Japonya ile yaptıkları Bezirganca ve Vurguncu alışverişte rakipsiz kalan İspanya ile Portekiz; *"Hele baharat ticaretinden büyük karlar çektiler. Tüccarlarla sıkıca bağlı olarak Uzak Doğu'ya Katolik Misyonerleri ve özellikle Cizvit Tarikatları çıkageldiler."* (Otto, Keza)

Japonya'nın *ithalatı*, Çin'den: Ham ipek, ipek giysi, kurşun, civa, demir; Güney'den: Deri, ilaç, baharat vb.; Avrupa'dan Ateşli silah, bardak ve pamuk giysi idi.

Japonya'nın *ihracat'ı*, gümüş, meta, zanaat işleri lake işi, kesici silahlardı.

Tabii bu alışveriş halkın "kapalı" duran dondurulmuş ihtiyaçları için değildi. Batı orta Çağı'ndaki derebeyleri gibi gelişen Daimyo'ların silahlanma ve lüksleri uğruna yapıyordu.

Bu yeni maddi münasebetler üzerine yeni manevi münasebetler gerekti. Eski manevi münasebetler: Tefeci Bezirgan münasebetlerin derebeyleşmiş, yalnız acı güce ve zorbalığa güvenen Antika Medeniyet Dünyaları idi. Budizm Din Derebeyliği doğmuştu: Silahlı adamlarıyla *"Derebeyi karakterli bir Şoen"* (Otto, s. 206) idi. Kapitalizmin Girişkin Kişi Sistemi, daha insancıl, maneviyeti, insanı gönülden de avlayan Hıristiyanlığa dayanıyordu:

"Şehit olmaya hazır bulunmuş, hekimlik bilgisi ve şefkatlilik gibi eğitimci, kendini verici ve başka kültür ilerleyişi gerektiren faaliyetleri sayesinde Hıristiyanlık Misyonerleri, Budizmin tersine büyük itibar kazandılar." (Otto, s. 207)

Bu sokuluş tarzıyla Batı Kapitalizmi Japon kodamanlarını birdenbire avladı. Tokugava'dan önce başarı kazanan Oda Nabunaga ateşli silahlarla hasımlarını yenerken Hıristiyanlığa yaklaştı. Böylece yeni çağın alinyazısını (Ateşli Silah+Hıristiya

nlık+Kapitalizm) kuvvetleriyle çizildi. Tokugava Çağı'nın doğrudan doğruya kurucusu Toyatomi Hideyoşi de -Alman tarihçilerine göre- Hıristiyanlığı (yahut kapitalizmi) "ilkin hoşgördü". Ayrıntıları için yeterli belgeler elimizde bulunmamakla birlikte yalnız bu gidiş bile, Tokugava gelişmesinin, kapitalizm etkileri altında determine olduğunu ispata yeter.

Şu var ki, 17. Yüzyıl Japon toplumuyla, Batı kapitalizmi (tıpkı Osmanlı Toplumu gibi) gerek ekonomik ve gerek sosyal bakımdan tam: "Kırk yıl bir kazanda kaynasalar, çervışı çervişine karışmayacak" denilen tipte iki ayrı ve zıt dünya idi. Buna karşılık Osmanlılık Antika Medeniyet münasebetlerine gırtlığına dek batıp boğulmuştu. Japon yığınları, bütün Çin ve Hint etkilerine rağmen monolitikliğinden tek canlı parça kopartmamış, kaya gibi tarih öncesi Barbar Sosyalizmi içinde idi. Portekiz ve İspanya, en az 200-300 yıldan beri modern kapitalizme girmiş Batı Avrupa toplumunun uzak Dış Ticaret Yollarında atalet hassasıyla büyük rol oynayan öncüleri idiler. Başka deyişle: Japon toplumunun siyasi üst tabakalarının ardında *İlkel Sosyalizm* yatıyordu; Portekiz, İspanya Bezirgan Hıristiyanlığının ardında *Kapitalizm* yazıyordu. Ne kadar "*ilkel*" bulunurlarsa bulunsunlar, bu iki zıt güç: Sosyalizm ile Kapitalizm, er geç sürtüşecek ve çatışacaktı. Japonya'da da öyle oldu. Tokugava elebaşları doğrudan doğruya Kapitalizmin maddi (Ateşli silah) ve manevi (Hıristiyanlık) etkileri altında iktidara gelmiş bile olsalar, Japonya'da dayandıkları geniş insan yığınlarının sosyal yapıları, kendilerini çarçabuk ve ister istemez kapitalizmle kopuşmak zorunda bıraktı.

Osmanlı Islahatçılarının bütün Batı Mukallitliklerine rağmen en sonunda gene Babil Çağı münasebetleri içine düşüp boğuldukları gibi Japonya'da kapitalizmin "zamanı gelmemiş" idi. Daha üçyüz yıllık uzun bir hazırlık devri yaşanacaktı. Tokugava Çağı, Japonya'nın o kapitalizme hazırlanış çağı oldu. Bunu, Tokugava liderlerinin "bilinç"lerine bağlamak, çocukları bile güldürür. Ama, Tarih'in Kuklaları olarak, Tokugava'nın yavuz ve yaman beyleri sahnede ortaya çıkmışlardı. Yaptıklarını kendileri dahi bilmeksizin şimdilik günü gününe çevre etkileri altında kalarak, iktidarlarını sağlar sağlamaz, destek gördükleri Batı Kapitalizmi'ne dirsek çevirmekten geri kalmadılar:

"(Hideyoşi) iktidara gelince, Hıristiyanlığı kontrol altına almaya baktı. Hıristiyanlık bundan böyle artık daha fazla yayılamazdı. Hideyoşi dış politikada yabancı ticaret alışverişleriyle kaygılandı." (Otto, s. 209)

Ateşli silah: Japon Barbarlığının gözlerini yıldırım gibi açtı. Batı'da bunun benzerini (Napolyon falan uydurması değil), Northmand'larda bulabiliriz. Batı kapitalizmiyle temasa geçer geçmez Japonlar Uç Doğu'nun Bezirgan Vikingliğini üzerlerine aldılar. 1592-1597) yıllarında Çin ve Kore'ye karşı "savaş meydan okumalarına" giriştiler.

"(Hideyoşi), deniz ötesi gidip gelen ticaret gemileri ile kendine has yerli malı (Otantik) yarı hür avantürye özel ticaretin barışçıl yollarını (Şvensen) -Ticaret Sistemini- işletti." (age, s. 208)

Yani, gerek Batılı allamelerin, gerekse onları taklit eden yerli Japon mukallitlerinin addettikleri gibi, Tokugava Çağı, Japonya'nın kendi kabuğu içine kapanmış darkafalılık ve tecrit gidişi olmadı. Onlar, ezeli Barbar açıkgozlüğüyle, Batılı Hıristiyan Kapitalizminden gördüklerini, hemen "göze-göz, dişe-diş" kullanmaya giriştiler. Baku-Han Sistemi: Çin, Kore, Siyam, Annam [Vietnam], İspanya ile temasa geçti. 1600 yılı Hollanda gemileri, 1613 yılı "İngiliz gemileri (İspanya, Portekiz Bezirgan aracılığını aşan özel ve otantik Batı Kapitalizmi) Japonya'yla münasebete girdi. 17. Yüzyılın ilk üçte birinde 300 Japon gemisi Borneo, Molük, Cava, Malaba, Sumatra, Lutzen ile başa-baş alışverişe girdi. Bunun üzerine:

"Bezirganların refahı arttı. Bu gelişme sonucunda vaktiyle deniz ötesi ticareti en büyük çabayla yapan Sakai'li burjuvalar, derebeyi efendilerin egemenliğinden kendilerini kurtarabildiler ve bağımsızlaştılar." (Otto, s. 209)

Batı kapitalistleri de tek durmadılar: Özel Bezirgan rekabetini şimdi *Katolik-Protestan* dini kılıfına sokmuş, birbirleriyle çekişiyorlardı. Zaten, yabancı kulluğuna oluşundan beri boyun eğmeyen Japon barbarlığı, Protestan (yani Modern Kapitalist) Hollanda karşısında gitgide Katolik (yani prekapitalist tefeci-bezirgan) İspanya ve Portekiz'e karşı kışkırtılıyordu: *"İspanya ve Portekizlilerle Japon pazarında rekabete girişen Hollanda, Protestan olarak Japonların Katolik devletlere karşı olan kuşularını kuvvetlendirdi."* (otto, s. 209)

Uzman Batı Kapitalizmi, dünyanın başka her yerinde olduğundan başka bir tepki ile: Dimyat'a pirince giderken, evdeki bulgurdan oldu: "1612 yılı, (Japonya'da) Hıristiyanlık inancı yasak edildi. Kiliseler yıkıldı. Misyonerlerin işi bitirildi; önemli (İsa'nın inançları) takibata uğrattıldı. 1624'te İspanyollar Japonya'yı bırakmak zorunda kaldılar... Şogun Hıristiyanlara ağır cezalar verdi. Deniz ötesi Ticareti ve Dış Ticareti gittikçe daha fazla sınırlandırdı. 1636 yılı, Japonların kimi gezisiyle deniz ötesi seyahat yapmalarını ve dış ülkelerde oturmuş Japonların geri dönmelerini yasak etti." (age, Otto, s.210)

İlkel sosyalizm yaşantısını henüz yitirmemiş bulunan Japon Barbar İnsanı, bireyci, özel girişkin, batı çıkarıcısı kapitalist insanı; necaset [pislik] görmüş Müslüman gibi tiksinti ile yok ediyordu. Ancak 3 yüz yıl sonra (1545 yılı) Batı kapitalizminin ilk atom bombasıyla öcünü çıkarabileceği yerde olaylar geçti: "1637 yılı, Kyuşu'da (Nagazaki) Şimabasa yarımadasında Hıristiyan ayaklanması bastırıldı. 1639 yılı bütün Portekizliler, Japonya'dan kovuldu. Nagazaki, tek dış ticaret yapılan şehir olarak seçildi. Orada yalnız Hollandalılarla Çinliler sınırlı çapta ve sıkı kontrol altında ticaret yapabileceklerdi. O zamanki Japon halk ekonomisinde Dış Ticaretin rolü o kadar aşağı kerte idi ki; Şogunluğun aldığı bu tedbirler en ufak bir dirençle karşılamadı." (Otto, s.210)

Ve... Alman bilginleri bu manzara önünde: "Japonya geri kaldı" kanısına varıyorlar. Oysa burada: "Geri kalmak-ileri gitmek" gibi duygusal hükümlere yer yoktur. Olayın kendisi: Tefeci-bezirgan Antika Medeniyetin Japonya'da bir türlü gereken sınıflandırması soysuzlaşmasına uğratamadığı ilkel sosyalizm kalıntısı bir toplumun dolu ateşli silah gibi üstün başarılı teknik harikalarıyla kendini dayatmaya kalkmış ve sınıf çatışmalı soysuzlaşmayı din kılığında sokmaya çalışmış Modern Kapitalizme karşı kendini her silahla savunması idi. Dış ticaretin Japon ekonomisinde rol oynamayışı sürecini bundan başka hiçbir şey ispatlamaz. Japon tabii ekonomisi, Bezirgan Ekonomiye düşmandı, ilkel sosyalizm, zıddı sınıflı medeniyete karşı kendi varlığını koruyacaktı. Bu savunma, kapitalizmin yüzüne karşı Japonya'nın kapılarını kapaması şeklinde oldu. Japonya'yı kendi ilkeiliği içinde 280 yıl kapalı tuttu. Olabilir. Sonuna kadar

başarılı olamazdı elbet. Çünkü, Modern kapitalizm, Antika tefeci bezirgan medeniyetinden çok farklı idi. Bir yandan maki-neleşmeyi geliştiren, muazzam teknik devrimlerle dayanılmaz bir kuvvet oluyordu. Antika Medeniyetler gibi Üretici Güçlere arpa boyu yol aldırdıktan sonra toplum ve tekniği batağa saplayıp yerinde saydırıyordu. Öte yandan, ne olsa -sosyalizmin eşit-kardeş insanı yaratması bile- üretim temelinde köle işgücü yerine, *hür işçi* kullanıyor, bir sınıfın kayıtsız şartsız egemenliğini de sağlasa, Sosyal Devrimler çağı ile insanlığa toptan dolu izafi bir burjuva hürriyeti sağlıyordu. Japonya'da 1600 yıldan beri ilkel sosyalist toplumun sırtında sivrilmiş Buşilerin yerinde, sayıca babahanca baskı sistemleri, halka karşı ne kadar haklı ve kuvvetli görebilecek gerekçelerle kendi emniyetli te-kellerini sürdürürlerse sürdürsünler, eninde sonunda kontrolü elden kaçırabilirlerdi. Modern kapitalizm tohumu, bir yol, Japon toplumunun ucuna düşmüştü. Antika medeniyetlerin Japon toplumu temellerinde binlerce yıl yapamadığı mayalanmayı, Batı Kapitalizmi birkaç yüzyıl içinde başaracaktı. Tokugava Çağı boyunca Japon ekonomisi bir yer altı kömür madeni; bezirgan münasebetler o madeni kazmayla ufak ufak kazıyan madenciler oldu. Yedo Çağı yerinde saymadı. Kapalı maden kuyusu içinde dünya gözünden uzakta bir çalışmaya uğradı. Bu uğraş, ta 1868 yılına dek, Japon havasını, Bezirgan Münasebetlerinin grizusu ile doyurdu; doldurdu. Sonra, 1868 yılı, Batı Kapitalizminin en zıppıktı külhanbeyi Amerikan kapitalizmi Japon toplumu içine modern kıvılcımı çaktırıp çaktırmaz, ansızın hemen bir patlama oldu: Japon toplumu birkaç 10 yıl içinde kapitalizme geçti. Bütün bilginleri şaşırtan şey: Japonya'da kapitalizme geçişin bir patlama şeklinde yıldırım çabukluğuyla oluşunu görüp; ondan önceki 300 yıllık Yedo Çağı boyunca, o patlamayı hazırlamış olan Bezirgan grizusunu göz önünde tutmamak, yahut gereği gibi değerlendirmemektir. Japon toplumunun ansızın paldır küldür kapitalizme geçişi, ilkel sosyalizm yüklü bir toplum içinde patlama olur olmaz; -tıpkı İngiltere'de kral firavunlaşmasına karşı Teny'lerin halkla birleşmeleri gibi bir sosyal mekanizma ile- bütün Buşiler, bir yanda yabancı kapitalizme öte yanda yabancı kapitalizmin desteği olan Şogun firavunluğuna karşı, kendi ilkel ve kutsal Saşemleri Tenno

(Mikado)ları çevresinde birleşip; Japon Kurtuluş Savaşını bir Sosyal Devrimde buldular. Bu devrim, kapitalizm oldu.

Japon hayatında bütün "inanılmaz" gibi görünen şeylerin mekanizması Yedo Çağı boyunca sınıflaşma grizusunun memlekette birikişine dayanır. Prose çok önceden başlamıştı. Çökkün Antika Medeniyetinin ruh cenneti olan "Budizm", Japonya'da yarı kastlaşmış üst tabakalardan, Buşilerden daha aşağıya halk yığınlarının derinliğine inememişti. Çünkü Japon toplumu ilkel sosyalizmin kan kardeşliğinin zırhıyla kapalı idi. Bu zırhı, Modern Kapitalizmin Ateşli Silahından başkası delip çatlatabazdı. Fakta zırh bir yol delinince, Batı Kapitalizminin maddi, manevi münasebetleri önüne geçilmez köstebek gayreti ile Japon topraklarının altından girip üstünden çıkmazlık etmedi. Bu bakımdan 1603-1868 yılları japonya'da boşuna geçmedi. Hiçbir vakit "yerinde sayma" olmadı. Tam tersine Japon toplumunun Modern Sosyal Devrimle kapitalizme atlaması için gerekli en büyük birikim çağı oldu. Bunu en çok, inkar etmek isteyen klasik tarih yazarları ispatlar:

"Yedo Çağı'nın birinci işi, ilkel sosyalist yaşantılı Japon toplumunu, kendi Kandaşlık Anayasası'na dokunamamaksızın, az çok egemen devlet idaresi sistemine göre 'düzenlemek' oldu. Bu düzenleme (Reglmantary) için varılacak en iyi amaç, ona karşılık düşen prensiplere (can alıcı noktalara) (Gaistpunkten) göre, köy komunaları (Lordgeminden) ve biricik köy makamı (Kır adamı) seçildi. Onun yanibaşında köyde oturanların toplantısı komuncül ve politik bakımdan önemli idi. Muhtarların durumu toprak Beyi'nin iktidarına dayanıyordu; Başlı grupları (Hünfergruppen: Gonin gumi) içinde karşılıklı gözetimlerle bölümlenmiş bulunan köyde oturanlar kendi küçük köy komunaları içinde kapalı varlıklarını yaşıyorlardı. Toprağın alım satımı (Handel) ve ipoteklenmesi yasaktı. Yetiştirilecek meyve çeşitleri tüketim için tescil edildi; ve rüsumlarını tümüyle ödeyemeyenler, sert cezalara çarpılıyordu. Ödenecek rüsumların topyekunu ağır yükü, yalnız gelir vergisi bazen aile gelirinin yüzde elsinini tutuyordu ama angarya hizmet işi diye bir şey yoktu. Angarya işleri pek yürürlükte değildi. Her mülk sahibinin pirinç tarlası ekonomisi, Geç Derebeylik'e dayandığı zamanıdır." (Otto, s. 210)

Böyle bir toprak düzeni nedir? Göçebe aşiret çağındaki kandaş toplumun ziraat üretimine göre kaçınılmazlaşan, Yukarı Barbar oturuşluğuna geçişidir. Selçuk veya Osmanlı Türkleri'nin Anadolu topraklarına, Batı Roma Medeniyeti üzerine çullanmış Barbarların Avrupa topraklarına yerleştikleri zaman görülen ilk dirlikçi toprak düzenidir. Bu düzenin üstündeki Tokugava şogunluğu; Batı'da Charlemagne'ın; Doğu'da Osmanlı Padişahlarının, 14. yüzyıl İngiltere Krallığı'nın siyasi iktidarına benzer. Toprak hür köylülerin tasarrufundadır. Ancak bu köylüler, yarıya kadar gelir vergisi ödedikleri halde, köle değildirler hatta serfleşmiş dahi değillerdir. Siyasi iktidarın Beyi, köyler üzerinde muhtar yoluyla gözetim kurmuştur. Ama ilkel sosyalizmi kandaş Anayasasına göre işleyen Kan teşkilatı erimemiştir: Köy komunalı ayakta ve önemlidir. Onun için Tokugava Çağı, Japon tarihinde küçük üretmenlerin cennet çağı ve tarım için geniş kalkınma çağı olmuştur. Japon nüfusunun karınca gibi kaynaşması -Uç Doğu insanının çok doğruculuğundan, çoğalma kabiliyetinden değil- bu yeni ve ileri tarım üretiminden doğmuştur. Japon siyaset güdücüleri, gerçi büyük ölçüde vergi alırlar. Ama, hiç değilse ilk zamanlarda, bu vergiyi kendi lüksleri için değil; tümüyle Japon toplumunun yeniden geliştirdiği tarım üretimini yükseltmek için kullanmışlardır. Tokugavaların kendileri, küçük köy kandaşlığından çıkageldikleri için, Japon köyünün ne istediğini herkesten iyi biliyor ve ona göre teşkilatlandırıp cihazlandırıyorlardı. Tokugava Çağı'nın Batı Kapitalizmine karşı kapılarını kapattıktan sonra, tek Nagazaki deliğinden dünyayı gözetlerken, kendi evi içinde yaptıkları hep Japon toprağının üretici güçlerini artırmak oldu; Sulama, su taşmalarını önleme, kanallar açma, yeni köyler kurma... Yedo Çağı'nın başlıca işi gücü idi. Bu gerçeği klasik tarih de görmemezlikten gelemiyor:

"Tarım için toprak kazancı öylesine yamanlaştı ki, Tokugava Şogunluğunun ilk 150 yılında tarım ekonomisine yararlı yerlerin genişliği yüzde 100 arttı. Tarım işleme tekniği ilerleme gösterdi. Yeni yeni aletler keşfedildi. Gübre maddeleri mükemmelleştirildi ve işletme rasyonelleştirildi. Bu durum, ekim topraklarının verimini yükseltti. Bunun yanıbaşında yetiştirilen kır meyveleri çeşitlerinin sayısı yükseldi. Ekonomice özellikle önemli olan şey, gizli gizli ipek böceği yetiştiriciliğinin geliştirilmesi oldu. Bu olay, dışarıdan ipek ithal etmeyi lüzumsuzlaştırdı. Ve

pamuk ipliği üretimini çoğalttı. Tarım (bilginleri: 1850'de ölen Nobuhiro, 1855'de ölen Ninomiya)dan başka balıkçılık ve madencilik de ilerledi." (Otto, s. 211)

Yedo çağının Batı kapitalizmine memleketi temsil etmediği için hoş görülmeven "darkafalılığı" bu mudur? Yalnız bu kadarı bile, bir çağın olumlu yaratıcılığını ispatlamaya yeter. Tokugavalılar, Japonya'nın açık bir Rönesans çağını açmışlardır. Batı'nın ortaçağının kapitalizmi atlamak için geçirdiği ünlü rönesansla Japon Yedo çağı arasında pek az fark vardır. Tarihte toprak ekonomisine kavuştuğu böyle her Rönesans temel üretimi geliştirdikçe, kadim çağı için ikinci derecede kalan tarım dışı sanayilerde de kalkınma görülmüştür. Japonya'da, Yedo çağında aynı şey oldu. 18. Yüzyıl boyu yerli Japon dokuma sanayi çok ilerledi. Ve onun (işbölümünün) sonuçları yavaş yavaş belirdi.

"İpek, pamuk, keten, kumaş dokuma ve boyama işleri mükemmelleştirildi. Üretimleri arttı." (Otto, s. 211)

"Bugünkü Japon dokuma sanayini güden şehirlerin çoğu, sonradan gösterecekleri sıçrarca yükseliş (Aufstieg) için gereken temellerini o zaman yarattılar. İşletme, ilkin basit aygıtlı ev sanayiydi; çoğu köylülerce uğraş olarak işletiliyordu. Gene de dokumacılık, boyacılık, metal dökümü sanayi, tefecilik sisteminin (Verlegssystem) biçimlenmesini ortay çıkardı. Ama erken kapitalist manüfaktürünün (ev imalathanesi) gür gelişimi için gerekli şartlar henüz verili değildi: Çünkü dış ticaret hemen hemen ağırlığı duyulan bir şey teşkil ediyordu. Ve nüfusun en büyük bölümü olan köylülerin züğürtlükleri yüzünden iç pazar yeterce refahla alımlanmaya elverişli (Aufnahmefahg) değildi. Ve Daimyo'nun üretime el koyuş ve işletmenin bir tekel sistemi altında düzenlenmiş bulunması, özel teşebbüslük güdümünün (Anweisung) imkansız kılıyordu, sanayi işletmecilerinin derebeylere tabiiyetlerini kuvvetlendiriyordu." (Otto, s. 211)

Görüyoruz. Batılı bilginlerin Yedo Çağı'nı yadırgayışları, Japon toplumunun: kitapsız barbarların "pazarsız" kalışından ötürüdür.

BEZİRGANLAŞMA

Oysa, dünyada ve Batı Avrupa'da etki yapan aynı sebepler, ister istemez Japonya'da da aynı sonuçlara doğru gidecekti.

O zamanki dünyanın sapa Japon adalarına sıkışıp kalmış bulunan ilkel sosyalizm düzeni, yer yüzene kapitalizm biçiminde egemen olmuş, bezirgan etkilerinden sonuna değin uzak kalamazdı. Biraz daha geç, daha güç, Japonya insanlığı da üst tabakalarının binlerce yıldan beri o kadar dört elle sarıldıkları bezirgan münasebetlerinden yakasını kurtaramayacaktı. İkel sosyalizm kendi başına doğrudan doğruya modern sosyalizme geçemezdi. Fakat her toprak üretmenlerinin arasına sanayiticaret işbölümü girer girmez, "tefecilik" sokulacaktı. Tefecilik, İkel Sosyalizmin kanseridir. Ona tutulan bir toplum er geç şu iki sosyal sonuca varırdı. 1- Hür üretmenlerin züğürtleşmesi; 2- Üretmen olamayan araçların türeyip zenginleşmesi.

Alman tarihçileri, Tokugava çağındaki ziraat ve sanayi kalınmasını anarlarken şöyle derler:

"Buna rağmen köylülerin çalışma standartları hemen hemen pek az yükseldi. Yalnız olsa olsa yaşam münasebetlerinde belirli bir düzelme fark edildi." (Otto, s.211)

Her yerde olduğu gibi Japonya'da da, işbölümü: Araçları (tefeci-bezirganları) sahneye çıkardı mı, kör Pazar Kanunu, üretmenin kazancını ve alını yazısını çizdi. Tokugava çağının ekonomik kalkınma ile Japon toplumuna soktuğu yenilik bu oldu. Asya kara kıtasının antika medeniyetlerinden "ithal malı" olarak sokulmuş "Çin parası", Japon tabi köy kapalı ekonomisini yıkamamıştı. Çünkü, Japon halkına yararlı bir ekonomik gelişme sağlamamıştı. Yedo Çağı'nda Batı Avrupa mallarının, misyoner-bezirganlarının Japonya'ya soktukları maddi-manevi yeni münasebetler ziraatla sanayinin gelişimine kapı açan tepkileri yaratınca: İşbölümü alışverişi, alışveriş parayı zorladı. Tokugava çağının ortalarına doğru bu gelişim iyice yerleşti.

Her ne kadar hükümet kendi içine kapalı köy komunaları içinde para alış verişi (Geldverkeher) engellemeye çalıştı ise de para tarım toprağı kazancını şehirlerde finanse ederek satılması yolundan köylere ulaştı. Köylüler, Tokugava Çağı'nın ortasından beri, ürünlerini çil akçe ile satmaya başladılar. Çerçiler ve başka satıcılar eyaletleri dolaştılar. İşgüzar köylüler kazançlı ek hizmetlere: Meyvacılığa, rehin karşılığı ödünç vermeye, tek tük ticaret işine ve ilh. giriştiler. Bu durum gerek büyük toprak sahibi gruplar içinde gerek kır halkı içinde köklü sosyal yapı

değişikliklerine yol açtı. Ve züğürtleşen köylüler çoğaldı. İlk uşaklar, sonra köyden kaçışlar ve köy işsizliği arttı. Köyde, kadim sosyal düzen yıkılınca Baku-Han sisteminin temel direkleri yıkıldı.

"Buşiler, ekonomi bakımından köylerin verdikleri vergilere bağlı idiler. Şimdi, dondurulmuş dirlik sisteminin alanını her bir araziden gelmekte olan vergileri dolayısıyla da Buşi'nin gelirlerini genişletmek hemen hemen imkansız kalıyordu. Geride ise, iddialı dilekler ve ona karşılık düşen gittikçe daha büyük vazifeler boyuna çoğalıyordu." (Otto, s. 216)

Bu durum, bildiğimiz bütün Doğu ve Batı "Orta Çağ"larında: Tarihsel Devrimler'den hemen sonra başlamış irili ufaklı Rönesanslar ardından, Derebeyleşme ile birlikte görülen Tefeci-Bezirgan soysuzlaşmalarıdır.

Japon güdücüleri, Bezirganlığın bu sonuçlarını, bir ekonomi bilgisine dayanarak değil, içten bağlı oldukları topluluk bilinçaltı etkisiyle önlemeye çalıştılar. Karşılarında çökkün karakıtası Antika Medeniyetleri bulunduğu sürece, Bezirganlığı gerekince silah zoru ile kırıp geçirebildiler. Çin'in, Sung, Yuan, Ming sülaleleri zamanı, Japonya'ya akan Çin paraları ancak birkaç kıyı kentinde burjuvalaşmaya yol açmıştı. Bu yerli pre kapitalistler, tıpkı Yakın Doğu'nun kompradorları gibi büyük limanlarda kuvvetlendiler. *"Bu gelişimden, alışverişin egemenliği sayesinde liman yerlerinde özellikle yararlandılar. Bu Bezirgan şehirleri, müstesna hallerde Daimyo'nun egemenliğinden yakaları sıyırmayı başardılar: Örneğin, Sakai ve Ujiyonnada şehirleri muhtardılar; yani şehirler, kendi kendilerini idare ediyorlardı. Ticaretle el işinin, esnaflığın birbirinden ayrılması gittikçe durulaştı. Tüccarlarla esnaflar loncavari dernekler kurarak alışverişinin tekeline ellerine geçirdiler."* (Otto, s. 197)

Fakat, bu muhtariyetler, Japon toplumunun "dışında" iğreti kaldılar. Bu sayede Japon idarecileri ancak sivil savaşlarda birbirleriyle atışıp zayıf düştükleri vakit, onlara göz yumdular. İlk fırsatta hepsini en gaddarca yollardan ezdiler. Batı kapitalizmi ile ilk temastan sonra da aynı şey tekrarlandı. Gördüğümüz gibi, bir ara Japonya dışında Vikingler gibi maceralara açılmış Japonlar; memleketin ahlakını bozmasınlar diye Kamakuralılarca içeriye alınmadılar. Dışarıya karşı başarı ile güdülen

Bezirgan düşmanlığı, Japonya'nın içinde türeyince iş değişti. Kapitalizmin beşinci koluna karşı hiçbir tedbir alınamadı. Bezirgan, Derebeyini yumuşak karnından, ince yerinden vurmaya bildi:

"Köy üretiminde üretici değil (prodüktivitenin) yükselmesi ve sanayinin çiçeklenmesi ticareti gerektirdi. Ticaret Baku-Han Sistemi zamanında görülen ekonomi politikası yüzünden dikka-ti çekecek değerde bir gelişim gösterdi ve Geç Derebeylik ka-rakterini belirledirdi. Toprak beylerinin Kul (Vasal) gruplarının ve Kapıkulu efendilerin lüks yaşayışları Kotai-Senkin düzeni içinde toprak beylerinin ve Daimyoların boyuna parasız kalma-larını gerektirdi. Bunun üzerine Daimyolar, ticaretten yarar-landılar. Bezirganları, Burçlu Kentlerine çektiler. İktidarlarının ekonomi temellerini sağlamlaştırmak için, liman ve yerleşimler (Postation) kurarak, daha başka tedbirler aldılar. Para bas-manın standartlaştırılması ve ölçü, tartıların normalleştirilmesi yoluyla teker teker Daimyolukların sınırları üzerinde uzaktan uzağa birleşikleşen bir iç Pazar biçimlendi. Tedavül eden mal-ların miktarı artınca, Arz ile Talep arasındaki dengeleşme daha güçleşti. Yapım (Vertrieb) ile sürümün (Kerstallung) birbirin-den ayrılışı ortaya çıktı. Bunun üzerine toptancı ve orta ticare-tin teşkilatlanması ile Bankalar doğdu." (Otto, s. 212)

"Şehirler gelişti. Edo, Tokugava'nın 15. Yüzyıl sonu gidip ora-sını savunma noktası haline getirdiği vakit henüz küçücük bir köydü. 18. Yüzyıl sonunda hemen hemen 1 milyon nüfus oldu... Ticarete limanı Osaka 400 bin, Tenno'nun Kadim kenti olan Kyo-to 55 bin nüfuslu idi... Şehirliler çarçabuk bir takım sınıflara ayrılıp şekillendiler. Birçok milyonerler, Şogun'un yahut Daimyo'nun müteahhidi (Mal tedarik edicisi: Lieferant) haline geldiler Kambi-yocu, yahut toptan tüccar sıfatıyla dev gibi servetler yığdılar ve geniş nüfuz kazandılar. Buşiler ve Şogunluk gibi, Daimyoluklar da sürüp giden parasılıkları dolayısıyla, zengin bezirgan beylerin himayeleri altına girdiler. Böylece temel olarak şehirlerin sosyal durumu da daha iyi olmaktan uzak kalmadı. Şehirde oturanlar, ekonomi kurtlarının gücüyle kendi özel dünyalarını yarattılar: Bu dünya, Buşilerin baskısından hürleşmişti." (Otto, s.218)

Bezirgan sınıfı Japonya'da doğmuş ve ekonomi temelini el atmıştı. Onan sonra Japon toplumunun bütün üstyapısı: Sosyal

sınıfları, aile teşkilatı, politikası, ahlakı, dini, edebiyatı o sınıfın eğilimlerine göre yönelecekti.

SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL SINIFLAŞMA

Tokugava Kanı'nın Sosyal Politikası: 1- Eski İdareci Tabakaları, Sosyal Sınıflar haline getirmek; 2- Eski Siyasi İdareyi Devletleştirmek yönünde gelişti.

"Şogunluk bir yanda evlenme bağları ve birçok armağan (Schenkung) yoluyla yakınlaşma (Versöhnung: Uzlaşma)ları gidermeye çalıştı; öte yanda Buşi nizamını (Buke-Şohatto) yerleştirmeye uğraştı. Buşi nizamına göre, Daimyolar, idarelerini ve davranışlarını kontrol amacıyla, kendilerini her ikinci yıl Şogun'un başkenti olan Edo'da barınmaya (Sarkin-Kotaisi) mecbur tutacaklar; beylik burçlarını yüzüstü (Anlagen) bırakacaklar; Şogunluğun müsadese olmaksızın istihkamlarını orarmayacaklar; büyük gemiler inşa ettirmeyecekler; Şogun'un izni olmadıkça evlenme bağları kurmayacaklardı. Bu düzenlemelerde en ufak kusur, sıkı sıkıya ele alınıyor (Gahint) ve bu şartlar dirliklerini kısaltmak ve uygunsuz Daimyoları yerinden atmak için bahane sayılıyordu."

1600 yıllarında, 3 Şogun, 215 Daimyo'nun dirliğini kısaltmış veya kendisini yerinden atmıştı. *"Sondan başa Şogunluk, Daimyo topraklarını zorla üleştirme planını işliyordu."* (Otto, s. 203)

Bu durum biraz da Anadolu Derebeylerini birbirine düşürek temizleyen ilk Osmanlı tutumuna benziyordu. Kavgacı Daimyolar, birbirleriyle kapıştırılınca üzerlerine hükmediliyor ve kendi kendilerini daha iyi gözetliyorlardı. Sankin-Kotai usulüne göre, her Daimyo, 2 yılda birini Edo kentinde geçiriyordu. *"Karı ile çocukları besbelli rehine olarak orada daima oturmaya mecburdular."* (Otto, s. 204)

Bu durum Fransız krallarının, Derebeyleri saray asaleti haline getirmesini andırır. Yalnız Fransa'da bu asalet çarçabuk kapıkulluğuna düştü. Japonya'da sonuna kadar direnecek ve en sonra Şogunluğu devirecektir.

Tokugava Kan'ının düzenlediği Japon toplumunda (Saray denilen Tenno'nun papalık makamı ve teşkilatı bir yana bırakılırsa), tam Osmanlı Dirlik düzeninin, Yıldırım Beyazıt-Timur-

lenk olayından sonra aldığı biçim bulunabilir. İlk Sosyal Sınıflardan ziyade Sosyal İşbölümü vardır. Tenno'nun Kutsal tasvibi ile düzenlenen bu iş bölümüne göre, Şogun en başta biricik siyasal iktidarı temsil eder. Onun altında, Daimyolar; Daimyoların altında Buşiler bulunur. Bunlar Üst idareci Tabaka'lardır. Hepsi birden Osmanlı "Sahib-ül-arz" adını alan Dirlikçiler durumundadırlar.

Bezirgan sınıfı, Japonya'da doğmuş ve ekonomi temeline el atmıştı. Ondan sonra Japon toplumunun bütün üst yapısı: Sosyal sınıfları-aile teşkilatı-politikası-ahlakı-dini-edebiyatı o sınıfın eğilimlerine göre yönelecekti.